

5/15 7 Aradeemiline (D)
Põllumajanduslik Selts.

Üldkoosolekute
Protokollid.

15/II 1901 - 20/II 1902.

F. 56 Akadeemiline Põllumajanduslik Selts.

S. - ü. 7 (I)

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi
üldkassakomitee protokollid.

15. veebr. 1921 - 29. märts 1922.

59 l.

1
Protokoll. A1.

Akadeemiline Põllumajandusliku Seltsi
koosolek 15. veeb. 1921. Ühine Põllu-
majanduskaarukonna kabinetis.

Koosoleku aeg kest. Kabin. k. 7¹⁵ p. l.

Koosoleku juhataja valiti hra Lunksepp,
kirjatoimetaja Kõrbier.

Päevakord võetakse vastu nagu see juhatusel
poolt ettenähtud:

1. Koosoleku juhataja ja kirjatoim. valimine
 2. Dok. F. Köpp'i kõne "Kõrgema põllumajand.
hoidluse küsimus Euroopa riigis."
 3. Valimise koosoleku protokoll kiitmise-
mine.
 4. Kirjatoimetaja aumanne
mündalainut aasta
tegevusest
 5. 1921 a. aruanne ja 1920 a. au-
anne.
 6. Valimised.
 7. Lühirääkimised.
- Dokent Köpp esitles pikema kõne, ka

lenia üksikasjaliselt peatat kõrgi tähta-
mati, ja meri naaduses olivat riikide
kõrgemate põllumajandus teadustöökude
õpirakustel juures. Kõneleja peatas paa-
sajalikuult nende õpiasutuste sel teemid, ja
kõnaldustel jumes, ei tähelepanu ka teadustööd
ja halbu külgi. Lõpuks lubas kõneleja
võt edespidi kõnagi kõnelede ka võimalikest
nendesid pääsimeks.

3) Elmlise korralduse protokollid kinnitatakse
võitakse korv. Weide, Reimann, ja Trumbor
lõlivaatamis ja allakirjutama.

4) Kirjalikult on andud 1920. Sigerusest
kanalab ette korv. Islas toimivad et
esimised saamused on alati raskest.

Kineval seadustel, seltsi alustamisest peale, on
arapeetud 3 üldkoosolekut ja 6 juhatusel koosolekut,
plus 2 ajutise juhatusel koosolekut.

Seltsi juure on asutatud oskusina de törmekand
kelle ülesandeks agronomiliste oskuste ja kogemuste
3 detsembril korraldas selts ekskursiooni "Vahi"
pallutõrjaks katsetallu, millest 30-40 üliõpilast ja õpetajad
est brad Rütel ja lõunuse osa võttid. Seltsil oli
liikmeid 56.

5/ 1920 a. suame väitakse järgmiselt vastu.
Sisse tulevad.

Lükkememariid.	sh. 650. —
Korru	sh. 650. —

Väljaminevad.
Lükkememariid ja laenuvõet

mureto endis.	sh. 125. —
Sale 1 paas. 1921	sh. 525. —
Korru	sh. 650. —

Suame on võitnud ja pealt lõlivaatatud.

1921 a. Iselavon võitakse järgmiselt vastu
Sisse tulevad.

Lükkememariid 1920, 1921	sh. 700. —
Toetus summad ja ettenäg. sisset.	sh. 18.000. —
Jumma	25.000. —

Väljaminevad.
Toimkondadele — sh. 18.000. —
Majanduslikele kalid sh. 2.000. —
Muud kulud. sh. 5000. —
Jumma sh. 25.000. —

Amundsen ja elavind sturtaar elali
seuskihi päle tibe.

Lükmenians 1921. Isen määratõn 50 ms.
18 h. poset. Eltepanen 25 ms. sun jäät vähvun 8 h. prult.
G. Valmised juhatusese otsus lasku kalendri
asest alge pütada.

Juhatusese val. lasku

Esimeheks dr. Köpp

Aliesimeheks Kabin

Kirjatoim. kor. Solas

Arhiiv. kor. Truchon

Laekahvut. kor. Gross.

Revisioon komisiooni valib

kor. Zolok, Kaskiis ja Baldas.

H. Lääbriakimised kuuluvad kõik
enamvõleli töökara ümber. kindlalt
eltpanekind i telti kind avalduse
arvult euvandi, mis olus matryaalis
juhatusel töökara korraldusel.

Kaskiis toimub kõne, vabandus telti ja
lugemine telt. suht. kor. Zolok teatatakse
on lugemine asjus läbivaatamisi pütat

pillu mapandusteadusnormi dikanaadiga et
tõlkekorra järele lugemine lauda seutuda.

Kabin - Toimub pillu mapand. ajaloo
korraldusel. Telt. suust.

Gross annab sellele välpanaale raamatute
tallimise võimalust, mis asju kauni
helvad on.

Lõpus otsustatakse telti kodumaa välpo-
tõttamist anda komisiooni kätte, kuhu
valitakse kor. Reini, Jankelso ja Solas.

Korraldus lõppus kell 11 õhtul.

Korraldus juhataja:

Korraldus kirjatoim. üht. Kaskiis

R. M. Le. all. Gross.
J. Jankelso

Protokoll. #2.

Alad. Põllemajandusline Seltsi koosolek
25. mär. 1921a. ilinooli aud. st 1 kell 8 õhtu.

Koosoleku avaras seltsi esimees dots. köpp.
Koosoleku juhataja walitse dots. köpp, kirj-
patrikulaar Riiman.

Päewakord wõetakse juhataja poolt ette wäl-
tuna wastu:

1. koosoleku juhataja ja kirjut. walitamine.
2. seltsi protokoll kiinnitamine.
3. As. K. Põla: töine: „Entomologia kate-
paanias.“
4. lugemistuba ja raamatukogu.
5. Saem kiirimees.
6. Lühiräärimine.

Seltsi protokoll pääb kiinnitamata, kuna
koosoleku kirjapatrikulaar Riimanil õigust
ei ole.

As. K. Põla esineb referaadiga, tule-
paan palitades entomologia katepaania

antamise tähtsuse peale meil oleks, mis paljume-
le wõrki wõrklemist kergendaks, kuna paljumele elu-
mis suuremalt poolt entomoloogilist mõjuks ja
põllutöö wõrklemist oleks.

Edasi annab dots. köpp seltsi majandusline ter-
minorra üle aru. Seltsil on kaasolekul muusik
asutamine, õpetajate akadeemi korraldamine,
lugemistuba ja raamatukogu awamine. Kewat-
miste tähtsuses on seltsil kinnitamata rahalist tae-
fust waga. Et üle wõrki lootes on taeft saades
seltside poolt, oleks tähtis, et üliõpilased just ne
seltsi oma kõrga taeft, seltsile lehes awalda-
mises oma kirjutet artikliti seimetades, mis üli-
õpilastele emokle ja harjutamise mõtus wõrki ka-
saliu oleks.

Kuna koosoleku poolt arwamist awaldatakse, et
artiklite peaos teemades leidumise eame on, wa-
litame 3 lühikemalike komisjoni, kes wõrki korra-
daks. Komisjoni walitse: dots. köpp. K. Põla
ja A. Riiman.

Nõrkade harutamise ja võimaluse pidamine
 tul seltile simeleluse muudatuse. Jõu ta-
 se otsuse, et soovitud on, kui üliõpi lasevalt
 si hääs pidusei korraldajad, selt teravene
 piduga aga ei mine, kuma pidudega siia
 palju panuse siinuse.

Raamatukogu ja lugemislaua korralda-
 mist harutamise võttes leiame, et lugemis-
 laua avamine kuul isikavast tähtis on, kuma
 saame tähta pimeid. Ka peaks raamatuk-
 ogu viimase järgi just õpetajateid si-
 salama, mis nende pimeidest palju selu-
 dada aitab.

Et lugemis lauda ratsu korraldada, lodi-
 taan esimest laenu tegema, kuni 20.000.
 summaseni: (16 hääli poolt, 4 vastu.)

Viimane 1920a. II sem. lühememaasi ter-
 minu määrata järgmise korralduse II märtri
 peale viitab.

Osavõtmade toimimise poolt etepa-
 dul minimeerib vihelise harutamise asjus pal-
 t-

viimase liikumise, otustame jektuure
 "Lugemise", ja "Postimise" trükkida, mis läbi
 mudud ära laugel.

Korralduse palataja:

Korralduse kirjastaja: Aino Reimann.

Lühike. Kõnele.
 Lühike.
 Lühike.

Protokoll #3.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi
järgkorraline üldkoosolek 11 märtsil 1921 a.
Ühiskooli Põllumajandusteaduskonna kabinetis.

Koosoleku avas seltsi esimees dots. Rõpp
kell 8¹⁵ õhtu.

Koosoleku juhatajaks valitakse dots.
Rõpp, kirjatoimetajaks Marttusen.

Koosoleku päevkord nähtakse vastu
juhatajuse poolt ettepaneku kujul:

1. Koosoleku juhataja ja protokollide kirjutaja valimine.
2. Seltsi koosolekute protokollide kinnitamine.
3. Üliõpil. A. Käbin'i kõne: Meie ühistegeliste asutuste organiseerimise küsimus.
4. Op. J. Ristel'i kõne: Kuidas loodud kulvab.
5. Põllutöö muuseumi küsimus. Ettepanekuteks esineb A. Luusepp.
6. Muud läbivaarimised: Täetajate lüüete küsimus jne...

2. Laetakse ette eelmise koosoleku protokoll, viimasele allakirjutama volitatakse kuu-d Buldas, Käsebiir ja Oras. Eelmise koosoleku protokoll jääb ka täna kinnitamata.

3. Kuu. Käbin esineb referaadiga "meie ühistegeliste asutuste organiseerimise küsimuse" üle, milles ta rõõneleb ühistegeliste asutuste tähtsusest põllumeeste keskel ettepanes, et nim. asutused hästi organiseerituina võimaldaksid maareformi läbi viigi kätte minevate varanduste kõige otstarbekohasemat kasutamist, kergendaksid põllumeestele krediiti saamist, saadaksid põllusaadused otse teeturule ning aitaksid põlluteadust ellu viia. Edasi annab referent lühikese ülevaate kehtis olemas olevast ühisusist ja keskoorganisatsioonest ning nende tegevusest. Referent leiab, et nende tegevus on viimasel ajal langenud ja seda mitmel põhjusel: 1) tööle on tegelased eemaldanud, 2) tegelaste vilumatuse sel alal. Edaspidi tuleks panna pöörähru 1) nim. asutuste oma-

vahelise organiseerimise peale kohtadel, sest organiseerituina võiksid ühesirud asutused saavutada suuremaid tagajärgi ja 2). oleks vaja energilisi eestvõtjaid ja juhte kohtadel, kes seisaksid oma ülesande kõrgusel.

Referaadile järgnevatil läbiraarimisel selgub, et koosolejad referendiga pärasjus ühel arvamisel on. Heaaranis toonitatakse Keskkühisuste tähtsust kaupade ostmisel turule saatmisel jne...

Dot. Rõpp kriipsutab alla, et esimese järgu tähtsusega on just need ühised, kes on vahemeesteks põllumeeste ja välisturn vahel. Lõpus avaldab ta soovi, et ühistegevuse ettiotsa jäärksid agroomid, aga mitte kommersandid, nagu see senni suuremalt osalt olnud.

4. Järgneb õp. J. Rütel'i kõne: Kuidas loodus külvab, milles kõneleja, aja vähesuse tõttu, lühidalt, kuid huvitavalt jutustab taimede seemnete mitmesuguseist laialilagunemisvõimest, näi-

dates, kuidas sin kaasa aitavad tuul, putukad, linnud, mets- ja kodulaomad, vihmavei, isegi tuli jne... jne...

5. Edasi asutakse Põllutöö museumi küsimuse harutamisele. Sõna võtab hra. Lursepp:

Põllutöö museumi all tuleb meil alguses mõista õppeabinõude kogu, millest praegu suurt puudust tunneme. Kuid edaspidi tuleks ka tema aegloolist tähtsust silmespidada, sest museum peab olema ju kogu rahva mineviku ja oleviku elu-olu peegel. Praegune ülikooli põllutööriistade kogus pole nimetamisväärtiline: need mõned asjad, mis jäänud meile Vene ajast, on vahet ainult veel aegloolise tähtsusega. Samuti ei ole ka Z. R. Museumis peale mõne ühesiku juhusliku exemplari midagi. Põllutöö museum tuleks asutada ülikooli juure. Tema asutamises võiksid kaasa aidata üliõpilased, korjates ümbruskond väikemaid põllutööriistu, kuna suu-

umad ja kallimad masinad saaks vabri-
kuist. Saades koostajalt põhimõtteliku
nõusoleku museumi asutamises kaasa
aidata, tub. hra. Lursepp ettepaneku,
asutada Ar. Pillum. Seltsi juure väine
komisjon - umbes 3 liikmeline - kes võtaks
oma päale organiseerimistööd: tootaks
välja plaanid, viistade nimetised, annaks
korjamises juhtnööre jne...

Ksv. Zilas juhib tähelepanu asialule, et
Seltsi põhikirja järel astuvad mingist
asjast huvitatud isikud ise Toimkon-
naks kokku, teatades sellest Seltsi juha-
tusle. Kui võiks ka käesoleval juhusel
teha, siis saaksid nim. komisjoni vahet
asjast kõige enam huvitatud isikud.

Hrad Köpp ja Rütel toonitavad, et kõik
Põllumajandusteaduskonna üliõpilased
peaksid tegema omale pühaks kohuseks
museumile midagi tuua, korjates oma
ümbruskonnast kõike vastavat, mis saa-
da val. Kuna Seltsi juures oleks komisjon

8
kes teadnud asjad läbi vaataks ja museumile
kõlblikud välja valiks.

Ksv. Miller paneb ette pöörata vabrikute poole,
museumile põlluteoristade saamiseks. Vab-
rikud saaksid vististi vastutulema, sest nad
teaksid sellega endile teatavas mõttes reklaa-
mi.

Hra. Rütel soovab, et vabriku kaupade võib tu-
gultki saada. Meil tuleks aga just seda
kõiguda, millest vabrikul ka aimu pole.

Ksv. Käbin leiab hra. Lursepp'a ettepaneku
kõige kohasema olevat ning paneb ette
otsustada ainult seda, kas museumi kor-
raldajad komisjon tuleks valida, või tuleks
kõige Ksv. Zilas'e näpunäite järel.

Mõttevahetusel selgub, et on süüsi ot-
starvekohasem valida nim. komisjon.

Komisjoni valitakse: hra. Lursepp ja
Ksv-d Reim ning Sild.

6. Päevakorra kuuenda punkti all
võtab sõna dots. Köpp toetajate ligi-
asjus:

Et D. P. Selts rahaliselt riitsas seisukorras, kuna mitmed kavatsused — lugemislaud, raamatukogu, põllutöö muuseum jne. — ootavad teostamist, siis on Seltsi juhataja tulnud mõttele kutsuda väljastpoolt põlvumehi Seltsi toetajaks liikmeiks. Kui lähemal korda meil umbes 100.000-st peremehel 40-50.000 kaasa tõmmata, siis teeks juba suure summa välja. Toetajad liikmed olaksid liht ja eluaegsed liikmed. Eluaegistele liigetele võiks anda lihtsa liikmekaardi asemel väiksed diplomid, mis vahet inimesi ligi tõmbaks. Peale selle, et Seltsil eluaegiste liigetega teatasid järele, võiks teha ülesvõtteid nende taludest, põldudest, niist endist jne..., mis jääksid Seltsile. Toetajate liigete kogumisega tuleks algust teha juba eeloleva aasta pühade aegu — iga üliõpilaslane teeks seda maal oma ümbruses.

Koosolejad avaldavad ajale põhimõttelise nõusoleku. Ka ollakse val-

9
mis asjaga juba eelolevate pühade aegu peale hakkama.

Liikmeraha määratamise kindlaks:
liht toetajale liigetele — minimum 100 dlx.
eluaegistele " " — " 1000 dlx.

Lõpus otsustatakse pidada 15 märtsil s.e. kell 8 õhtu Üliõpilasliikumises veel ühe üldine koosolek, kus saaks lähemalt läbi harutatud pühade aegu toetajate liigete kogumise küsimus ning väljantud korjamisraamatud.

Hot. Rõõp avaldab lõpus ~~soovi~~, et igaüks järgmises koosolekus võimalikult palju liikmeid ja mitteliikmeid kaasa kaatsuks tuua.

Koosoleku juhataja:

Kirjatoimetaja: L. L. Lõpp.

Liikmed: *[Handwritten signatures]*
[Handwritten signature]

Protokoll #4

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi
üldkoosolek 8. aprillil 1921a. Ülikooli pe-
hoones, III korral.

Koosoleku avab abiesimees üliõp. A. Käbiu
keel 8.15 õhtu

Koosoleku juhatajaks valitakse krr. Käbiu,
protokoll kirjutajaks A. Truhon.

Koosoleku poolt võetakse järgmine
päevakord vastu:

- 1.) Koosoleku juhataja ja protokoll kirjutaja
valimine.
- 2.) Seltsi koosolekute protokollide kinnitamine.
- 3.) Üliõp. A. Käbiu kõne: „Meie viljapuuaiade
seisukorrast.“
- 4.) dots. J. Köppu kõne: „Kõrgema põllumajandus-
liku hariduse küsimus meil.“
- 5.) Lähirääkimised.

2. Seltsi koosolekute protokollid valitakse
allakirjutama ja vastuvõtma krr. Grossi, Jämsöni
ja Alleriit.

3. Esimena kõne üliõp. A. Käbiu.

„Meie viljapuuaiade seisukorrast“
„Teiste riikidega võrreldes, on meie viljapuuaiad
võel liig madalal järel. Arvu poolest jäävad
ka teistest maadest palju taha. Saksamaal
näituseks, tuleb iga inimese kohta 3 viljapuud,
kuna meil 1 puu kohta 4,5 inimest
tuleb. Kõige rohkeim viljapuid on Põhjala
riigis kohal seisab Viljandi maakond.“

Kui aga viljapuid üsna kiiresti majapidamiste
peale ära jagame, siis tuleb Viljandi ma-
akond esimesel kohal, nimelt seal tuleb iga
majapidamise kohta 1/9 viljapuud, Põhjala-
maalas – 1/2 v. puud; teistes maakondades
vähem. Üldse on meil viljapuid, Põllutöö-
ministeeriumi andmete järgi 363.000, nõnda
et lähiseigi tuleb iga majapidamise
kohta kolm viljapuud.

Siis tuleb meil keht alal ette: aiata, kui
kõrvalala majapidamises ja kausaaiad.
Et vähemalt paremale järjekorda aiata, tuleb
meil järgmised viis nõudmis silmas pidades:

1) Peame panema igasse maakonda ametisse
aiatöö õpetajad, 2) peame korraldama
aiatöö kursusi, 3) algkoolidesse peaks
aiatöö õpeainena ühiseetud saama,
4) peame katsuma korraldada aiavilja
ühismüüke ja oleks asukajaliste aidade
asutamine.

4. Järgmisel dots. J. Köppu kõne: „Kõrgema
põllumajandusliku hariduse küsimus meil.”
Oma huvitas kõne annab referent ülevaade
sellest, kuidas tekis ja kuidas tuleb põllu-
majanduslik haridus korraldada, et ta
meile kättesaadav oleks. Juba esimese
Eesti kooli asutamisel oli põllumajandusliku
hariduse küsimus päevakorral. Vähehaaval
kasvis see mõtte rahva seas ikka suuremaks,
iseäranis hoogu võttis ta siis, kui ilmusid
meie sekka esimesed põlluteadlased
Dr-id Raamat ja Eisenhardt. Kuid gäjooruse
hakkasid tekkima arusaamatused tegelike
põllumeeste ja põlluteadlaste. Põhjus on
lihtne: meil puudus kõrgem põlluharidus.

11
asutus. Õpikimulised olid sunnitud välja-
maal, võõrastes oludes töötama. Nüüd maab
tulles ei suudnud nad enam nii sügavalt
põllumeeste hingeellu tungida, kui seda
tarvis oleks olnud. Peisaks, ühendes põlluhari-
duse asutustes ei olnud õpikava kuigihästi
korraldatud. Üseäranis Venemaal andis see
ennast tunda. Kõige pealt: suur aine
koormatus, siis, nende üksikute ainetega
käsitamine näit. loodusteaduse peale
tuli õpilasel 60% omaist energiat kulutada
ja ka praktiline haridus ei olnud küllalt
hästi korraldatud. Edasi kannab
referent meie Partei põllumajandus-
duskomna projekti ette. Kõige pealt kõik
loodusteaduslikud ained saaksid esimese
aasta peale koondatud. Ülejäänud 2½ aast.
jäaks eriainte jaoks. Neid oleks kolm
lühki: taimekasvatuse, loomakasvatuse ja
majandusteaduse. Peale selle on veel kavat-
susel kultuurtehnikaga osakond, nagu meil
juba metsaasjanduse osakond olemas

on. Iga eriala jaguneks kolme ossa:
alamaste, keskmise ja kõrgemaste.
Nõnda siis oleks igaühel rohkem võimalust
antud oma erialasse süveneda, mis ühtlasi
aitaks kaasa põlluteaduse põhjaliku-
maks muutmisele.

4. Lääbiraakimiste all soovitas dots. Kõpp,
et rohkem põlluteadlasi läksid põllu-
maeste sekka sellega ühigile rohkem kasu
tuues kui küsagil ameti osutuses.

Kor. Eilas vajab vastu, et põllumeheli
ülikooli haridust tarvis pole, aitab kesk-
kooli haridusest põhjendades sellega, et
põllutöö ei täsi ülikoolis käimist ära.
Pikema vaielduste järgi loetakse kor. Eilase
väide umbr.

5. Lääbiraakimiste all arutatakse toetajate lü-
kmete diplomide kättemõist, mida juhatus
hoolers jaatatakse. Samuti ka programmi-
mide paljundamine eksamite jaoks jaatatakse
juhatus hoolers.

Et tegevus laienemisega kasvavad ka majandus-

12
lised kulud, sellepärast lubatakse
eestseisuseli eelarves ettenähtud majan-
dusliki kulusid suurendada.

Lõpuks pöörab veel setti esimese kaashilja
poole ettepanekuga et kui keegi liikmetest
teab tühja korteri, kusagil, sellest eestseisusele
teatatakse.

Raasaku juhataja: *M. Kõpp*

Kirjatoimetaja: *E. Puhk*

Lükmid: *W. Eller* *Sk. Kõpp* *N. Jensen*

Protokoll #5

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi
üldkoosolek 15 aprillil 1921a. Ülikooli
seehoonus III korral.

Koosoleku avab abiesimees A. Kabin k. 1²⁵
õhtul.

Koosoleku juhatajaks valitakse kv! Kabin,
protokoll kirjutajaks Stubok.

Koosoleku päevakord võetakse vastu juhataja
poolt, ettpandud kujul:

1. Koosoleku juhataja ja protokoll kirjutaja
valimine.
 2. Selmise koosoleku protokoll kiitmine.
 3. üliõp. V. Bachman'i kõne: Eesti talu
enne linnupriiki saamist."
 4. prof. A. Pēräsuoari kõne: "Soome Põllu-
majandusliku Seltsidest."
 5. Tassaraamatu küsimus.
 6. Lähirääkimised.
2. Selmise koosoleku protokoll valitakse vastu-
võtma ja allakirjutama kv! kv! Jensen'i,
Keldur'i ja Pilleri.

3. Yärqueb kv! Bachman'i kõne, aine üli:
Eesti - talu enne linnupriiki saamist."
"Ygal vaimlised arenemised on majanduslised
eltingimused. Sellepärast, et õigest mõista
ajaloolisi fakte, on tarvilik rahva majanduse
arennise, meil isäranis põllumajanduse
arennise tundmine. Kuni 1802 aastani
ei olnud seadust mis oleks ära määranud
talupoja ja mõisniku vahetorra, see oli täiesti
viimase meelvalle all. 1802 aastal ilmus
seadus Eestimaa kubermangu kohta, kuid see
oli liig puudulik. Tä andis talupojale
õigused eramaandust soetada ja parandada.
Kõne aasta pärast (s.o. 1805a.) ilmus teine sea-
dus, mis asukohe kindlaks määras ta-
lupoja ja mõisa vahetorra. Selle seaduse
järel pidi talupoeg andma mõisale ühe
kolmandiku talu tööjõust ja peaaegu veeruu-
di põllusaadustest. Karja saadused olid
seelavõrd väikesed, et siin mingisugust ühepäxi
ei saanud alla. Talu seisukorda võib vilja
ütleaak küllalt hästi kujutada. Keskmine koost

kelle 9 tüna põldu, sai aastas 281 punda vilja, kui
kõik nukkis arvatud. Väljaandis maksude näol
264 1/2 p. Yaru jäi 16 1/2 p. Sellt pidi talupoeg
tervet peret tootma ja kevadeks seenuks jätma.
See sünnitab kombinatsiooni, kus inimene küll
oma kätetoost elab, kel oma pere ja omad asjad
kuidiski ei või, ta enese kohta pea ühtki iseseisvat
korraldust tka. Tema majapidamises on ette nähtud
pundujärk millest poolnädalises ühislaadi.
Läbi raakiniste all võtab Esimesena sõna
Kor! Kull, pikemalt raakides Saaremaa viletsast
seisukonnast. Sooritat, et Akad. Põllumaj. Selts
aitaks kaasa kiiremale maa reformi teostami-
sele Saaremaal.

Juhataja tähendab, et see ei käi referaadi kohta, kuid
muidugi seepidi Selts saab silmas pidama Saaremaa
elusid ja igatpidi kaasa aidama seal põllu-
majanduse kultuuri tõstmisele. Edasi, mis
põhineb referaadi kohta, siis toonitas juhataja seda,
et referent lüüspalju küsimusi ühes seadis, kuna
üksikute küsimustest lüüsnuttu mooda läks ja
teisene, et kõne pealkiri ei vasta täiesti. Kull

Ühe lausega referaadist ei saa rnv! Käsim kuidegi
nõus olla, nim. toidu vähesuse tõttu jäid loo-
mad Yonluno jalgutuks ja kevadel kaanti kättel
kargamaah.

Kor! Bachman vastab, et meie täieliku pilti
endistest ajast enam saada ei või, materjali
pundusel.

Kor! Buldo kaitseb referenti selles asjas, et peal-
kirj täiesti vastab temale, kus peabki olema
kõik küsimused käsitatud.

Kor! Kasebier sündistab referenti selles, et ta lõ-
puro ei teinud mingisugust üldist kokku-
võtet kõnest ja soorib teada saada, kas oli sel
ajal majapidamine, kui misugune olemas, või ei.

Kor! Bachman vastab, et tema arvates majapida-
mine üksikult oli, kuid üldiselt mitte ja tähendab
talupojal juriidiliselt oli õigus ühte ja teist varendust
omandada, kui tegelikult tuli seda vähe ette.

Kor! Reim tähendab selle peale et referent oma
kõnes rääkis sellest, et sel ajal hariti maad ho-
bustega kuna, tema teada, sel ajal hobusi ei
olnud, vaid hariti härjadega, ja teisene, et miks

referent ei hõlmatanud majariistade hulgas, ka
maaharimise abinõud võssai.

Kor! Bäckman tõendab, et nendes raku raamatutes
mida tema tarvitanud, tulevad mõlemad
loomad ette: hobane kui ka härg, samuti
ka võssai.

Yuhataja soovil annab Kor! Reim pikemalt
selest maaharimise viisidest võssai kohta.

4. Yuhataja teatab et prof. Teräsnuori pole oma
kõnet Tallinnast käte saanud, nõnda jääb seal
punkt päevakordest ära.

5. Tästarasemata küsimuses annab aru Kor! Käbin.
Yuhatusel oli esialgu kavatsusel midagi põllumehi-
kuse raamatu taolist välja anda, kuid pärast järele
seela küsimust läbikaaludes jõudis otsusele
et majanduslikest põhjustel läheb see väljaandmine
liig raskeks, sellepärast juhatus loobus sellest küsimusest
jättes üldkoosolekule otsustada. Kor! Käbin teab
omalt poolt ettepaneku see punkt välja jätta ja
päevakorras edasi minna. Kuid suurem osa
koosolekust on selle poolt, et laaks veel täna see
küsimus pikemalt läbiharutatud ja, et juhatus

15
annaks aru missugusel kujul oli kavatsitud seda
raamatut välja anda.

Kor! Käbin kannab tühidalt kavatsedava raamatu
sisu ette: 1) Põllumajandusline haridus, 2) katse-
jaamaal, 3) viljakasvatuse, 4) karjakasvatuse, 5) põllutöö-
riistad ja masinad, 6) üldine põllumajandusline
statistika ühes määreforma teostamisega, 7) riis-
tegevus ja 8) põlluteaduslikud küll ja kirjandus.

Pikema vaielduste järel tehtakse kaks ette-
panekut: üks Kor! Käbini teine Kor! Esleri
poolt. Esimene ettepanek on järgmine: väljaandmine
küsimus lahtisena jätta, kuid suvel andmeid ko-
guda ja juhatuseli võimalust anda oma äranäge-
mise järel väljaandmist korraldada. Teine ette-
panek: Selts otsustab sel aastal raamatut
välja anda.

Ettepanek saab 13 häält poolt ja 12 vastu
Ettepanek saab 17 häält poolt ja 3 vastu, seega
on Kor! Esleri ettepanek läbiläinud.
Kor! Käbin teab ettepaneku, et täna veel peaks
harutama kuidas seda küsimust tegelikult
läbi viia. Mõned soovivad, et igasse maa-

konda saaks esitaja valitud, kes kohapeal teateid korjaks. Kõikid järele arvanud, et kellelegi ei saa kohustusi peale panna. Kuid suurem osa on sel arvamisel, et kui Selt on otsustanud raamatut välja anda, siis võib ta ka omi, lühikeid korustada materjali koguda. Valitakse järgmised esitajad maakondadesse: Harju maakonda: kv! kv! Kuusentaal, Eslos, Rukamäe ja Pärnu.

Viljandi maakonda: kv! kv! Pajos ja Puhor
Pärnu maakonda: kv! kv! Jenson ja Kasibier
Viljandi maakonda " " Martinsen ja Reimann
Valgamaa maakonda " " Eimer ja Siga
Pärnu maakonda " " Pless
Saare maakonda - Krull
Yärva maakonda - Rist
Lääne maakonda - Pamborg
Petsri - Piller

6. Lääne maakonnast all kannab Selti esimes hiljuti asutatud metsaasjanduse toimekonna tegevuse kava ette, millelasi palub nimetatud toimekonnale määrata 5000 marka, mis ka lüki

lähel. Edasi soovitat esitus, et kõik liikmed omaad suvised aadressid Selti kirjatoimetajale teataksid. Ksv! Oja soovitat, et Suvel kv! kv! rohkemal arvul võtaksid oskasonade korjamisest osa.

Veel enne semestri lõppu, nimelt 19 apr. s. a. kell 8 õhtul süüsaamas muudis otsustanud maakondade esitajate omavaheline koos- olek arapidada, kus nende järele otsustuse pealt täpisealt semaid teateid laab antud korjamise materjali üle.

Sega lõppes koosolek kell 21⁵.

Koosoleku juhataja: Mägi.

Lühik meel: Piller.
J. Pamborg
J. Järvisoo

Kirjatoimetaja: Puhor.

Protokoll #6.

Akadeemilise Tallumajandusliku Seltsi üldkoosolek 5. oktoobril 1921a. Ülikooli saalides Vauditooriumis.

Koosoleku arat esimees dr. Kopp k. 8³⁰ õhtul. Koosolekut juhtab abiesimees Ekabin, protokollis. Stubor.

Võetakse järgmine päevakord vastu.

- 1) Operaamatute muutmise küsimus.
- 2) Seltsi kodukorra vastuvõtmine.
- 3) Selle semestri liikmemaksu aramääratamine.
- 4) Mõnede ^{semestri} ~~koostise~~ üldkoosoleku otsuse ümbermuutmine (15. veebr. s.a. punkt 5-6) Seltsi edasise korra seadmisel asjus.

5) Läbi raatimised.

- 1) Krv. Ekabin teatab, et juhatus otsustas Seltsi liikmetele Saksamaalt operaamatuid tellida. Tellimise juures tuleb pool raamatu hindu süsmarsta. Et Seltsi kassahoidja haise on, siis võetakse Stubor'it raha vastuvõtma. Vastuvõtmine viimaseks päevaks on 10. oktoober s.a.

2) Kodukorra komisjoni poolt on aruandjaks Krv. A. Eslas. Otsustatakse kodukorda ümrikute punktide kaupa vastu.

Punktid 1-4 võetakse ilma pikema vaistlusega komisjoni poolt ettepanekud kujul.

5-da punkti juures tuleb Krv. L. Martinson ettepaneku, et eluaga teetaja liikmemaks oleks 10 korda suurem lihtteetaja liikmemaksust.

Komisjoni poolt on ettepanek 20 korda suurem.

Krv. Martinsoni ettepanek saab 3 häält poolt,

komisjoni ettepanek 8 häält - seega on komisjoni ettepanek läbiläinud.

Punkt 6 ja 7 lähevad läbi 2 häälte vastuseisumisel.

Punkt 8 võetakse ühel häälil vastu.

Punkt 9 juures tehtakse Krv. Milleri poolt ettepanek, et liikmeks võib astuda igaüks sellest kirjalikult juhatajale teatades, ilma kake liikme soorituseta, nagu komisjoni poolt ettepanek. Komisjoni ettepanek saab 3 häält poolt. Krv. Milleri ettepanek 15 häält poolt, seega on võitmine läbiläinud.

Punktid 10 ja 11 lähevad läbi ühe hääle vastuseisimisel.

Punkt 12 juures tuleb korv! Reim paranduse ettepanekule lühetele tuleb aasta algul ühe lükemaksu meeldetuletusega ka Seltsi laenuid aastamaksu saata. See parandus läheb läbi: 13 häält poolt, 1 vastu.

Punktid 13-16 võetakse ilma parandusteta vastu.

Peale 16 punkti arutamist tuleb korv! Neile ettepanekute kadukorra vastuvõtmist lõpetada ja päevakorras edasi minna, mis ka läbi läheb ühe hääle vastuseisimisel.

3. Lükemaksu määramise juures tehakse kaks ettepaneku: ürs korv! Einberg - Lõnnmäe poolt: jääda edasi juure s.o. 50 mk. semestris, teine ettepanek korv! V. Bachman'i poolt: tõsta lükemaks kolme kordseks s.o. 150 mk. semestris. Esimene ettepanek läheb läbi kahe hääle vastuseisimisel.

4. Selle punkti kohta võtab sõna Seltsi esimees dots. P. Köpp. Minul semestril võeti üldkoos-

oleku poolt otsus vastu, et igal semestril tuleb juhatusel Seltsi eelarve ja aruanne kokku seadida, kuid seda on väga tülikas läbi viia, sellepärast soovitas esimees, et eelarve ja aruanne saaks aasta keele kokku seaduda, mis ka hääletamisel läbi läheb. Korv! Reim soovitas et kui aruanne aasta peale kokku seatakse, siis peaks ka lükemaksu ümber arvutama. Kuid see ei lähe läbi.

5. Lähirääkimiste all võtab sõna korv!

Neile: palus teada saada, mis on suve jooksul raamatukogu ja lugemislaia asjus ära tehtud. Võtab esimees dots. P. Köpp: palju küll pole suvel teha suudetud, sest Tütarlaste olid ahtult esimees ja abiesimees, kuid siiski on juba ühe osa raamatute tellimine Saksamaale ära saadetud ja igapäev on loota kätte raamatuid saada. Teine osa raamatute tellimine saadetakse tuleval nädalal ära. Mitmed ajakirjad juba käivad. On kavatsus ka ajakirju juurde tellida. Ruumide asjus on ka mitmes

kohas läbi rääkimisi peetud. On loota
südalinnas sündsaid uue hädal tingi-
mistel saada.

Järgmine koosolek otsustatakse kahe nädala
pärast s.o. 19 okt. arutidada, seega lõppes
koosolek kell 10-30.

Koosoleku juhataja: *M. M. M.*

Lühimeel: *R. Miller*
J. Jakobson
V. Bohman

Koosoleku kirjatoimetaja: *A. M. M.*

Protokoll A. 7.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi üld-
koosolek 19 oktoobril 1921a. Ülikooli peahoones
5 anditöörühmis.

Koosoleku avab Seltsi abiesimees A. Kabin kell
8.25 õhtul.

Koosolekut juhatab krr. A. Kabin, protokolleerib
A. M. M.

Võetakse järgmine päeprakord vastu:

- 1) Aramine.
- 2) Eelmiste koosolekute protokollide vastuvõtmine.
- 3) õp. Y. Rütel'i kõne: "Vaaspaudus Saksa-
maal, Schveitsis ja Itaalias".
- 4) Kodukorra küsimus ja valimikkude kogu
valimine.
- 5) Raamatukogu korraldamise küsimus ja raa-
matukogu komisjoni valimine.
- 6) Lühirääkimised.

2. Koosoleku kirjatoimetaja kannab kahe eltnisi
üldkoosolekute protokollid ette, viimastel
valitatakse allakirjutama krr. Milleri, Jakobsoni'i

ja V. Baehmani.

3. Õpetaja Y. Rütel oli suvel komandeeritud väljamaale pikema reisile ja münd tutvustas kuulajaid oma huvitavate reisu muljetega, ühendamistega ja vahetunustega. Mis asiasjandusesse pöördus, sellist raakis kõneleja hoopis vähe; tähendas ainult niisama, et praegust seisukorda enne sõja-ajaga võrrelda, kus on asiasjandus palju maha jäänud, iseariis Paksamaal. Kuid tööd tehtakse palaveri sarnase kiirusega, nõnda et loota võib varsti jälle lühelise järel tööst.

Kõne kohta sõna ei võetud.

4. Kodukorra vastuvõtmise küsimus esitab juhatus järgmise ettepaneku: silmas pidades, seda et Seltsi kodukord õige pikk ja seega õige palju üldkoosolekute aega raiskaks, seniste kogemuste järel nõuaks kodukorra vastuvõtmise vähemalt 9 üldkoosolekut milles tagajärjel sel semistil võib kodukord lõpuleviimiseks kiiresti jätta, mis aga mitte soovitar

ei ole, etustab üldkoosolek kodukorra lõpuleviimiseks vastuvõtmiseks 7 liikmelist valituskogu valida.

Kor! Käsibier vaieldes selle ettepanekule vastu, et seda valituskogu kätte anda ei või, sest kodukorra vastuvõtmine on üli-tähtis, sellest ripub täiesti Seltsi tulevik. Kor! Käsibier taotab Käsibieri.

Kor! Peim on juba ettepanekuga nõus, kuid taimeleb niisama, et iga Seltsi liige võiks valituskogu koosseisust osa võtta. Kor! Eskas ja Käbin kaitsesid veel juhatus ettepanekut.

Kor! Gross tub ettepaneku tähtsusele ühesmõtteliselt, mis ka läbiläheb 2 häälte vastu. Seisumisel.

Pääl juhatus ettepanekut tub veel kor! Käsibier järgmise ettepaneku: kodukorra küsimus seni lahtisena jätta, kuni kor! kor! tutvunevad kodukorra projektiga.

Juhatus ettepanek saab 2 häält poolt 3 vastu. Kor! Käsibieri — — — 3 — poolt, 16 vastu.

Seeja on juhatus ettepanek tabilaine.
Kv! Miller tuleb val täienduse vastuvõetud
etuse, et komisjoni koosseis on laht-
sed ja komisjoni liikmed võivad appel-
levida üldkoosoleku es, mis ka
labiletab 3 kuud vastuseisul.
Juhatus tuleb ettepaneku järgmiseid kv! kv!
valinikkude kogu valida: Martinson'i;
Kukamust, Weidit, Kind'i, Reini Eslast
ja Plihan'i nendele kandidaatideks, kelle
loobumisel kv! kv! Kelder'i, Oja ja Bachmann'i
mis ka ühel häälel vastuvõetaks.
Valinikkude kogu antakse järgmisel jht-
nõõrid. Valinikkude kogul on koelukorra vastu-
võtmis üldkoosoleku õigused. V. kogu on
kohustatud Idets. 1926. koelukorra vastu-
võtma mis selle järel ilma üldkoosoleku
kinnitusega jousse astub ja selle järel valinik-
kude kogu tegu lõpetatuna on tunnustatud.
Valinikkude kogu esimene koosoleku määrab
ära valinikkude kogu ise. Valinikkude kogu
on otsuse võimeline, kui vähemalt 5 liiget koos.

21
Omal esimesel koosolekul valib kogu oma tegev-
kestvuse ajaks juhataja ja kirjaliktoimetaja.
Kui alaline juhataja kogu koosolekult
puudub valib otsusvõimeline kogu oma
selleks koosolekuks ajutise juhataja.
Otsused tuleb kogu liht häälelühannusega,
kui kaalid poolteks langevad on juhataja
dial otsustades.
Vastuvõetud koelukorale kirjutavad alla
kõik kogu liikmed.
5. Raamatukogu korraldamine kirjandus-
tule juhatus järgmise ettepaneku: üld-
koosolek otsustab Seltsi raamatukogu kor-
raldamiseks ja juhatamiseks valida kolme liikme-
list raamatukogu komisjoni, kelle esimeseks
ühandeks alks ühikooli raamatukogu määruste
järel, mis ühikooli kohta maksab, Seltsi
raamatukogu raamatute väljaandmist
korraldada. Kõhest raamatute paigutamise
viisi ja raamatukogu kodukorda välja-
töötada ja seda juhatus kauda üldkoos-
olekule vastuvõtmiseks ettepanema.

Raamatukogu komisjoni valitakse igal aastakoosolekul uuesti. See ettepanek võetakse ühel hääl vastu.

Juhatus onalt poolt paneb ette raamatukogu komisjoni järgmised kv! ksv! valida: Bachmanni, Kerbergi ja Frubor'it, mõne nende loobumisel ksv! Akel'it, kes ka lähi lähivad.

Valimisknude kogu kutsub kokku kv! d. Martinson ja raamatukogu komisjoni kutsub kokku Seltsi esimees.

6. Lühirakutiste all tub kv! kabin ettepaneku üldkoosolekute pidamist korra kohta. Üldkoosolekuid pidada ühe kuu nädala igakesknädalal k. Põhikul. Kv! Kärubier tub ettepaneku iga nädal üldkoosolekut pidada. Esimene ettepanek võetakse vastu laaht vastuseitmisel.

Raastaraamatu küsimuses annab kv! Kärubier an - materjaali ei ole rohkem kui kahest tervest ja kahest poolst

maakonnast kokku tulnud, nõueta, et selle materjaaliga ei ole võimalik aastaraamatut välja anda.

kv! kabin tub ettepaneku, et järgmisel koosolekul aastaraamatu komisjoni ühingu ettepanekuga esineks.

Kuludestatakse, et kõik liikmed on kohustatud nov. s.a. teetajate liikme kaarti raamatud Seltsi kassahoidjale ära andma. Kv! Buldas soovib teada saada, kuidas on laenu eliaegsete liikmeteh diplomaani muretsenise asjus.

kv! kabin teatab, et kevadel olid selle ühe lühirakutised, kuid praegust ei saa juhatus ühingu kongressi ettepanekuga esineda.

Edasi raakutakse veel põhikirja muutmise ühe, kuid midagi ettepanekuid ei tehta. Seega lõppes koosolek kell 12⁰².

Koosoleku juhataja: Kabin.

Likmed: Topman
H. Sild

Koosoleku kirjataimataja: Frubor.

Protokoll A.D.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi üldkoosolek 9. novembril 1921a. Üliksoli peakoosolek, Vauditeerimine.

Koosoleku avab kirjatoimetaja üliõp. A. Esler kell 8²⁰ õhtu. Koosolekut juhatab kv. Esler, protokollis üliõp. P. Reim.

Kv. Esler teatab, et dots. P. Rõpp on raskesti haigeks jäänud nõnda et tema kõne: "Rõdumaa põllumajanduse uurimine" täna päevakorrast välja jääb.

Võetakse järgmine päevakord vastu:

- 1) Eelmise üldkoosoleku protokoll kiinnitamine.
 - 2) Üliõp. P. Reimi kõne: "Põlva kihelkonna talu väimostel teoorjuse aastatel".
 - 3) Jooksivad asjad.
1. Eelmise koosoleku protokoll võetakse vastu võtta ja allakirjutama kv. kv. A. Oja, H. Sild'a ja E. Topman'i.

2. Kv. P. Reim esines kõnega: "Põlva kihelkonna talu väimostel teoorjuse aastatel", mis üliksoli kahe tunni kestis. Referent käsitles neid andmeid, mis tema vanavara korjates 1920ja 1921a. suvedel rahva käest oli kogunud. Lulmed käivad aja kohta umbes 70 aastat tagasi. Ilgab hoonete kirjeldusega, nii kui seestpoolt, samuti ka väljastpoolt. Sii tahes talu tööle peale üliksoli. Pikemalt peatades põllu töö juures. Viljad olid peaaegu kõik need amad, mis nüüdki kasvatatakse, ainult riistikheina vähesel määral kasvatati. Lina kasvatamine täiesti mõisast ära. Heinamais sel ajal oli moodis süüa tegemine. Heina töö peigi praegusest laenu ei läinud.

Rajakasvatuse seis sel ajal veel kannis mädeldel järele. Harilikult peeti talu des 2-6 lehma, lambaid üliksoli talve 3-5, hobuseid 1-5-ri. Rajasandused tarvitati peaaegu kõikult koolu ära. Harilikult tapeti talu iga aasta üks lehm. See liha oli näha õige harva talu laual.

Ueäranis tähtsapaan tuleb pöörata käsitöö peale
kõik talus pruugitavad asjad valmistati kodu.
Talu jõukus oleus sellest ära, mida rohkem
jõuti metsa maha rauida ja maapinda põlluks
teha.

Sel ajal käidi kaunis palju kirkus, kui vanad
sammuti ka noored! Kuid süksirahva seas
põlvkond veel niisugused pagana usu
kohked, näit. ohverda mind, mis veel
biffi aegu ette tuli.

Läbi rääkimiste all võtab siimesena sõna
Krr! H. Mägi - küsib kas Palva kihelkonnas
na talude kes ei alnud tatraaeda, nagu
see Tartumaal ette tuli.

Krr! P. P. M. si te selle peale midagi vastata
Krr! H. Kabin toonitab seda et kõne ei ole
teema peale kirjutatud. Ei ole päritatud
talus majanduslist seisukorda. Noisa ja talu
vähemood püüdnud täiesti kui seda ei ole
püüdnud, siis ei või täieliku ülevaadet
talus seisukorrost saada.

Krr! Miller on täiesti referaadiga rahul.

3. Läbi rääkimiste all teatab koosoleku
juhataja, et metsaomajanduse toimikonna
poolt on tulnud kiri, kus palustakse
põhikirja muuta, nimelt järgmiselt. Akade-
miline Põllumajanduskirj. Selts võib
ka osakonnadesse jaguneda. Juhatus
seda kirja läbiharutates, leidis, et siin
põhjal ette taeatud ~~muudatused~~ soovitakse
põhikirja muuta, sellepärast ka omalt
poolt ei saa seda ettepanekut toe-
tada.

Krr! P. P. M. soovitas kindlasti põhikirja
muuta, sest sõna toimikonna mõiste on
palju kitsam, kui osakonna ja et osakon-
nana oleks palju lehedam töötada.

Krr! H. Kabin rõhutab selle peale et
kes tööle tahab teha, see võib igal pool
seda teha samuti osakonnas kui ka toim-
konnas. Paremi jäida töö juure, formaalsused
kõvale jätta.

Krr! Esles tuleb ettepaneku, et põhikirja
muutmise järgmise üldkoosoleku otsusta-

ta jättes, nõnda, kuidas harilikult põhi-
kirja muutmise juures tehtakse et
korutatakse kahele koosolekul.
See ettepanek võetakse ühelt poolt vastu.
Kv! Esles teatab, et Seltsi liikme-
an järgmised kv! kv! vastu võetud.
1) Petrus Laan, 2) Jaan Luik ja 3) Hans
Saar.
Edasi teatab kv! Esles, et on metsaasjan-
duse toimekonna poolelt aruandmine
tehtud, mis ei võeta nende toimekonna
liikmedest liikme maksi vastu.
See küsimus jäetakse Seltsi juhataja
ja metsaasjanduse toimekonna juhataja
lahendada. Sergei lõppes koosolek R. 11/2.

Koosoleku juhataja: ~~Esles~~

Liikmed: H. Sild
 G. Abel

Koosoleku kirjutajad: P. Ruben

Protokoll No 9.

Skadamilise Põllumajandusliku
Seltsi üldkoosolek 13. novembr. 1921a.
Aia tän. nr 38^a entom. audis.
kell 8. 30 min. õht.

Koosoleku avab ja juhatab esialgu
A. Esles, pärast A. Kärin.

Protokoll kirjutab kirjal. A. Esles.
Võetakse järgmine päevakord vas-
tu: Etteantud:

- 1) Raatlase ja katus entomologia saatse-
jamas 1921a. suvel - assistent K. Lohk
- 2) Eesti põllumajanduse ajaloo uurim-
ine - ilirõp. W. Bachmann.

Arutamine:

- 3) Aruastumise liikmete teatamine
- 4) Liikete nomenklatuur maha kustutatud
liikmed.
- 5) Põhikirja muutmise küsimus
- 6) Aruastumise kirjad ja juhataja teada-
anded ja
- 7) Koosolekul ülesvõetud küsimused.

Assistent Kõlek omas stexandes.
 "Haatused ja katsed entomoloogia katus-
 jaamas 1921. suvel" pildistab lünnu
 suvel tehtud tööd.

Entomoloogia katsejaam algas
 tööd veebruaris, alustades, ei olnud
 veel alga missuguseid abinõusid
 segi, mitte mikrooskoopi. Kõrgis tuli
 algselt peale hakata, sest vanast
 väene ülikoolist olid armulid tähtsusetu
 asjad järele jäänud.

Entomoloogia katsejaam oli aseta-
 tud uhte Raadi mõisa loonesse, kus
 tal üks tuba tarvitada oli, mis rihtas
 ka assistendi elukohtaks oli.

Reaktiivse ja mingisuguseid katse-
 jama tarvitada ei saanud, sest et need
~~need~~ liig kiigi päralt jändsid.
 Katsedeks tarvitati katsejaamas kahju-
 liseks putukate hävitamises
 mitmesuguseid raktuseid nagu
 Rootsiat hirssetaasid "Sofurool-Kad"

millega kassa librika hävitamises
 katseid tehti, ja teatud tagajärge
 andis. Praktikat tähtsust sel vede-
 likul ^{hinnul} väliseuse tagajärjel si ole.

Katsejaamas kontrollseerita, ka mit-
 mesuguseid nõuandeid mis ajalehes
 ilmus kahjulike putukate vastu võitle-
 mise alal. Nii ilmus laimud suvel
 ajalehes "Päevalehes" nõuande kassaus-
 tade vastu võitlemises, kus soovitati
 keedusoola sulatada, suhu ka lubja
 juure lisatud, pritsida mis pidineb
 hävitama. Katsejaamas mitmel
 korral läbi tehtud katsed ei tõestanud
 seda.

Katsed tehti ka Päime Creuta vrisa
 keetega, mille nimeks on ta ülesleidja
 Kõlek annud "Sikutiini", kassauside
 vastu võitlemises, missuguseid katseid
 saavatsid jatkata.

Tõhti algselt katsejaamas ka kassa-
 maa kahjulike putukate loobaga.

*) Linnaparandus, kirjut. Kõlek.

uurimisega. Ja siin wäeti waatluse
alla esmalt kapsalblin.

Kapsalblin ilmus siil lünnud
aastal aprilli suul. Keskmine
munade arv ühes pesas oli 60.
Munasvilbimise aeg kestis 5-7 päewa,
keskajates operatsioonides lünnud
et munasvilbimise aeg kestis 14 p.,
mis siis mitte õige ei ole. Muna
koore pures tõus iseenesest seest
mida ta suust wälja ajab, mida seni
mitte tähele pandud ei ole. Munast
vabastab end ~~blin~~ ~~kon~~ tõus konfok.
sõrsete lünnutuste abil, mida ei lünnu
aga kesta lõhki nagu seni oodatud ja
kirjutatud. Kapsa lünnu ilmunise
aeg munemiseest seni lünnuani kestis
meil 1½ kuud.

Katsejaamas said esimese kirjelduse
ka kapsa rööwra rööwajate
munad, sest seni ei ole neid mune
leitud, nagu Ameerika kirjanduses

Tõendatakse. Sel suul oli juhus neid
mune leida kõige nooremate rööwra-
te sees, - s.o. esimese päewa rööwraute
sees pärast munast wälja tulomisel.
1. juulil läks korda ühte nii lahti
lõigata et munad wäljastamata jääd ja nii
leiti ühes rööwraus 19 muna, mille pikkus
0,25-0,30 mm ja laius 0,05-0,1 mm.

~~Kapsa~~ lünnu wäljastamine ja
herne koilase elu-olu.

Herne koilasega on wõrthus. raskest
et meil klünnu on herne koilase edenemi-
sile wälja saadud. Katsejaamas korral-
datud katsed tõendasid et mida
hülgem külm, seda vähem karmia-
sawad hermed koilase all, mida ka
ühel ajal Saksamaal ette wõetud
katsed tõendasid.

Algust tehti ka meil siidilünnu
kasvatamisega, mil meil wälb
lülennu olea kuni korda lähel soe-
tada sarnast maaruspuu sortide

28
mille lehest end siidil korda
sordavad, mis meil hästi edeneb.

Peale nime koo väeti ette wälja-
sõltusid teatud etastarketers.

Ekenamet saatis preparaatide
kaartogramme ja katsegaamas
sawilada alamate alinõude ja
katsegaamast tehtud prediktuste
demonistrees. mine

Kõne järel awatus lähiräärmis-
tel awaldati müters hoolasg, lise
mütsadi sawituseke wõtmise kohta
rahjulorruude putinate wastu wõit-
lemises, mis Ameerikas pea wõit-
lus alinõudes.

Tõrse etexandega esines üliõp.
H. Bachmann arne üle Eesti põllu-
majanduse ajaloo uurimise.

Tõrse et seltsi juure põllu-
majanduse ajaloo uurimise Toom-
kond asutata, toonitab põllumajam.
aluslise ajaloo uurimise tähtsust.

Rahwa arenemist peab raugeld
maatama ja pikemalt, kuidas see
kõik on sündunud ja mis põhjustel.

Kui keegi midagi teeb siis teeb ta
seda kogemuste põhjal. Kui meil on
aga mitme põlwe kogemused, jira
afalised andmed, siis on kerge otsusta-
da, missugune majapidamise wiis maa
ja rahwa iselaanule kõige enam ras-
tab ja sellest peab siis kinni pidama.

Selle läbi äärmise tundma missu-
gustel mõjudel arenes meie talu ja mis-
sugune on tema võime nende ja teiste mõju-
de wastu. Siit selgub siiski, missugust
mõju Balti- ja kulture Eesti talu peale on
awaldanud.

Töökorrakdusest rõneldes titendab rõnelt, ja
st enne ^{kuu} arhiivide uurimisele asuda, peab
elkujutus olma üldisest Eesti talu arenemise
kõrgust ja alles siis on võimalik arhiivmater-
jali kallale asuda uida weel küllaldaselt.
Lähiräärmistel awaldab prof. H. Tõras-

nuori saawi, et kui edaspidi põllumajam-
duslaseaduse üldisestest diploma-
töödeks ja maj. str. väitekirjades
andakse ühes kultuur taimse sort, siis
talans ka selle rasva ajaloost külge
meie maal käsitleda mille kohta oleks
soovitav ajaloosurimise toimekonnas
ka nüüd vastavast materjali koguda.

Sellel on ettepanek asu läbi.

3. Koosoleku juhataja kannab ette
juhatare koosolekul 18 nov. vastu
võetud uute liigete nimesid.

4. Linnu- ja seetse liigete nimetamisest
lühemaksu määramise pärast
pustutatute nimesid.

5. Põhikirja muutmise komisioon
mida ka juba läinud koosolekul
karnutati esoneb üldis. P. R. R.
põhikirja ^{kõnega} muutmise tarviduse üle
toonitades peamiselt seda et praegu-
ses põhikirjas ei ole ettenähtud seda et
Lelli juures ka osakonnad võiks olla

29
kuna sentse nimetus "toimekond" liiga
kitsapiiriline olla, mis ei võimal-
dada edusid tööd.

Ass. E. K. üldis. A. E. las ja teised toonitavad
seda et sel olulise tähendusega ei ole
ka "toimekond" või "osakond" nime
all "töötatase". Et aga see oluliselt
üks- ja seetse on, kas Lelli "toimekonnad"
või "osakonnad" põhikirjas ülestähenolatu
ei ole põhimõtteid kult muutmise was-
tu, mispeale A. E. lasi ettepanekul
järgmine otsus vastuvõetase:

Üldkoosolek, silmas pidades et Lelli
põhikirja muutmise edaspidi mõõda-
pääsemata tarvilik, otsustas juhatusel
üleandeks teha et sel korral kui põhikirja
muutmise kawadeja ^(üldkoosolekult) arutakse ka metta-
asjanduse toimekonna ettepanek
arveste oleks võetud.

6. Koosoleku juhataja kannab ette sisse-
tulnud kirjade all: Tardu üldis. l. arme-
harguste laboratooriumi ülesseutse
* Linnu walekirjatus
Kirj. A. E. las.

ja mitmed teated teatuvaks
määramine üle.

7. Koosolekul otsustati eesmärg-
to all avaldada kirjap. P. Rõm soovi
et juhatus järgneval semestril
fotografeerimise kursuse korral-
daks.

Koosolek lõppes kell 11.30 min. akt.

Koosoleku juhataja R. Lill
K. Sild
H. Zaitman

Kirjastaja A. Sild

Protokoll #1.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi
üldkoosolek veebruaril 1922 a. Ülikooli
peahoones, vaudtooriumis.

Koosoleku avab Seltsi esimees dot. P. Köpp
k. 8²⁵ õhtul; muu seas tähendates selle peale,
et mineval aastal tuli rohkem rõhku panda
majanduslike küsimuste peale, kuna nüüd
enam vähem juba majandusloos ei kiidlastata
võime rohkem teadusliku töödega tegelemist
teha.

Koosolekut juhatab abiesimees k. A. Kabin,
protokollid kirjutab A. Rubok.

Võetakse järgmine päevakord vastu:

- 1) Eelmise üldkoosoleku protokoll kiinnitamine
- 2) prof. R. Pärasmori kõne: "Päime bioloogia
kateedri tegevusest läinud aastal"
- 3) dot. P. Köpp'i kõne: "Lodumaa põllumajanduse
uurimise küsimus"
- 4) Yoonvad osjad.

1) Eelmise üldkoosoleku protokoll kiinnitatakse

vastu võtma ja allakirjutama kooli kooli!
P. Mõllerit H. Sild'i ja V. Baehmani.
J. prof. R. Pärasmuori kooli. Tänu bioloogia
kateedri tegevusest "lõunad aastal".
Ygab ülikoolis, kus on teinud kasvatus õppetööd
seal on ka bioloogia kateedri ilma millita
võimata oleks töötada. Pärast ülikooli põllu-
majandusteaduskonna juures oli küll vastas õppetööd
aga kateedri puudus 1920a. Yuba 1920a. sügisel
esines prof. K. Pärasmuori põllumajandusteaduskonna
es ettepanekuga taimebioloogia kateedri suutetu
Sissiseadmisel kuludeks paluti 258 tuhat mk. ja
1921a. kuludeks 282 tuhat mk. Põllumajandus-
teaduskond alandas seda summat ja jõudis järele
760 tuhat mk, millest pidi pool põllutöömööbist
maksma. 5 det. 1920a. peeti Tallinnas Eesti
kõrgete õpetajate korraldamiseks koosolek, kus jõuti
otsusele, et ugi süsukohalt on tarvis sadada
esimeses järgkorras taimekasvatuse, loomakasvatuse
ja entomoloogia kateedrid. Kui ka põllumajan-
dusteaduskonna poolt oleks talitatud vastava
kõrusega ja energiaga, oleks kateedri asutamise

31
põllu rütmiline läbilõikud.
Saomest sai kateedri kingitusena 32 summasorti
mida prof. K. Pärasmuori ise kaasa tois. Teist sum-
masort kingitust, mitusada hernesort, ei saadud
aga vastu võtta, sest kateedri seisund
olemaarame ja kindluste oli.
Taimebioloogia kateedri jäeti ülikooli valituse
poolt toetusele, kuna teistele kateedrimah-
loomakasvatuse, entomoloogia ja isegi agrikultu-
ra kateedrimah anti lisasummasid kulu-
de kattens.
Kateedrimah püüdnud ka vastavad ruumid.
Põllutööministri abi käis aprillikuu algul l.a.
Raadi mõisast vaatama ja andis need loost
osa mõise ruumi omale saada.
23 apr. ja 3 mail külasti esimesed kateedrimah,
mida küll kästi tuli teha, sest masinaid ei
saadud. Kokkuleppe järele pidi kateedrimah
Raadi mõisast saama ilma hinnata väetisaineid
põllutööriistu ja masinaid ning tööjõudu, mille
sest vastutasuks pidi kateedrimah andma oma
saaduste ülejäägi. Tegelikult ei saadud aga

mõisalt kiidagi. Märku lõpul alles saadi
natuke suurem Raadi mõisalt, kuid siis oli
juba võimata praktikanti saada sest üliõpilas-
sed olid laiali lahtud.

Katsijaama jaoks saadi 4 hektari suurem maa-
tükk, kuid pärast pooli vähendati see arv.

Suurt raskesti peale vaatamata tehti jaamis
järguini katsid: külmaja sohtes kane ja hernege,
katsesõnnikas kaeraga, pärvuskatsetel hernega,
nisu ja rukki sordiparanduskatsid, ning pandi
algus ümbrohu katsetele. Väetuskatsed -
alaja väetus, kapsa vikikaer ja mustkese - katkes-
tati mõisa valituse poolt.

Kütmata muumide pärast lüüdi jaama personaal
kolme linna, ehk küll ka teel pooleli olid.
Et mõisavalitusest ei saadud hinnata hobuse
ja inimese tööjõudu, ning väetu ainet, sellepärast
lõpetasid katsijaama summad palju varemine aeg,
kui ette võis arvata.

3. dok. P. Kõppu kõne: Kodumaa põllumajanduse
uurimise küsimus. "Ygal kõrgemal õppeasutusel
on kaks ülesannet. Üks on teadust vältja-
jagamine, teine uurimise töö tegemine.

Kui üksikult vaadata neid õppeasutusi, siis näeme,
et ühede juures on üks külg, teiste juures teine
külg rohkem väljarehitud. Yga õppeasutus
toetab oma ümbuskonna uurimist kallal.

Seda teed nägime ka Eestimaa Tartu ülikoolis.
Juures, millest siis, kui ülikool oli saksa mõju
all. Siis uuriti meie loodust. Kui ülikool läks
Vene mõju, siis muutus asjaolu: Vene professorid
pühendasid rohkem oma tööjõudu Vene oludele.
Eesti ülikooli asutamiseega muutusid jälle asjaks.
Praegu on kodumaa igakülgne uurimine omale
võrrevalt hoogu võtnud. Nii on asutud Soome
professoride kättevõtet juba kodumaa arheoloogilisele,
maadeteaduslikule, keelelisele jne. uurimistele.

Samuti tulys ka kodumaa põllumajanduse uurimi-
saga algust teha, millest Akad. Põllumajanduslik
sealt peaks selle töö oma peale võtma. Nüüd
on uurimistöö võimalusid seeläbi palju paremad

kui aasta tagasi, sest osa üliõpilasi on suvel prak-
tikast vaba ja majanduslike jõud on ka para-
nenud.

Neid küsimusi nende nurda on palju. Nähtavasti
punduvad meil farmikasvatuse alal andmed
teravilja sortide kohta, missuguste koristades ja kuidas
nad on edenenud. Loomakasvatuses - missu-
guseid tõugunid kasvatatakse rebra poolehoid-
like ehk tein tõupooli. Siis ühistegemise alal
majapidamisi viljandus - kuidas ta ennast
ära hantab. Loomatõugude kasvatuse küsimus
Põhja küsimus. - kuidas inimesi jõudu loo-
made ja masinate peale ülekanda j. n. e.

Küsimused üsikutest kultuuritaimedest kohta,
näit. lina. Ühed raagivad, et linakasvatust
on meie tulevik, teised arvavad, et karjatus-
vatus. Agropoliitilised küsimused -
nyeti üsikutest seisukord ja teised.

Kuidas narmuse tööd tegelikult läbi viia?
Esiteks peaks Selts oma jõududega läbisaama,
pärast võib ka väljast poolt ülikooli üsikut
õpetajaid juurde kutsuda.

Kõige pealt tuleks Seltsi juure asutada koostöö-
põllumajanduse uurimise kesktöimkond,
kuhu kuuluksid siis igast erialast vastav
etteadlane soovitus ülikooli vastav õppe-
jõud, kes toetaks välja kavade. Peatiguks
Langeks alatoimkondade peale. Alatoimkond
sünniks sarnaselt, et eriteadlane kogub üli-
õpilaste ja teiste seas ühikud kokku, kes vas-
taval erialal soovivad töötada.

Kõige pealt on tarvis selle erialaga ennast põhja-
likult tutvustada. Uurimise meetodide välja-
töötamine ja vastava kirjanduse läbitööta-
mise võtaks eriala juhataja oma peale.
Lui juba ankeetide väljatöötatud on, siis
alles võiks osuda kogumisele. Nende
lehtedega lähemid üliõpilased välja ja
selts toetaks neid majanduslikult.
Kuid nende teatati korjamise juures võivad
ka mitmesugused raskused ette tulla. Meie
põllumehed on umbusklikud, kardavad
igasuguseid teateid oma majapidamise
kohta anda. Sellepärast oleks parim viis

üks teateid oma kodukohta ümbriest kogu-
kus teda rohkem usaldatavaks ja tuntavaks.

Teateti korjamine tuleks ka meie põllumaiste
seltinid ja ühisusi arakamada.

Uurimistöö nõuab tegijalt head tahtmist, püsivust
ja meelekindlust. Kõik ei lähe mitte täide,
mis ette võetakse, kuid selle pärast ei maha
võlkoost loobuda.

Referent tutvustab lühidalt meelde kadunud
Dr. Eizenschmidt'i uurimise töö piirideid ja katteid
sel alal. Meie peame sama lipu alla tööle
asuma mida Eizenschmidt oma kirjatoos: „Väike-
põllupidamine Tartu maakonnas“ mõtles di-
võtmise; kumma majandusteadlase F. Herberichsoni
mõttekulgne, kehteline ja selgitamata käsitus ei
saa selle läbi mitte selgimaks, et palju inimesi,
kellele see käsitus selguseta on, päälekaudselt
selle üle kirjutavad, või koosolekul suusõnaliste
läbiarutamine teel osja katuvad läbi arutada.
Siin on arhoolt võimalik kavakindla, põhjani tungiva
töö ja rahuliku, asjaliku ja põhjaliku arvustuse läbi
midagi korda saata.

Kodumaa põllumajanduse uurimisel on suur
rahvuskultuuriline, kui ka rahvomaajandusline
tähtsus. Ka pedagoogiline tähtsus ei puudu-
sist kui üliõpilane kogutud materjali läbi töötab
ja selle põhjal teadusliku töö või referaadi kirju-
tab, siis ühes sellega on ta ka õpinud ka
sügavamalt elundaktustesse tungima ja neid
kindama. Üks kodumaa uurimisega seost
ta liinist ka kindlamine isamaa külge, sest
meil on veel palju varandusi maa põuis-
töö jaoks ka mulgaks ajaks.

Ühitan ka üksikuid mõtteid referaadi
kohta. Soovitatakse et juhatas võtaks
keskorganisaatsiooni ellu kutsumise oma peale ja
et seda juba lähemal ajal teeks, nõnda et
üliõpilased kevadeks jõuaksid tutvuda
uurimise materjaaliga kavadege.

Ühed soovitavad et ka valjust poolt Seltsi
jõudusi juurele kutsuda, kui teised arva-
vad, et praegusel ajal see raske on, sest
eriteadlased on kõik riiglistes, kui ka
omavalitsustes osutustes koormatud töös.

3 parand. H. Mõõn.

4) Lähikõnised. Ks. Rabin teatab
et juhatus on järgmised liikmed vastu-
võtnud: Maurus Vahur, Salme Yuurik,
Sake Yans.

Ks. A. Rubok teatab, et need liikmed,
kes tellisid Akad. Tõllumajandusliku
Seltsi läbi raamatuid Saksamaalt, või-
vad neid kätte saada Koostööt. #14/1
2 vabr. kella 2-4-ni, 3 vabr. 6 $\frac{1}{2}$ -9-ni ja 5 vabr.
k 10-12-ni, kussiga 100 Smrk - 200 Smrk.

Edasi teatab dots. P. Köpp, et tema saab
iga esmapäeval ja neljapäeval kella 3 $\frac{1}{2}$ -4 $\frac{1}{2}$
ühitegevuse loenguid pidama.

Üldkoosolekuid otsustatakse üle kahe nädala
iga kolmapäevaõhtul k. 8 ära pidada.

Sega lõppes üldkoosolek kell 11²⁵.

Koosoleku juhataja:

Liikmed: A. O. S. Yuurik
M. Vahur

Koosoleku kirjatoimetaja:

A. Rubok.

Protokoll #2.

Akadeemilise Tõllumajandusliku Seltsi
aastakoosolek 15 vabr. 1922. Ülikooli
peahoones I auditooriumis.

Koosoleku avab Seltsi esimees dots. Köpp kell
8²⁵ õhtu. Koosoleku juhatajaks valitakse
ks. N. Roosa, kirjatoimetajaks ks. L. Mästing.
Päevakorras:

1. Seltsi kirjatoimetaja aruanne Seltsi 1921
aasta tegevusest.
2. Toimkondade aruanded.
3. Kassa aruanne.
4. Tuleviku kavatsused Seltsi tegevuses j;
1922 aasta eelarve.
5. Valimised.
6. Lähikõnised.

Aruandega Seltsi 1922 aasta tegevusest esi-
neb Seltsi kirjatoimetaja ks. P. Yuurik.

Läinud aasta tegevus on olnud püsiv-
selt jõu ja võimaluste kogumises edaspidises

Teaduslikuks tööks. Pärast algul püüdes selts
eelmisest aastast 525 marka. Belaroe seati ka
leotuse peale väljastpoolt toetust saada 25.000
marka suuruses korru. Toetuse soetamiseks, kui
ka seltsi tutvustamiseks pöörati kõigi kodumaa
põllumajanduslike seltside ja ühisuste poole,
mille tagajärjel viimastelt saadi toetusena 55
tuhat marka. Edasi kavatseti harata ajale-
hile seltsi lügete poolt artikleid saatma,
tatu milliste eest pidi saama seltsile. Kuid
ainult selle mõtte algataja, dots. Rõpp, on
seda teostanud ning seltsi kassasse artikli-
eest saadud summa 630 marka ära annud.
Edasi on seltsi esimehe algatusel maakonna-
valitsuste poole pööratud toetuse saamiseks.
Nii pool on saadud saare maakonnavalit-
suselt 2940 marka ja Tartu mr. valitsuselt
20.000 marka. Ka Lääne ja Viirum. valitsused
olevat toetusi määranud, kuid neid pole korda
läinud veel kätte saada. Kõige suuremaks
sissetulenu hallikors läinud aastal
olid toetajate lügete liikmemaksud.

36
Toetajate lügete kogumist alustati läinud
kevad del Lihavõtte pühade aegu ning jätkati
suvel. Seltsil on praegu liht toetajaid lii-
meid 267 ja eluagseid - 25. Toetajatelt lüge-
felt on saadud liikmemaksu üle 70 tuhande
marka, sellest 33 tuhat eluagistelt lügetelt.
Toetajate lügete kogumist kavatseti veel
laemale alusele seada, kuid, et põllumeh-
seisusord muutus hindade langedes hal-
vaks ning selgustuks, loobuti sellest et-
võttest. Ühenduses masselise toetajate lügete
kogumisega kerkis üles seltsi aastaraamatu
väljaandmise küsimus - minnes välja seisu-
kohast, et toetajate lügetele oleks midagi ka
vastu anda. Aga, et aastaraamatut ei lesta
veel võimaliku olewat välja anda, otsustati
viimase asemel välja anda juhatusraamat.
Kuid, et materjali selle raamatu jaoks
kogu Eesti asemel ainult kahest kervest ja
kahest poolst maakonnast saadi, siis tuli
juhatusraamatu väljaandmisest ka loobuda.
Kui esimesed summad seltsile kätte

jäädud, asuti otseroke raamatukogu seotamisel.
Lainud suvel saadeti Saksamaale esimene
raamatute tellimine. Raamatud jäädud põrde
sügissemestril. Raamatuid telliti ka üliõpilastele.
Seltsi juhatus on paljundanud mitme õppe-
aine programme eksamiteks.

Ühes raamatukogus küsimuses juhatusel on
olnud ruumide küsimus. Ülikooli valitsus
ja Põllumajandusteaduskond pole võinud siin
Seltsile vastu tulla. Praegu on loodust ruumi
saada Suurturg nr. 8, kuid seal on endine
uurnik alles sees, kellega kohas veel ees. Kuid
on loodust neid ruume, mis väga halal kohal,
süüri saada.

Juhatusel poolt on läbi vaadatud Seltsi
kodukord ning üldkoosolekul tellers valitud
volinike kogu poolt 30nd novembriks 1921nd.
vastuvõetud.

Seltsi juhatusel on veel korraldusel olnud
järgmised küsimused: kodumaa põllumajanduse
uurimine, põlluteadlaste päeva korraldamine,
Seltsi kirjade väljaandmine ning rida teisi

37
vähema tähtsusega küsimusi, mille teostamiseks
uuel juhatusel tuleks asuda. Samuti avaldati
mõtteid väljamaa samasihhiste teaduslike
asutustega läbikäimise astumise üle.

Lainud aasta sügissemestril pööras juhatus
poolt, uue põllutöö ajakirja väljaandmise
ajutine toimkond, kutsudes Mr. P. Seltsi aja-
kirja väljaandmisest osavõtma, ning ajakirja
toimkonda omalt poolt kaht edustajat saatis.
Juhatus pööras toimkonna poolt lähema
informatsiooni saamiseks, kuid senni pole
vastust tulnud. Nagu kuulda, olevat see mõte
katki jäetud.

Juhatusel koosolekuid on peetud Lainud
aastal 20. Arutused on olnud üldse 104
küsimust.

Seltsi juure on asutatud Lainud aastal
metsaasjanduse, muuseumi ja kodumaa
põllumajanduse aeglas uurimise toimkon-
nad. Seega töötavad Seltsi juures ühes
eelmisel aastal asutatud oskussõnade toim-
konnaga kokku 4 toimkonda.

Üldkoosolekuid on peetud 9: kevadsemestril 5 ja sügissemestril 4. Üldkoosolekuid arutusele tulnud punktide arv on 51. Osavõtmine üldkoosolekuid on olnud keskmine, läbisegi 40 inimest igal koosolekul. Üldkoosolekute tähtsamaks osaks on olnud ettekannded. Viimaseid on olnud 12 aine üle 8 isiku poolt. Neist 4 õppejõudu - 7 ainet ja 4 üliõpilast - 5 ainet. Kõik ettekannded on saanud refereeritud ajakirjanduses. Ainetel sisu järel jagunevad nad:

põllumajanduslik heridust käsitlevaid	— 2.
aiasajandust	" — 2.
entomoloogiat	" — 2.
põllumajanduse ajalugu	" — 4.
ühis-tegevust	" — 1.
puhtloodusteadlisi aineid	" — 1.

Üldine huvi Seltsi vastu on nii üliõpilaski kui ka väljaspool üliõpilaski kasvanud. Oma tegevülgete arvu poolest on selts teistest üliõpilaste juures asuvaist seltsidest ees. Väinud aasta algul oli seltsil 56 liiget, lõpul 93.

Pasta jaoksul liikmeid juure tulnud 43, väär langenud 6.

Kõpurs tähendab aruandja, et seltsi liikmed on seltsile inna ligidal seisnud ning seltsi edendamiseks igal võimalikul teel kaasa aidanud, seltsi asja nagu oma asja pidanud. See on kindel edaspidise edu märk. "Jätku see vaim meile alaliselt valitema!" — lõpetab ta.

Aruande kohta sõnavõtjaid ei leidu.

Aruanne võetakse ühel hääl vastu.

Osakassõnade toimkonna tegevusest annab aru toimkonna juhataja Aug. Oja: toimkond alustas tegevuse pea ühel ajal Dr. P. Seltsiga. Ta teadis oma ülesandeks põllumajandusse puutuvate osakassõnade kogumise ja loomise. Toimkond muretses Põllumuste Keskseltsi kaudu oma liigetele sellens kirjandust, kuid ajapuudusel pole viimasega palju ära tehtud. Rahastust osakassõnade kogumise, mis läinud suvel ette võeti, ebaõnnestas. Sõnade fikseerimine

on süsri midagi tehtud: nimelt on toim-
kond esimesel lugemisel läbi arutanud
ja kirjeldanud oma 10ndle toorsoolekul
110 majandusteaduse oskussõna ja 3ndle
toorsoolekul 64 taimekasvatuse ja loodi-
paranduse oskussõna. Toorsoolekuid
on peetud 13, üldsoolekuid - 5.

Aruanne võetakse ühel kaalul vastu.

Muuseumi toimkonna nimel teatab rsv. Sild,
et toimkonna töö väga mitmel põhjusel
just edukas pole olnud. Muuseumil on praegu
3 atra - saadud sõna mõisast, mõned vi-
katid, sirbid jne. Suvel on viistu kogutud,
nende kohale toimetamiseks tuleks nüüd
samme astuda. Muut teevad toimkonnale
ruumid, mis on kitsaks jäänud, iseäranis
nüüd, kus Venemaalt on hulke materjale
tagasi toodud.

Rsv. Sild'i selitust ärakuulates, minnakse
päevakorras edasi.

Metsaasjanduse toimkonna tegevuse üle esimese
selitusega rsv. T. Reim. Toimkond asutab

23. IV. 21. Tema pääülesandeks on omaabi.
Ta valmistab 1921 aasta kevadiste geodeesia
praktiliste tööde jaoks plankeid ning pal-
jundas neid. Samuti valmistab ta putu-
kate korjamise ja surmamise abinõud üliõpi-
lasile Kastre-metsades. Käesoleval aastal
mimiografeeris ta „puude ja pöösaste
määraja.“ Toimkond on pidanud 5
üldsoolekut. Üldiselt võib toimkonna
tööga rahul olla. Rahjurs on aga
toimkonna ja J. P. Teltsi vahel läinud
aastal lahkemid ilmsiks tulnud, mis
igatahes toimkonna peale demoraliseeri-
valt olewat mõjunud.

Järgnevatel läbisaarimisel palub
hr. Köpp nimetada neid asjaloisid, mis toim-
konna peale demoraliseerivat mõju avaldavad.
Reim näitab, et toimkonnale Teltsi poolt
küllalt iseseisvust pole antud, et toimkon-
nal tulnud Teltsilt raha välja muruda jne.
Köpp selitab, et tema on püüdnud olla toim-
konnale alati vastutulelik. Raha on

antud ilma ühegi nurumata. Kui need
metsamehed tulnud rääkima, et neil pole-
vat küllalt iseseisvust, siis annud ta
neile nõu eri konto asutada, kus juures
üldised kulud oleksid seltsiga ühised.
Seda: esinenud metsaasjanduse toimkonn-
mingisuguse iseseisvuse kavaga, mille
järel toimikond valib ise oma organi-
ega tunnistab, see juures seltsi reisirajuni.
See kaasa olnud silmnähtavalt vastuvõt-
matu seltsile, mis pärast juhatus teda ka
üldkoosolekule ette polevat pannud. De-
moraliseerivalt polevat aga kunagi taht-
tud toimikonna päale mõjuda.

Reim seletab vastu, et toimikonnal on süüri
mõnikord tulnud raha ^{seltsilt} ~~toimikonnalt~~*)
nuruda. Nii küsinud ta kord mingi raa-
matu väljaandmisel 3000 marka, saanud
aga ainult 5000 marka laenu. Siis arve-
pidamisest ei olewat kunagi juttu olnud.
Tegatakse on olnud arusaamatusi seltsi
ja toimikonna vahel ning oleks hää,

*) minu parandas. Lillostijon.

kui nad ka ainult arusaamatusi jään-
sid. Si tahaks ju öelda, et selts süü-
sihikindlalt toimikonna vastu oleks toi-
metanud.

d. Rõpp ütles, et tema sellest, mis ta ennemini
öelnud, midagi tagasi ei võta. Toimikon-
nale polewat kunagi raha laenuks an-
tud, vaid alati päriselt. Mis puutub
Reim'i poolt etteoodud 3000 marka laenuks
saamise, siis toob dok. Rõpp selle vastu
väljavõtte üldkoosoleku protokolli, kus
toimikonnale lubatakse üldkoosoleku
poolt anda, mitte laenata, 3000 marka.
Seiab, et metsaasjanduse toimikonna
süüdistused on otsitud.

Sellega lõpetatakse läbirääkimised
metsaasjanduse toimikonna seltsi kohta.
Selle päevakorras edasiminekut saab valitsus
Reim, kes teatab, et ülemal etteoodud arusa-
matused metsaasjanduse toimikonna ja
seltsi vahel on tekkinud pääsajaliselt
hrr. Rõpp'i haige oleku ajal.

41

Kodumaa Põllumajanduse Peglao uurimise
Toimkonna kohta annab Toimkonna lühe
kv. 3. l. (toimkonna juhataja, Baclmann,
pole ilmunud) lühikese ülevaate. Et toim-
kond alles hiljuti asutatud, pole ta veel
suutnud midagi ära teha. Ollakse alles
ametis töö jaotamisega ja korraldamisega.

Raamatukogu juhatuse aruandega esineb kv.
J. Trubor. Juba läinud kevadel arutati
Seltsi juhatuse raamatute tellimise kü-
simust. Sügisepool suvel saadeti esimene
tellimine Sarsamaale õperaamatute päale
ära. Esimesed raamatud jõudsid pärale
23. okt. 1921. Esimesele tellimisele järgne-
sid teised. Raamatuid on tellitud ka
Seltsi lügetele.

Raamatuid on üldse rühtud:

Sarsamaalt 689 eksemplari

Kodumaalt 192 "

kokku 881 eks. kogusummas

68.838 2. marga 38 penni eest.

Neist on Seltsi lügetele raamatuid 176 eksemplari

Raamatukogu ringitud on 53 eksemplari.
Seega on kogus praegu 738 eksemplari.

Lügetest on raamatuid tellinud 46 in-
ikut kokku 334 eksemplari 30.140 2. marga
eest. Neist on 176 eks. kättesaadav ja välja-
jagatud.

Raamatukogu jaguneb raamatute sisu
järgi 15 osakonda. Raamatukogu näib
muuseas praegu 10 lapse ajakirja.

Raamatukogu on olnud avatud 7
korda. Raamatuid on võtnud kogust
lugemiseks 46 lüget ehk 49.4% kogu
lügete arvast.

Aruanne võetakse ühel häälel vastu.
Kassa aruandega esineb kassahoidja M. Gross.

Läinud aastal on Seltsil olnud sissetulenuid:

1920 aasta ülejään	525 Mk.	—	pn.
Lühemaaresudest	76805	"	30 "
Taotused omavalitsuse asutustelt	22940	"	— "
" ühistegelisel "	55000	"	— "
Mitmesugused sissetulenuid	37720	"	47 "
Pransid	12740	"	50 "
Kokku	205731	Mk.	27 pn.

Väljaminekud 1921 a.:

Kantsleri	5.936 Mk. — pn.
Toimkondadele	100.377 " 70 "
Elitmesuguse väljam.	28.208 " — "
Aramid	15.940 " 50 "
1 jaan. 1922 a. kassas	55.268. " 07 "

Korru: 205.731 Mk. 27 pen.

Kassaruanne võitakse päale mõne
amande korrukadmissse puustava mõtte-
vahetuse ühel häälel vastu.

Tuleviku kavatsused Seltsi tegevuses ja 1922 aasta eelarve.

Got. Rõpp. Esimene aasta oli seltsil jõuvõtmise
aasta. Nüüd, kus juba jõudu on, võib kind-
lamalt tulevikuks vaadata. Käesoleva
aasta eelarve on juletud korrukadade
500.000 marga päale, ehk küll kindlasti teada
pole, kust see summa kogu ulatuses korru-
tuleb, ehk küll ühesikute summade päale
kindel võib olla.

1922. eelarvet ettekandes põhjendas hr.
Rõpp lähemalt selles ettenähtud kulusid.

Selle järel tekkivail läbivaatamisel paneb
Räebier ette kodumaa metsade uurimises
määratud summat eelarvest välja jätta,
sest et nim. ülesanne kuulub hiljuti asu-
tatud Jk. Metsa Seltsi tegevuse püürkonda.

Reim kaitses nim. summa alles jätkmist, sest
et metsaasjanduse toimikond on Jk. P. Seltsi
juures alles. Põalegi on nim. toimikond ja
Jk. Metsa selts kars ix asjs.

Ojs tähendab, et oskussõnade Toimikonnale
pole eelarves vähemakski summat ette-
nähtud.

Räebier paneb ette kodumaa metsade uurimi-
ses määratud summa eelarves anda
oskussõnade toimikonnale.

Hääletamisel võitakse see ettepanek
11 hääle poolt ja 8 hääle vastuseisumisel
vastu.

Pajus paneb ette, et metsaasjanduse Toimikonda
mitte päris ilma jätta, täiendada eelarves
järgmist punkti: "kodumaa põllumajanduse
ja ühistegevuse uurimine" sõnaga "metsa-"

asjanduse."

See ettepanek võetakse 2 hääl vastu-
seismisel vastu.

Köpp arwab, et summade väljamaksmisel
võib tekkida raskesti sel juhtumisel, mis
elaroos ettenähtud summat võltsile
sisse ei tule. Nüüd raskesti võiks aga
ülesoada sel kombel, et juhatas mak-
saks elaroos ettenähtud summad välja
protsentuaalselt sissetulekuile.

Käslber paneb ette jätta konstantseks välja-
minemad elaroos korteri üüris, küttes,
valgustuses — sest et need ongi lüh väikes-
tina, elaroesse võetud — ja ettenägemata
kuludeks, kuna teistest ettenähtud kulu-
summadest võib juhatas väljamaks
ainult protsentuaalselt sissetulekuile.

Ettepanek võetakse vastu.

Selle järel võetakse kogu 1922 aasta
elaroos järgmisel kujul ühel hääl
vastu:

Tulud:

Ülerranne 1921a. Mk. 55.268.

Lüürerahad " 10.000.

Loodetav toetus

maarakonna valitsusilt " 100.000.

Loodetav toetus keskuhi-

sustelt, ühisustelt, seltsidelt

ja teistelt ettevõtjailt . . . " 334.732.

Kokku: Mk. 500.000.

Kulud:

Korteri üür Mk. 30.000.

Küte ja valgustus " 15.000.

Ruumide korrashooldmine. " 10.000.

Inventari soetamiseks. . . " 35.000.

Raamatukogu täiendamiseks " 50.000.

Lugemislauale " 15.000.

Rantselei kuludeks. " 5.000.

Lõengute ja programmide

paljundamine. " 30.000.

Kodumaa põllumajanduse,
ühistegevuse ja metsaasjan-

duse uurimine " 100.000.

Teadusliku materjali anal. Mk.
 lamise kuludeks. " 75.000.
 Kodumaa põllumajanduse
 aegloo uurimiseks. " 25.000.
 Osikussõnade toimkonnale. " 25.000.
 Põllumajanduslikule muuse-
 umile ja vanavarade korjamiseks. " 35.000.
 Auhindadeks paremate teadus-
 liste tööde eest: 4 I auhinda
 à 5000 mk. ja 4 II auhinda
 à 3000 mk. " 32.000.
 Ettenägemata kulud " 18.000.
 Kokku: Mk. 500.000.

Roosa loeb ette uute vastuvõetavate liigete
 nimed. / Nimed puuduvad

Valimised.

Juhatusse valitakse:
 Esimeheks dots. Köpp (endine).
 Abiks — rsv. Roosa.
 Kassahoidjaks rsv. Kärkamees.
 Kigatoimetajaks rsv. Mälson.

Abikigatoimetajaks rsv. Käsebier.
 Kandidaatideks valitakse:
 Esimehe kandid. rsv. Veide.
 Kassahoidja " rsv. Reimann.
 Kigatoimet " rsv. Mätiuseu.
 Revisjoni komisjoni valitakse:
 Zolk, Buldas ja Gross.
 Raamatukogu juhatusse valitakse:
 Trubor, Bachmann, Zilas ja
 kandidaatideks:
 Wiilip ja Jarobson.

Lüremeari määratakse kindlaks 30
 marga peale asemel.

Lõpuks avaldakse rsv. Oja ettepanekul
 endisele juhatajale tänu.

Koosolek lõpeb kell 10⁴⁵ õhtul.

Koosoleku juhataja:

Lüremed: ~~Roosa~~ L. Yunt.

Kassahoidja Kigatoimetaja: L. Mätiuseu.

Rademilise Põllumajandusliku Seltsi
üldkoosolek 12. III. 22. Ülikaal: peakoosus
I auditooriumis.

Koosoleku avab seltsi abisekretariaat
Ants Käsebier kell 4²⁰ p.l., paludes koosole-
jaid vabandada, et tänane koosolek pühapäeva
pääl määratud - kõnelejal ei olewat võimalik
olnud muul päeval tulla - kuna edaspidi
üldkoosolekud, nagu harilikult kesknädalail
peetakse.

Koosolekut juhatab alguses Käsebier,
lõpul dokt. Köpp, protokollisid allkirjastab.

Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. Rahe elmise koosoleku protokollide kinnitamine.
2. Cand. agr. Hünersoni kõne: „Põllutöökorra“.
3. Stud. agr. Bahmani kõne: „Raduma
põllumajanduse arengu uurimine“.
4. Lühirääkimised.

1) Rahe elmise koosoleku protokollile vastu-
võtmine ja allakirjutamine valitakse ksv! ksv!

Aug. Oja, Vakkur ja Juut.

2) Cand. agr. Hünersoni kõne.

Et maarakultuuri tõstmine on tarvilik, on ise-
enesest selge. Selle töö päätegurid on: 1) põllumes-
s ja 2) ühiskond. Põllumes, kui ühest isiku huvid,
on selles asjas aga piiratud, (tal võib olla vähe tead-
misi, vähe huvi, vähe püsivust jne.) mispärast nin
püsivalt ei masta peatada.

Teine tegur - ühiskond - esineb kolme lüki asu-
tuste näol: 1) riik, 2) poliitiline omavalitus ja
3) vabad põllumajanduslikud organisatsioonid.

Riigil, kes iseseisvalt huvitatud maarakultuuri
tõstmisest ning kes isegi kohustatud on nüüms
tõstma, on kaas võim ja kapital, milliste abil
ta võib tõstada laiemat ulatusega ettevõtteid. Nii
on, näit., Hollandis suursoonelised roode kivistamised,
P. Itaalias müüdamise riiseseaded kõne riiklikud
ettevõtted. Poliitiline omavalitus - mr. - valla-
ju. omavalitused - võib põllukultuuri tõstmise
alal tegeva olla, kuid tema võim on piiratud,
kapitaal väike ning ta huvi selle töö vastu
vähem kui riigil, sellepärast ei anna ta tegeva

suuremaid tagajärgi. Üks hea rülg on tal,
nimelt: rahval on tema vastu rohkem usal-
dust, kui riigi ^{vastu}, sest viimane ilmub rahva juure
irreks võimumeheks. Rahvad põllumajandusli-
ksud organisatsioonid ei saa ka palju maa-
kultuuri tõstmise alal korda saata, sest ka siin
puudub võim ja kapital. Ka ei ole organi-
satsioonid põllumestest aru saanud, enam edene-
nud viies vahet $\frac{1}{4}$ kõigist põllumestest. Põllu-
mestest rühmitel on lihtsamid hõliliselt ainult
20-30, harvemini ka 100. Ehk kui mõnel neist
on suus aru lihtsamid, siis on seal enamjagu
lihtsamid mittepõllumehed, näit. Tallinnas põllumest
rühmit, millel on 3000 liiget. Riik annab sellelaadis-
tele organisatsioonidele abi, kuid viimane pole
igal aastal ühesuurune, mõnel aastal aga kog-
null, mis pärast organisatsioon summitud oleks
vahete vahel tegevuse lõpetamiseks. Riik võtab
või oma abiga organisatsioonilt iseseisvuse,
valvates selle järel, kas abiraha otstarveko-
haselt ära tarvitatakse. Kuid riik ei või
riik igasord rühmitelt arjatumlikult otsustada olla.

46
Et riiki nimetatud pakend korraldada,
on elluvõetud isikoline riik asutus —
põllutöökojad. Põllutöökoja on avaliku
õiguse alusel olev omavalitsuse ülesannetega
kolleegiaalne korraldus, mis sunduslik ja maa-
näärarandise õigustega varustatud. Nim. asu-
tused tootavad juba Prantsuse ja Saksamaal,
ning ollakse neid sisseadmas Schveitsis.
P.kojades ülesanded: 1). Põllutöökojades tundmaõp-
pimine ja nende riikse kõige laiemas piiris,
mis ulatab muudugi majandusliku külje kohte,
poliitiline jaab välis. 2). Kojades ja häärs-
arandise avaldamine valitsuse es. suuremas
viies ei või valitus ilma riiksesitusest häärs-
arandist küsimata otsuseid teha. Põllutööko-
jalt „peab“ valitus häärsarandist küsima,
kuna ka põllumestest rühmit küsida, kui ka kü-
simata jättes võib. Muid, bestis, ignoreerib va-
litsus täieliselt põllumestest riikset, mis pärast
muid saavad maaesma sageli põllumajandus
nõudele mittevastavad seadused. 3). Tehnika
edendamise, mis isikarandis Saksamaal program.

mi on võetud, osavõtt kaubanduslikest ettevõt-
test jne... Ptkojs ülesannete hulka kuulub
üldse kõik, mis on ühenduses agronoomilise
abiandmisega.

Põllutöökoda võib asutada ainult riikus-
andlisel tel. Tema asutamisel luuakse üldise
valimise tel. reeglite ette nähtud korras korra-
seatud nimetajate järel esituskoju. Vali-
jaks võivad olla kõik põllumehed ja -ainult
põllumehed, s.o. need, kelle peasisikuteks on
põllust. Ptkojs lühenemist on auamet, ta-
marstakse ainult sõituda ja mõne isikliku
töö est. Ptkoda valib oma juhatuse, kes asja-
ajal läbivõtmise ametisse paneb. Ptkojal on
õigus saada oma teatav 70 - kuni 95-5
võimal - maamarst, mis on arvestatud puhtaks
võblate ja adrasajanduse peale. Nii siis on
tal oma kindel igaaastane sissetul, mis
puudub põllumehete vahel. Ka viir annab
talle abi.

Põllutöokoja õigused. 1). Omavalitsemise õigus -
te võib iseseisvalt teostada põllukultuuri arendamist.

2). Seaduste ettepaneku õigus.

Ptkojs kohustused. Kui Põllutöoministerium
peotab tema poole mõnes agaraaküsimuses,
siis on ta kohustatud vastama.

Et ptkoda põllukultuuri tõstmises väga
tähtis tegur on, siis on tal ka palju vastu-
seid. Ta pole küll poliitiline asutus, kuid tal on
suuri poliitiline mõju, sest ta arendab põllu-
mehi, ning annab neile kindla korralduse,
küllaga ühes ka teatava üldraamatu, mille tõttu
põllumees poliitiliselt elus tähtsaks teguriks võib
saada. Et ptkojs printsiibi vastu veigi otse-
kohe vaielda ei saa, siis tungitakse talle avari-
võrri mõnda kallale, kollitades põllumehi mitme-
suguste loorsõnadega, nagu, et vaat' teilt võr-
tase vabadus, teile pannakse uued maksud
peale jne... jne... Kuid kõik need loorsõnad
pole millegagi põhjendatud.

Kõrgem arvab kõneleja, et põllutöökoda
on eestis taotluse, sest Eesti on põllutöö maa,
kus põllukultuuri tõstmine isiklikult tähtis.
Kõne järel otsustatakse teha 5 min. vahet.

3) Stud. agr. Bahmani'i kõue.

Kui mõnda asja tahetakse uurida, siis peab kõige pealt põhjendatama, miks teda uuritakse - algas kõneleja ning püüab järgnevas ettekandes põhjendada kodumaa põllumajanduse arengu uurimise tarvidust. Ta annab ülevaate majandusteaduse arenemiskäigust, temas käsitletaksest ainet ning käsitlemisviisidest.

Edasi lähem referent oma kõne peamine - kodumaa põllumajanduse arengu tundmaõppimise juure, toonitades, et põllumajanduse arengu on osa noorest Eesti põllumajandusteadusest, viimane on aga kindlalt aluses Eesti taale. Kõneleja ütleb, et Kodumaa Põllumajanduse Arengu uurimise Toimkonna ülesanne on:

1. olude tundma õppimine, milliseis olid meie talupojad XIX aastajal.
2. tundma õppida neid tõusejõude, mis meie põllumajanduse praegusse seisukorda tõstis, kuidas need tõusejõud tekkisid ja millised tagajärjed neil olid.

3. Meie maal elnud põllumajandusliikide korralduste ja nende iseläbide ning ühesillega ka meie põllumehke iseloomu tundmaõppimine

4. selgusele jõuda millisel määral ja kujul Eesti põllumajanduse edu saasa Kultuurist tingitud on.

Selle töö juures olid materjalidena:

1) Kirjandus, 2) arhiivid ja 3) rahvaarv.

Rahvast esimesest palju väärtusi ei ole, tuleb vadata lähemalt, kuidas rahvaarvust teateid koguda. Inne ei oleks otstarbekohane, sest (võib) vaevalt õnnestaks te. Täab üs korjajaid välja saata, kes selles väljavalitud ringkonnas vanult inimeselt suusõnalist materjali koguvad. Et kogutud materjali üldistada võiks ka laiemas ümbruskonnas peale, tuleks teateid koguda tüüpilisemaist kohast, mis küll alguses raske ära määrata. Toimkond kavatab kogu Eesti korjamise otstarvel järgmiselt jaotada: Põhja Eesti, Lõuna Eesti ja Saare. Igas osas tuleksid veel eraldada mõis-

erom- ja rannavallad, sest iga neist on in-
sugune seisukord, ning sellepärast tuleksid
need eraldi kirjeldada. Eriti tähelepanu
pööraks tuleks neile kohtadele, kus algas
kõige enne maa pärisest ostmine, seltside
asutamine jne. Murimistöo algas aastal
1800 ning jagunes aja suhtes kolme
järku: 1. vanaaeg - 1800a. kuni talupagade
vabastamiseni, 2. keskaja - vabastamisest
kuni esimese põllumeste seltsi asutamiseni,
3. uusaeg - esimese põllum. seltsi asutamis-
päevast meie ajani.

Teadete kogumises rahvasuust kavatses
Toimkond tuleval nädal neli korjajat välja
saata vastava tase eest: kaks korjajat
P. Bestine ja kaks - Lõuna Bestine, kum-
mased alguses välja jäaksid.

Lõpuks palub referent nim. korjamisest
huvitatuid üliõpilasi tulla Toimkonna
koosolekule, kus asi pisemalt läbi su-
tatakse.

Olõlemad kõned kuulatud, arvas

49
dok. Köpp läbiraakimised esimese kõne kohta.
Veide. Palub kõnelejalt lähemaid selitusi selle
kohta, kas on olemas mingisugused kindlusta-
sed, et põllutöökodade ohtused ka täitumist
leiaksid.

Cand. Künerson. Põllutöökoda on ainult nõuander-aru-
tus, ega ole ta religioosne ühendus, sellepärast pole
ka mingit kindlustust olemas, kas ta ohtused
täidetakse ehk mitte.

Miller arvas, et põllutöökodad läbi ei löö, sest
mii pea kui neisse poliitika sisse tungib, on
need kadunud, nagu vae põllumeste seltsid.

Peel arvas, et põllutöökodad loovad kiratsemis-
samat, kui kiratsevad praegu põllumeste
seltsid, kui nende liikmeid on auameet;
1. mis võiks p. t. koda, näit., teatavalt kogu-
tõu usku instruktoriga paremat korda
saata, kui viir ja 3. palub kõnelejalt teatav
allukohta, milliseid tagajärgi on need su-
tused väljamaal saavutanud.

Luul leiab, et põllutöökodast ei saa poliitikat
eemale jätta, sest ta on ju teatav rahvaorgan.

huvide kaitsja.

Veide usub, et kui põllutööstajad on vastasid, siis tuleb see sellest, et nende asutuste organisatsioon on olnud isikud, kelle huvid ei vasta põllumehi huvidele.

Can. Künerson seletab elukõnelejaile ja küsi-
jaile lühidalt kokkuvõetuna järgmist:
Põllumehete keskseltside tegutsus pole sugugi
nullini langenud, vaid nad töötavad
alles häda tagajärgedega. Kui nad
siis edasi töötaksid ja areneksid, siis
saaksime elukõneletoetajate läbi. Kuid
seda ei või arvestada - nende edenemine võib
küll kord nullini jõuda. Mis puhtub
auametitesse, siis on see õige, et püsivad
tööd ei saa teha tasuta. Kuid ptkoda
ei so inimesi aasta ümber ringi, ta võib
võrdlemisi harva kooli sihtini määrata.
Mis puhtub teatava rajatise pooldajate
instruktorisse, siis võib ptkoda neid pare-
mini ära kasutada, kui riigi asutused,
sest ptkoda teab paremini kuhu misugust

instruktorit tarvis on, kuna see riigil raske
otsustada on. Kuidas põllutööstajad mujal
riies töötanud on, sellest rääkida riies pi-
kale. Kõneleja lubab, kui koostajad soovivad,
sellest edaspidi kõnelema tulla. Küsimusele:
kas on põllutööstajast võimalik poliitikat
emale hoida või ei vastab ta, et ptkoda on
juba nii organiseeritud, et tal võimata poli-
tikast ajada, võimata omi summe sees ot-
starvets tarvitada, sest ta seisab riiklase
valve all. Põllutööstusminister on alati kurnis
temas tehtavate otuste kohta. Ka on reserva-
litruul õigus tema otuseid protesteerida.
Majanduslikku poliitikat aga pealegi tema
ajama, et hoiduda astumast halbu samme.
Organiseerimisküsimus on tänasest temast
väljas. Lõpuks ütleb Kõneleja Reini val-
kohase küsimuse peale, et põllutööstajate ja
omavalitsuse asutuste vahelkorda on võimalik
kaduses kindlasti ära määrata. Põllutö-
koda võib mitmesuguste erialade jaoks (kalandus,
metsandus jne.) väljastpoolt jõudusid juure

kutsuda.

Lõpuks võtab sõna
dot. Rõpp seletades ka omalt poolt, et põllu-
tootmise ajal majanduse mitte aga riigi-
rinnalist partei poliitikat. Ta ütles enesest
olnud juhu näha põllutöökodade tege-
vust väljamaal, mis olnud suurepärase.
Kõigil tähelepanuväärsetel on vastuseid olnud,
tõel nähtusena „Estonia“. Tegelikult on
aga vastuseid palju otsitud põhjuseid.
Üldse on põllutöökoda, kui asuda põllumehes
viisakohale, inna; soovitar.

Lõpuks tänab ta kõnelejat koosoleku
nimel.

Sellest lõpevad läbirääkimised
esimese kõne kohta. Teise kõne kohta
läbirääkimisi ei soovita.

4. dot. Rõpp seatab, et on tarvis valida need,
kes seltsi korteri asju ajaks ja korral-
daks ning paneb omalt poolt ette 3. l. e,
kellest koosolek ka nõus on.

dot. Rõpp seatab, et tal uute liivmete nimetis

ühes pool, mispärast ta meid ette lugeda ei saa.
Tubor seatab, et seltsi raamatukogu on
avatud igal teisipäeval kell 2-3 p.l. ja
igal neljapäeval 3-4 p.l. Palub tuua
tagasi nummersamade raamatud.
Raamatukogu on saadaval ka seltsi
kodukord.

Sellest lõpeb koosolek kell 8 õhtul.

Koosoleku juhataja:

Liikmed: *W. H. H. H.*

Tubor

Koosoleku Riigikassaja:

Rudolf Lipp

Protokoll #4

Akad. Tõllumajandusliku Seltsi üldkoosolek

29. märtil 1922 Ülkoolis, aud. #5

Koosolekut juhatab abiesimees Roosa ja protokoll kirjutab Mälson.

Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. agr. j. Mletia kõne - „Eesti lina nurimise ja selle nurimise ülesannetest.“
2. Lähivaikimised
3. Teadaanded.
4. Seltsi jookvaat aegade.
5. Eelmise koosoleku protokollikinnustamine.

1. Agr. j. Mletia kõne.

Linakasvatuse, mis Eesti paljudele põhjustel maad peaks looma, tuleb Eestis koguneda sõrku jääma, ja ehk küll võrkuuna, peab ta kaaluma sõna võtma. Linakasvatus jäi meil sõrku, sest meie põllukultuur üldiselt juhuslik, ilma kindla kasvata on. Ettevõtte on tekkinud kasvatamiseks asjast huvitatud isikute või ühistegevate läbi, mis tihtri riigi amalseisu pärast ainult kahteks jää-

nud. Kaitseks, suhkru- ja kasvatuse, mis paari aastat eest päevakorrali kerkis ja nüüd puhkusele on läinud. -

Amas kõnes käsitles ta linakasvatusest resursside, mis üliopilas ülkooli töös huvitab ja poolikoiden linakasvatusele aratab.

Lühidalt linakasvatuse ajaloogu tunas tähend, ta et Saksa ja Inglismaal kõige suurem hakkati lina kultuurima ja linakasvatust ka teaduslikult käsitletama. Enne maailma sõda aasis kogu lina tootmise produktioonist 74 s.o umbes 20. miljonit punda Venemaa, mis peamiselt Inglis ja Saksa turule läks. Sõja läbi jäi väljavedu Venemaalt seisma. Lina puudus hakkati ta asemel otsema teisi kiudained. Isesäris Saksa maal tehti väga palju katseid mitmete taimedega, si leitud aga asemikse Euroopas kasvatatavatele kindtarmedile. Lina ja kanepile ja Amerikas ühshuti ja puuvillale. Ka puuvill, mis Amerikast sisse vieti, jõudnud rahuldada Euroopa mitmesugused nõuded. - Hakkati lina puuduse kõrvaldamises abimees otsema

Suurendati lina külvipinda, mis Euroopas nähtavasti maksimumi kerkis. Saksamaal oli 1920. a. lina külvipind umbes 55.000 ha; umbra-
võtte andmete põhjal oli ka Eestis enne sõda sama
palju maad lina all. ja Venemaal umbes 1. miljon
ha. Viimasel ajal minnakse Saksamaal ikka
enam ja enam lina külvipinda kasvatuse peale üle, et
lõuna sissevedu vähendada ja rahvast oma vajaga
toita, ja võib oletada, et siin lina külvipind väheneb.

Täienduseks kerkis, kas ei tõrju puuvill lina
turult välja. Seda pole aga karta, sest linal on
mitmes eesõigustel oma eesise puuvillaga võrreldes.
On ju õigus, et linal järele ^{monopol} peale sõda palju väksem
kui enne, sest sõjaajal on üldine rahva jõnkus
vähenenud ja inimesed ei jõua kallihinnalist
linast pesumist osta. Rahvajalale mõneküna
suurenenud aga kahtlemata mõndmone lina jä-
rle.

Arvatakse ligemas tulevikus rahvajalale
mõneküna saab ilmatuult tooreks andjaks
Venemaa. Viimasel aastalgi vuti sealt lina välja
kuid ajakirjanduse järele mitte põhkem, kui 1/30

ennesojaajega võrreldes. Ka Eestis vähenda-
ti viimasel aastakümnel lina külvipinda karta-
li ja puuvilla kasvatuse kasuks.

Siis (a) valitub üldine lina kriis ilmatuul ja
Sellepärast on maadel, kus head loomuliku
elduse lina kasvatamiseks, looduslikas välja-
vaade. See seisukoht on Balti riikidel, Eestil ja
Lätel. — Eesti lina on juba vanast ajast
Lääne Euroopas tuttav, ehk küll Vene lina
nime all. Kõik kuulus oli vene linaseeme. Ta
ei aklimatiseeru aga Lääne-Euroopas ja kasvab seal
2-3 aastat heade tagajärgedega. Deutsche Land-
wirtschaftliche Gesellschaft korraldas kaksid lina
sortidega, ei leidnud aga kohast, püüvat ~~Vene~~ ^{Saksa}
maa jaoks ja oli sunnitud Venemaaalt järgi kindlalt
seemid sisse vedama.

Hollandis tuli sõja tõttu isegi suur murratus,
sest vähesel määral seemne sissevedu seisma jäi.
Hakati kultuurima valgeõielist lina, mis
küll suure saagi annab, seijures aga palju
õlge ja vähe kiudu. See ei jõudnud aga Daani
põllumehi rahuldada ja mõndmone sisseõie

Vene seemne pääl on suur.

Endine Riia põldeks. prof. Schindler on Balti-
maa lina uurinud. Ta näitab meil lina pare-
musid võrreldes Lääne-Euroopa linaaga. - Tunnus
ette ka nende tekkimise põhjused. - Need
on peamiselt kliimalised. Ta püüab kind-
laks teha oma uurimistöö. Hüpitse lina klii-
ma- jaheda ja niiske subega. - Kõige parema
linakliimaga maaks loeb ta Annuse kubermang-
u, kus lina peamiselt kiu otstarbel kasva-
tatakse, sest siin seeme hästi ei valmi. Tema
järel on järgmises seisukohas Lääne-Euroopa.

Prof. Schindler toob hulka võrdlevaid andmeid
ja kokkuvõttes ütleb, et Lääne-Euroopa lina on kiu-
riksam, kui kaabrukubermangudes. Eriti nomi-
tab ta Vagundimaa kaudu kõige paremaks.

Seemne ostmise juures on tähtis sordipuhitus, ja
nii sugust seemet võib saada Lääne-Euroopalt - Pärnu
linnast. (Viimase kokkuvõtte teeb prof. Schindler
Lääne-Euroopa linakasvatajate hürdes).

Nii siis on Eesti linal häid looduslikke eeldusi
ja ta võib ka ilmatulul hädase poolt võistelda,

54
Sellepärast ei tohiks ta küll nii uskooselt
küliskorras välja jääda, nagu see osalt sündinud.
Sõjaaeg on Eesti linakasvatuse langemise pool-
omalt poolt suuresti kaasa mõjunud - lina
hindade langemise ja tööjõu vähenemise poolt
ja viimasel Seemne- ja näitusel Tallinnas
võis näha, et Eesti lina seeme halitsemisvääri-
lises seisukorras on. Eesti linal ^{ehk küll vene lina nimel} aga, nagu
nägime, oli juba enne sõda ilmatulul hea
kuulsus ja seda peaks ka edaspidi kindi pi-
dama. Meie maa, ehk küll Euroopale ligedal,
on seal siiski tundmata. Meie peame ennast
tutustama - sellega mis meil head on.

Ta peaks saama meil ka uurimisobjek-
ti, ja üliõpilased, erines linakasvatuse,
võiks kirjutada lõputöö lina uurimisalalt
Eestis. Tähtsamad lahendused tulevad küsimu-
sed oleksid järgmised:

I. Rohkem üldise sisuga - laialisemad teemad.

1. Linakasvatuse produktiivne ilmatulul. Püüville
ja lina võistlus.
2. Lina tasuvus teiste linnidega võrreldes.

3. Mere lina võrdlus väljamaa linaga.
4. Sordikasvatus - 1. Varane õitsemine - lühokasv
2. Varane õitsemine - haralokkus j.n.c.
5. Eesti linaseemne nurimine. - Seemne mõõt, seem-
nes esinevad umbrohu seemned, 1000. tera kaal, mit-
mesugune seemne küpsusaste j.n.c.
6. Külvi^{määr} ~~kõik~~. Med. Eesti külvatakse 7-9 pd.
tiinu peale. Venemaal on katset teltus ja ^{seadus} kestus
kõige paremat saaki 12 pd. tiinu peale külva-
tes. - Saksamaal praktiseeritakse reaskülvi-
12 cm. reavahedega, kus teda reavahelt haki-
takse.
7. Külvikorra katsed - Lina ristikehena Söödi,
teravga korres j.n.c.

II. Väiksemas eriküsimused:

1. Lina tõrjainete tarvitamine võrreldes teiste
taimede. - Selles küsimuses lähevad seansi
toojad teadusmuste arvud väga palju lahku.
2. Lina-taime tõrjisküsimus ühes väetiskate-
tega. - Mulla reaktsiooni mõju, lammastik
ja kali-väetised.
3. Maaharimine.

4. Lina vaenlaste ja haiguste nurimine.
Väimased tuleb meel õige vähe ette ja meie oleme
ses suhtes palju paremas seisukohas, kui
Lääne Euroopa. Putukatest sünnitab
aga maaring linataimele palju kahju.
5. Eesti linaraioonid ja nende lammastik.
6. Eesti linakasvatuse ajalugu.

Lina tööstus, mis tänaseni tumas ei prunt, on
õige laialiselt välja arenenud Saksas ja Inglismaal.
Eriti sõja ajal, kus inimesetööjõudu vähe oli, on
väljamööldud palju masinaid kinnatöötuse alal,
nagu linakistumismasin, ja võib oletada, et
rohkem ja rohkem mehaanika jõe kasutamisel,
linaharimine odavamaks läheb.

Kõige vähem tarmekasvatuse alal on nuri-
tus linakistumise. Mksikas tööd on ilmunud
Saksas, Inglis ja Venemaal. Peaks just sellest
hambast pöörah lakkama, mis kõige enam taha
on jäänud. Ka Eesti peaks lina nurimise
aita omalt poolt lina nurimistöödega
täiendama.

Koosoleku juhataja tänab kõnelijate huritava kõne eest
ja ootab lähiaastani.

Libraänimiste all võtab esimesena Sona
agr. Mts., täiendades linatööstusküsimust, selitades
põhjalikumalt linaharumise juures viimase
ajal tarvitusel masinaid ja näidates põlvi
väljamaa linatööstuse alalt.

ii. Veide. Kas on tegutsenud hakanud juba teatavasti
Agronomide Seltsi juure asutatud lina tootmis-
agr. Mts. - On küll asutatud, kahjuks pole aga tege-
vast sugugi avaldunud.

üliõp. Lant. Missugune on seisukord Pärnu ümb-
ruses, kui sinna enne sõda hakati vene
lina seemne sorte sisse viia.

agr. Mts. - Arimehed vedasid vene seemet ja nende
läbi tekkis sortide segamine, kuna see sõja
ajal täiesti taristat sai, võib loota, et
Pärnugaal puhtad sordid alal on püsinud.

üliõp. Esilas. Lina kasvatamine kaotas oma tähtsuse
karjamajapidamisel üleminekuga, mis karjale

Dot. Köpp. - Ei ole kindlaid andmeid - ei ole mure-
tus, mis on kasulikum. Majapidamisest
linaga lähel välja telluloose kui naol, mis
taim enamasti õhust saab ja sellepärast ei või

56
suurt maakarumist küll tõsiselt põhjuseks
lugeda. Teda peaks karjakasvatuse kõrval
just kasvatama, sest ta annab ~~te~~ võimaluse
majapidamiseks ka talvel tööjõudu korraldust
säästutada.

üliõp. Lant. Tegelikud põllumehed aga on kindlaks
tõnust, et lina maad kurnab.

agr. Mts. - Lina on toiduainete suhtes eriti nõuetega
Linal peab tootma valmis olima. Kui temal
järgnevat sama nõuetega taimed, siis ei või
muidugi häda tagajärge loota.

Miller - Tegelikud põllumehed külvaks 1-2 vaka
maad lina, kuid ta ei kasva.

üliõp. Vahtrik. - arwab, et praegu ei saa lina
kasulikkus endisega võistelda - toob näituse
majapidamistest. Põhjas tööjõu kallisuus ja
väheine produktiivsus. Suured tööd nagu
kitkumine ja kraatsimine nõuavad püsivat
tööd.

üliõp. Mitjan - Lina väärtus oleks vist ka lühema
viisidest.

üliõp. Esilas. Lina ja karjakasvatuse vahelised

pole absoluutne. Ka Vene valituse poolt
on muritud linakasvatuse tagasikõr-
mise põhjuseid.

agr. Mts. Tõusmise küsimus on keeruline. Tõlki saa-
me üldse kalkulatsioonid. Linakasva-
tusel on tähtsus majanduslike tööriistade
rahuldada. - Tšehho-Slovakkias, keegi mõisnik,
suur linakasvataja muris linaküsimust ja
lõidis, et nisu kasv tema põllul $\frac{1}{3}$ võrra
suurenes lina külvikorda võtmisel. Lina
annab maale lää struktuuri ja seunkorra.

Mel aga on kõik need küsimused selgitamata.
Linakasvatust kindlustab see, et ta on suureni-
jalt väikepõllumuste töö. (tööl andmed Balti
ja Venemaalt.) Saksamaal on vahukord in-
äranis teravasti silmapaistev. (andmed Saksamaalt)

üliip. Roger. Ajakirjandus vaatab asja peale pahatahtli-
kalt - linakasvatusele ta ei anna, kurnab maad j.n.e.
Ka. E.V. ajal oli sarnased arvamised põllumajon-
duse ajakirjanduses.

agr. Mts. Ajakirjandus on sarnased arvamised
olnud, kuid autoritatuks isikud pole seda

57
avaldanud. (Loeb ette dr. Ersenschmidt's raa-
matust lina kasvatuse kohta - kus öeldud
et ta tasuv).

üliip. Gross. - Nüüd ilmatunud hinnad langevad,
kas teiste kindlasti konkurentsi tõttu, või
muil põhjustel.

agr. Mts. - vastab, et selle põhjus üldine kehtenemine.
Ei ole lina tööstus ka küllalt finanseeritud.
Praegu on ka puuvilla tööstuses kriis.
Ameerikas müüdi puuvilla alla oma hõnna-
mille põhjuseks tööjõu kallus. - Meil
ei actus ka linaseme müüjiga hääd poliiti-
kat. Müüdi küll läid tingimustel Vene
ja Läbimaale lina seemet, kuid tulevi-
kus saavad nad sel alal meiega võistle-
ma. Oks pidanud aga minima Lääne-Eu-
roopasse, oks ka tulevikus ida poolt
seemneid tarvitavad.

Sild - küsib - kui palju läks maksma lina
kaalu valmistamine Halliste vabrikus?

agr. Mts. Halliste linavabriku sisseisäadmone
jõi sõja läbi poolis, sest väljamaalt
ei jõudnud kõik masinad kohale ja

Saäl töötati harilikul viisil edasi, kui et
hinnaid madalamad ei saa olla, kui mujal.
Hinnad polnud ka mitte stabiilsed, sest iga
uue liha korraldus eraldi ja olid ise väärtusega.
Sissevõetud saadi alati hiljuti kätte, mis
keskajalokumad kokkumise ~~suht~~ ja tarkude
pubastamise suhtes.

Sõja ajal püüdis Belgia ja Hollandi lina-
tööstus ühel astmel, sellepärast, et siin
läbi viidi põhjalik tööjõu lina tööstuse
alal. Põllumehel ülesanne oli aruult
lina kasvatamine.

Järgmise päevaporra punktis oli nime teadaandis
teatav korraldaja järgmiste nime
lühete vastuvõtmise juhataja poolt: Joh.
Semper, Edvin Soola ja Elmar Kala-
mets.

Miljan - oleks väga soovitar, et kõrge põlluma-
jandusteaduskonna üliõpilased Aleksid
A.P.S. lühemid, küsimus seadab aruult
kuidas seda teostada, inimesi sundida.

Bachmann. küsib - kuidas on lugn kodumaa
põllumajanduse uurimisega.

Doti Kopp - Kine on lai. Majandusteaduse
alal on tööd selleks tehtud. Taimeteaduse
alal kuulub prof. Terasuori alla
Leomajakasvatuse uurimine jääks sel suvel
ära, sest prof. Hägi võtab varsi Saksa-
maale. Võiks veel entomoloogia alal
uurimusi ette võtta. - Juhatusel pole
siin otsekohesid seadmeid teha, see
peaks välja minema vastavalt eri as-
te õpetajalt.

Kodumaa põllumajand. ajaloos uurimisel
töötab üliõp. Bachmann ja tema
korraldusel on mõnda teha.

Bachmann. Asi on laabunud ja mõned tööd
töös. Peaks olema tal keskkoh, kes
tööd juhib. —

Veide. Küsib kui kangel on aubinnas tööd
määramine, milleks ulatades summas
ette nähtud.

Dots. Köpp. Parem kui igaüks valiks ise teema.
Võiks ka läbivõetud ~~teemad~~ vastava
eritadlasega. —

Käbon. Tartu näituse toomkonna poolt on
ettepanek näitusest osa võtta. Kas A.P.S.
ka midagi väga paneb, kas oleks
tal sääl koht?

Miljan. Koht oleks küll olemas. Võiks esitada
põllumehi raamatukoguga, statistika
põllumajanduslike hariduse alalt jne.
Dots. Köpp. Meil ei ole vastavaid asju välja
panna ja pole selleks ka tahtsust.

Protokoll komisumme.

Esilas nõuab kodukorra põhjal protokollis
ette lugemist - ja ~~ja~~ L. Martinson kannab ta
ette - mis koosoleku poolt parandusteta
vastatu võetakse. Tema komisumme
valitakse järgmised ksv, ksv. Trubok,
Vahtre ja A. Esilas.

59
Esim. Köpp. Teatab, et järgmisel kolmapäeval
on A.P.S. üldkoosolek, kus kõnelema
saab hra Mludt.

Trubok. - Raamatute tellimusi saab enne
Lhavotte pühi Saksamaale ärasaadet.
Soorjalt palun mulle ligemal ajal raa-
matute nimekirjad sisse anda.

Koosolek lõppes k 1/2 12 öösel.

Koosoleku juhataja

Lühmed: *Bühner*
K. Keltik *6. lõpp.*

Kirjatoimetaja *A. Halse*

27 (II) Akadeemiline
põllumajanduslik selts.

Üldkoosolekute
protokollid.
1922. — 20. II. 24.

S. 7 (II)

Protokoll N° 5

Arastein jollan ajandusloku. Seltti sildkoosolek
 Kapittel 192. a, Mluoolis, auditi N° 5.

Koos on 44 liiget ja 21 viirast.

Koosolekut jidatab ab-esimees M. Kosa, pro-
 tokolliks kirjutab A. Mäkelä.

Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. Lõinud koosoleku protokoll kinnitamine.
2. hra J. Mluotia kõne: Maapidamise järjekor-
 lised peavormid bestis.
3. Lähinägemised.
4. Käte liigete vastuseõtmise.
5. jooksvad asjad.

1. Kirjutab A. Mäkelä kannab ette ulmuse koos-
 oleku protokoll, mis kinnitatakse, Soovi-
 tades eraspidi vähe lähemalt protokolliks.

2. ^{deks} Hra J. Mästra kõne:

Täna on tema jaganud kahte suurt ossa -
esimene osa saab tema süstemaatilone, tema
dinaamilone, s.o. saab käsitleda üksikute vor-
mide tekkimist.

Maapidamise juriidilised peavormid jagunevad
kolme suurde liiki:

I. Omandusõigus - kas maapidajal on
kõige laialisem valdusõigus asja üle. Ta
jaguneb kolme alaliiki:

1. Individuaalne omandusõigus. Sel juhul
on omanik ainult üks isik.

2. Kaasomandus - omandusõiguse kandja
tem on mitu isikut.

3. Kogukondade omandusõigus (obštšinnas-
tvennoe). Igal kogukonnas liikel
on õigus teatava osa kogukondade maa peale.
Need maatükid nim. 'hingedaamad', mis nad
küll alati hingede järgi jaotet pole.

Omandusõigust võib teada anda

61
lepingu teel, seejuures määratakse sissekand-
tekeri ja harootatavusel maadel, kus Eesti
kogukonna maapidamise esineb, ei ole kre-
postli raamatud tarvilikud. - Tema omandus-
õiguse (igaku) omanisviis on igamööda, mis tuleb
üle parandamise juures.

Eelise tähtsusega oleks nimetada talu-
maade expropriatsiooniga seadus, mille põhjal
19. aastastaj. võisid mõisnikud vete juhtimise või
tude rajamise otstarbel talu maid võõrandada.

II. Maapid. juriidil. peavorm on, kui
maakasutaja ei ole maasomanik, maa oman-
dusõigas on aga teisel isikul - kes võib olla
raaisik, riik või kogukond. Maakasutaja on
kohustet omandusõigusega isikule taan andma,
enne kasutamiseõiguse saamist tegudes, või
pärast perioodiliselt. See maapidamise vorm
jaguneb kolme alaliiki ^{viisiks}.

1. Põline parandamine. - Maasomanik an-
nab oma maatükile teada kasutada ilma aja
määramata

Sel juhul peab lõpmata kergesti raa-
matuse. Kasutaja õigused maa suhtes lähemad su-
ma juhtul pärijatele. Iga aasta peab kasutaja
maksma omanikule teatava summa. Kolme aastal
tasu maksmata jätmisel läheb kasutamisoigus
koost alla.

2. Pärandatar või põlne rendileping- obrok
ja pärandatar rendileping.

3. Põline pandipidamine.

Talurahva seaduse III köites on esitatud
perikondide ja aadeli fideicomis; seadused.

Viimase ühesanne oli aadeli sugukondade au alal-
hoidmine, kuna eelmise juhul maa kasu-
tamisoigus pidi samale (talupoja) perikonnale
jääma, kes teda enne pidas. Msuo-fructus-
on maa tarvitamisoigus eluks ajaks. Pärast maa-
pidaja surma lähemad kõik õigused omaniku-
kätte. Lõpuks olid kirikumad tähtselt õpe-
taja kasutada, mille ast ta kogudust pidi
teenima.

62
III. maapõhja peavorm - Lühikesajaline
maakasutamise. - Seda vormi võib lühemaks
ajaks teha. Ta on meil Eesti viimasel ajal kõige rohkem
tarritusel, võrdlemisi teiste vormidega, sest
riiklik maataharara on maasääduse juhul õige
suureks kasvanud.

Kõik etteõeldud maapidamise õigused var-
mid on vähest ajast pärit. Enamjolt on nad
Eestise Saaremaa kaudu Rooma õigusest sisse-
toodud. - Omandamisõiguse küsimustes operu-
ti Eesti ikka Rooma õigusega ja alles kuni 1864.
aastani oli meil kohtumõistmiste juhul Corpus pi-
ris. Saksaamaalt on meil sisse toodud kerge-
sti raamatute süsteem. Ka vanares Eesti, kui Eesti-
lased vabaks olid, oli maa peale omandamisõigus,
mis ajajooksul häines ja läks sissetunginud
maaherradele, piiskopkondadele j. n. e. kätte.

Kogukondade omandamisõigus, mis Eesti-Vene
piiräärsetes rakkades esineb, on Slaavi pärandus.
— Need olid aegumõistmiste maapõhja juurilõikid.

Jooksvate aja eel võtab prof. Terasvouri
 Isõna - Helsinki ülikooli juures - Soomes on
 Jatk-Akad. P. seltsile vastav selts. See saatis kirji
 Akad. P. seltsile esitamiseks, kus teatatakse
 et meil kavatsus on käesoleval kevadel Eesti
 õpetajate korraldada. Nad esinevad järgmiste
 küsimustega: 1) millal oleks kohane aeg söi-
 daks, 2) kus nad peaksid käima, 3) kui
 kau kestaks õpetajate, 4) kui palju inimesi võiks
 olemas olla ja 5) kas saaks Eesti riik-
 tul ja laeralisel hinnamalandust.

Dok. Koop. Koosolek ei saa seda kirji vas-
 tata - vaid see tuleb kas juhataja eha
 seltskonnale komitee juures loobas anda, kuna
 koosolek peaks järelevalvet selle üle ole-
 tama.

Koosolek on kõrk poolt, et see õpetajate
 süüa ette väetud saaks. Aeg, mis nende
 poolt ette pandud, nimelt mai kuu algus,
 oleks liig vara, sest meil siis just arvamiste aeg.

Kirja vastamine jäetakse juhataja loole.
 Dok. Koop. teatab, et kudel, kell 4 p.l. antakse
 põllutööstusele sotsiaalse tabelid kätte ja
 nende kohta ka selgitusi.

4. Kui leitud üldõpetajate, kellel on vaba aega
 üldharal suvel, siis oleks soovitatav, et nad
 kodumaa põllumajanduse uurimise tööst osa
 võtaks. Tuleks koguda teatud raionist
 15-20-majapidamist andmeid külvi- ja
 koristamise kohta. Kes nimetatud tööst osa
 saab võtta, palub teatada.

(Koosolek lõppes kell 11.45 öösel.)

Eelmise koosoleku protokoll kinnitatakse nimetatud
 kor. kor. E. Roger, V. Bahman ja M. Walther

Koosoleku juhataja N. Põrsu

Lükked:

E. Roger
 H. Sild

A. Mäkelä kirj. kirjat.

Protokoll #6.

Akademiin Põllumajandusliku Seltsi aldkorraldus
 10. mail kell 8 õhtul, Mõrkoolis - audis. #5.

Kõrs on 16 liiget ja ühe võinas.

juhatab esimees dots. P. Kõyp, protokollur
 kirjatoimetaja A. Mäe.

Vähesi kokkutulnud liigete arvu pärast
 otsustatakse ülmise korralduse protokollis komi-
 tamine ja meesime Renuki kōne järgmise
 korralduse sügissemistrel edasi lükata ja
 otsustatakse peetada lühiajalise jooksu
 asjade üle.

1. Dots. Kõyp: ^{toetab} Kodumaa põllumajanduse
 murimise, eriti organiseerimiskõrvaldus. Tuleb
 koguda andmeid umbes 500. majapidamist kōrs-
 laval suvel, mis oleks umbes pool tõrvest
 esialgsest tõrvest. Praegust on ühes annas
 kõrgest 8. korjajast. Peaks ligemal ajal, Posti-
 misis 'ühiskonda avaldama, et isikud jume
 saaks sadonete kogujatena.

2. Käsebir: A.P. Seltsi poolt tulias ettepanek
teha Põllutööministeeriumile, et ta Haridus-
ministeeriumi uskujul määraks stipendiu-
mid põllutöökoolide õpetajate valmistam-
iseks. — Ettepanek kiidetakse koo-
oleku poolt heaks ja otsustatakse Seltsi
poolt pöörata Põllutööministeeriumi poole,
et ta analüütiliselt Haridusministeeriumile
määraks stipendiumid põllumajanduslike
pädagogika töötamiseks, mis õige pündubne.

3. Estlas: Selts peaks muretsema topograafi-
lise kaarti 1 verst tollis, mis kergendaks
kodumaa uurimistööd. Teda müüakse ai-
nult seltsidele ja asutustele.

Gross. Kaardid 3 versta tollis on saada-
kuid nad on vananenud, peaks aga just
muretsema kaardi 1 verst tollis, mis uued.

Sild: Sõjaministeerium ei taha neid hästi
välja anda.

66
Käsebir: Kui kolme verstaalne osta, siis ohekohe
Sõjaministeeriumi topograafia osakonnast,
sest seal on need olemas.

Otsustatakse osta kas 1 ehk 3 verstaalne
uus kodumaa topograafiline kaart.

4. Ekskursiooni asjus Soome Tampere näituse-
lõtab Prof. K. Krasvuori sõna ja teatab, et
Tampere'lt on vastus ekskursiooni suhtes
tulemas. Nende poolt on ettepanek tulnud 15-30
junnini Soomes viibida. See Soomes viibimine
läheks maksima ühis sõit ühega umbes 600
Smk. Osalt tuleb ka jala käia, sellegi on soo-
vitav, et vähe kraami kaasa. Soovitatakse kaasa
võtta tekk ja pärga pöör. Muid oleks tarvis kind-
lasti teada, kes sinna sõidavad, et välipassi
muretseda, Tampere'ist näituse ajaks korterid
valmis tellida j.n.e.

Mälson: Kas Põllutööm. on vastus tulnud
ekskursiooni abiraha palve peale.

67
Prof. Terasvuori - on küll - et ei ole raha.

Dot. Kõpp. Kas ei oleks võimalik odavamaks seda reisi teha aja lühendamisega.

Käsihiir. Aega küll ei saaks lühendada, sest siis kujuneb ekskursioon üheliks vastamiseks ja jooksmiseks, kus midagi näha ei saa.

Prof. Terasvuori: on kirjutet juba Soome, et nad teid lühendaks. - Võiks jaguneda kahte gruppi - ühed lähemaks - teised järele ajaks. - Kas ei võiks määrata maksimumi kui palju inimesi võiks ekskursioonist võtta. Soome sõrdul peaks rohkemist laulu korraldama.

Käsihiir: Laule on juba terve rida selliseks valitud.

Prof. Terasvuori: Kas, need vaeid prakti-
kandidid?

Dot. Kõpp: Karskusekustomikonnalt on tulnud kiri, kus säitakse üles 2 auhonda

teema kirjutajatele, Missugusel tingimisel on võimalik ilmneda oma alkoholvalmistusega põllumajandusele. Koosolek leab, et teema on halvasti redigeeritud. Juhatus peaks järele pärima, kuidas on see teema mõeldud, kas kartulikasvatusest ära hoida hävitada, või kartulid ümbertöötada mitte alkoholeks.

Miller: Saksamaalt ei tule veel tellitud raamatut kätte, kas on võimalik olend, millal pärale jõuavad?

H. Gross. Leatab, et juba 4 raamatut on kohale jõudnud, loovutavasti varsti tulevad korr.

Koosolek lõppes kell 9⁵⁵ õhtul.

Koosoleku juhataja.

Lükked:

Bloger:
H. Eld.

A. Mäkelä
Kirjatoimetaja.

Protokoll. #7.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi üldkoosolek
6. oktoobr. kell 12.9 õht. - Ülkoolis - aub. #5.

Koos 20 liiget ja 4 võõrast.
Juhatab abiesimees Põoa, protokollivõ sekretär
Mälson.

Viitakse easti järgmine päevakord:

1. Koosoleku avamine
2. Eelmise protokoll kinnitamine
3. Kõne - Mesilastupidamisest ja selle
tähtsusest Eestis.
4. Läbirääkimised
5. Koosolekul algatatud küsimused.

i. Sekretär Mälson loeb ette eelmise koos-
oleku protokollid, mis kinnitatakse.
Maha tommatakse Hattson.

1. Koosoleku avas esimes dok. Kõpp, teristades koos-
olejaid ja soovides jõudu kaesolevaks semestriks
jõudu töös ülkoolis, kui ka Seltsis.

68
Kaesoleval semestril saab Ar. Pollum. Selts laiemalt
tegukseda, kui eelmistel, sest suure vaeva ja koh-
tuskaime järel on lõpuks Selts oma korti kätte
saanud, mis remondi alt varsti vabaneb. Seega on
kooskaimise ja töötamise võimalused märksa
suurenenud. - Kaesoleval semestril on juhatusel
sõlt - kindla plaani järel kõnekoosolekud peada,
paluda kõnelema üksikute põllumajanduse haru-
esiteadlasi, et ülevaadet saada, kuidas Eesti
põllumajandus on arenenud ja missuguses sthis-
ta areneb.

2. Sekretär Mälson loeb ette eelmise koosoleku
protokollid, mis kinnitatakse, määrates alla-
kirjutajateks liikmed Bachman, Roger ja Sild.

3. Esimes dok. Kõpp teatas, et Põllutöömõnisteasumile
saadetus korja juhul - määrata Tartu Ülkooli
juure pädagoogilised stipendiumid, jaatav kas-
tus on tulnud, et sellisohas summas elaroses
on võetud.

4. Mesinix hra M. Renix'i kõne -
Mesilasteproduktid ja selle tähtsusest Eesti.
Mesilased on koduloomad, kes majapidamises
suurt otsekohust ja veel suuremat kasu
toovad. - Meie saame mesilastelt mett ja vahka.
Esimene on väga hää, kergesti seeditav toiduaine,
kuna vahka mitmesugusteks tehnikateks ototarve-
teks mõtetav aine on.

Mel Eestis on härd ja keskmisi meekokti - halba
ei ole. Hää meekohas saab perelt suure jõuksal
keskmiselt 1 puud mett, keskmises ümbris pool puuda.
Mesilaski tuleb lugeda puhaskasvat, sest vahka saak
ja muid peris tasuvad tööväga, kapt. % j. n. e.

See on otsekohene tule, kurd kaunist tule mess-
lastest seelal selle, et nad väga palju kultuur-
tarni ja vajavad tolmutavaid ja sugutavaid.

Nii on uusimise tagajärjel välja arvatud, et kes-
mine mesilastepere suure jõuksal keskmiselt
25. miljoni õit sugutab, sejuures aga vähemalt
250. miljoni õiel kät. ja sellest saadud kaunist

69
majanduslike tule on palju suurem, kui otsekohene.
Mesilasteproduktidest saadakse veel kõldest kasu:
nende ühiskondlike kord, puhtus, omaste kaste,
tookas, j. n. e. - võivad olla küll igale inimesele
eeskujaks.

Mel juhtub aga täiesti mesilasteprodukti
tähtsusest arusaamne ja maal ümberaäres, näed
harva kusagil aras paar taru. Mesilastepro-
dume ei ole veel arenenud, sest juhtub selle-
kohased teadmised ja asjatundlikkus. Tõhti on
tagasihiskuvaks teguriks mesilasteprodukti elu-
usk.

Selle tulutoova põllumajanduse haru tõstmiseks
peaks ligemal ajal kohasid samme astuma.
Peaks korraldama kursusi, sisse võtma emade
jaamaid, asutama kinnituseasutus mäsapoja
haiguse vastu, tõuparanduse katejaam,
peaks olla kutsuma mesilasteprodukti kunkiri,
mis mel praegust juhtub j. n. e.

Nende ilisannete lähivõtmeks peaks esimene

järjekorras mesilastepõldeas seltsisuse koonduma
ja ka rüki jaoks mesilastepõldeasust loetama.

Loobame, et see selts varsti töötama hakkab
ja iga aias ligemal ajal lugupidus loomadele
alla laialtuma tarvitusele võtmisega jääks ka
rükiel mõjoniid margaad sukkuu eest väga andmata.

5. Koostöö juhataja tahab kõneldajad huvitavas kõne
eest ja avaldab tänuõnimeid selle üle.

Esimene võtab sõna

Üliõpil. Kõn: 1. Kas on aruud võlgapunde sügutamise
kohta oludest, kus teised putukad ligi jäävad,
või oli ligipääs putukatele niisuguse takistuse.

2. Kõn referent teis põhjusi, miks meil maal
mesilastepõldeas pole arenenud, si võtmeid aga
arvusse meil põlvõldeasid üldist seaduse. Minu
arvate on meil põlvõldeasid veel nii ekstensiivne,
et sin kõrval hane, nagu mesilastepõldeasid, si
saa arenda. Selleks mõjub veel kaasa tööjõu
vähendus.

70
Referent. vastab Kõnile 1. et aruud võlgapunde
sügutamise kohta prof. Sanderi katsete tagajärge
esitavas. Esimeses ^{ajavahel} käivas punde kohta, kus ^{mis} punde
täiesti putukatest isoleerit olid, kuna teised - kus
ainult mesilastepõldeas ligi jäävad.

2. Etteheited, et mesilastepõldeasid pole
tööjõudu nõuab, on ekslik. Töö nende juures
on väga vähe, kui asjatundlikult ja teadlikult
neid korraldada.

Dot. Kõpp: Sissetulek mesilastepõldeasid isikute tähele-
panekute põhjal on suur. Mesilastepõldeasid halb
seaduskoos Eestis on küll peamiselt loogit
oskamatuses nendega ümberkäimises.

Kõn: Tööjõudu tarvitab mesilastepõldeasid kaunis
rohkesti. Kus on aruud 20 perit, seal on mõnemi
nendega pool päeva töös.

Referent. - See tuleb oskamatuses, sest perede heit-
mist saab täiesti oma tahtmise järel korraldada.

Üliõpil. Weide. Mesilastepõldeasid on meil ülikoolis
põlvõldeasidusteaduse õppekavas ette nähtud, punde
aga kaalijate õppejõud.

71
Ja peaks laialisemaks arneks saama, et ka oleks võimaldat, temast kui praktiseerist alast, osavõtte ka teiste teaduskondade üliõpilastele.

Roosa. Meri pole tänani meil täiesti mõbaks kuulunud. Ei lohes ennast unustada ja teisi mõnna astama.

Sild. Igal alal - nii ka meilasteõppamises on praktiline suur tähtsus - sellegi. Sooviks praktiseeritöö sel alal.

Weide. - Peaks korraldama juba tuleval suvel erikursuse meilasteõppamise üliõpilastele

Lõpuks võtame otsuse vastu, et Ar. P. Selti või ülikooli poolt saaks järelevalvuse üliõpilastele erikursuse meilasteõppamises korraldada.

6. Jooksvad asjad:

üliõp. Kälön. Kas on juhatusel seaduskoht väetud koosolekute aja ja rohkuse kohta kaesoleval semestril, kus meil omal ruumil.

Esimees Kõpp. - Tääli ametlikeste koosolekute ^{mis} üle naabrid

kolmapäevast kell 8 õht, on kavast minud kooskäigist õhtus.

Esilas teatab, et lugemislauale on tellitud 30 Saksa ajakirja ja kook Eesti ajalehed.

Esimees Kõpp. Kue kooleri võtmise suunustas palgi kuli - selleks jätkub küll summasid, kure meil on tulevaseks tööks ^{koostama} järelevalvuse muremise alal rahastamis. Selleks mõttes juhatus korraldada Khabalae loterii. Tuleks koosolekul seaduskoht võtta, kas seda korraldada või mitte.

üliõp. H. Martin. Asi ei ole tuttav - lähirääkimised peaks selgitama - enne kui otsustada.

Kälön. Seda asja ei tohiks küll niisama-päras otsustada. Tuleb ettepanek, et järgmisel koosolekul juhatus eelarvega esineks.

Esimees Kõpp. Juhatus on loterii küsimust rohkem hantunud. ja sugugi pole karta, et Selt sellega kahjn saaks.

Esilas. Meil on raha sissetuleku hallatav kokkuvõtte - väljapääs oleks just loterii korraldamine

Koosolijad on jöhimotteliselts nõus, et rahaline loterii saaks korraldada.

üldpöblas. juhatus on suur, võiks võtta oma pääl selle korralduse.

Esimees Köpp. Siin on kannis palju tööd. Selts peaks tasu maksma asjaajajale.

Käbi tule ettepaneku - jätta juhatuses hoolits asjaajaja valmuse ja sellele tasu määramine, mis ka koosolijate poolt lään kiidetakse.

Esilas. Peaks „Postimees“ koosolekute kohta teada andma.

Mälson. Teadaanne oli saäl eelses kokk.

Sellepääle, kui keegi enam sõna ei võta, tule Esilas ettepaneku koosoleku lõpetada, mis kell 12.00 öösel sünnob.

Koosoleku juhataja N. Roosa

Lühikes. A. Puhk

bloget.
H. Seld

A. Mälson
Sekretär

Protokoll #8.

Akad. Põllumajandusliku Seltsi üldkoosolek 8. nov. 1922.a. kell 14.9 öht., omis ruumis, Suurturg 8.

Koos 46. liiget ja 11. võorast. - juhatab abiesimees Roosa ja protokollurid sekretär Mälson.

Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. üldpöbl. A. Oja kõne: „Muljis ja tähelepanekus Daanimaaalt.“
2. Lähirääkimised.
3. Eelmise koosoleku protokoll kiinnitamise
4. juhatus teadaanded.
5. jooksvad asjad.

1. „Muljis ja tähelepanekus Daanimaaalt.“

Daanimaa on meile kõigile tuntus kui kõrge kultuuriga põllumajanduse maa. Oli 2008 saälsed põllukultuuri ka oma hilmaga näha ja ses suhtes aranis võimalus sinna möödalainas kiradel põllutööpraktikandina pääseda. - Esimene mulje . . .

Muljed ja tähelepanekud Daanimaaalt.

Aladeemiline põllumajanduse selts pidas läinud kolmapäeval, 8 nov. kõnekoosoleku oma uutes ruumides, mis hiljuti avati, koku oli umbes 60 inimest tulnud. Üldp. D ja kõneles „muljete ja tähelepanekute“ Daanimaa, mille siin kõlmuõetult järgmine:

Daani on meile kõigile tuntud, kui kõrge kultuuriga põllumajanduse maa. Oli soovi sealt põllukultuuri ka oma filmaga näha ja see suhtes arvanes võimalus sinna mõnda minud kowadel põllutööpraktikandina pääseda.

Siinene mulje, mis Daani pinnale saades tekkis — olid kõrgeid raudtee sõiduhinnad, mis 4—5 korda kõrgemad Saksa-maa omadest. Kaasreisijad daanlased olid waga sed ja rahulitud. Meid peeti suurem-jaolt rootslasteks ja Gesti ei teatud peaaegu midagi.

Kopenhaageni jõudes läksime esmalt sealsete põllumajandusliku reisbüroosse. — Daani keiserliku seltsi juures, kes meile praktikumi kohad muretses. Seal anti täielised teated kohtade üle, anti wäljasõidu ajad teada, telliti praktikumi kohtade peremehele jaamadesse wastu jne. Tälistust sünnitas Daani keele mitte-õskamine ja me olime summitud Daani-Gesti konsulaadist oma tuitawa tõlgiks paluma.

Silt sõitisime praktika kohtadele, mis olid Seelandi saarel asunud. Seal sünnitas esialgu palju raskusi, me pidime tunnabena oma peremehe terwtama ja esimestel päewadel ei saanud aru, kas peremees sõidma hakkab või mitte käsi minna. Warsi aga hakkasime üksteisest aru saama ja praktika aja lõpuks oli Daani keel peaaegu selge.

Daani on puht põllumajanduslik riik, mis terve laudanduse ja tööstuse endast rippuwaks teeb — ja isegi kunsti ja kirjandus on suuremjaolt põllumajandusliku si-fuga. Daanis paistab meheade puudus otsekohe silma. Sagepate põldude wahel on wõrdlemisi tihedasti majad asetatud, mis liwist ehitused, walgete lubjatud.

Spoonele aletus on igas majapidamises

enam-wähem ühesugune, nimelt nelinurkne kinnine hoow on igast küljest majadega piiratud.

Üldiselt on majad palju kergema ehitusega kui meil, sest siin on kliima pehmem. Karijalaudad on kõik puhtad ja sõnnikulautu mäletawad ainult wanad põllumehed.

Wilja Daani põllumees peaaegu sugugi ei kuiwata, mispärast ta wastaw ehitus puudub. Samuti ei olnud ka kuskil wihulauna olemas waid wannituba. Elumaja on ruumikas, hästi möbleeritud ja igal pool walitseb puhtus, mis seega kerge läbi wita, et daanlased töö juures puukingi tarwitawad, mis nad tuppa minnes toa-tingade wastu wahetawad. Igas talus on ka riitlitaks raamatuid — enamjaolt põllumajandusliku si-fuga — ja klaver. Walgustusels ja õnallitaks on igal pool elekter. Igall talul on oma weewart.

Teisib küsimus — mis võimaldab seda kõike daanlasele? — Peafisistelektuaaltaks on karjapidamine; ta on täielikult peremehe hooles, mitte nagu meil — perenaise. Wilmase wõimupitkonda Daanis kuulub elumaja, wihlapuuead, iluad ja lanamaja.

Talwel ja suwel sõbetakse loomil kaks korda laudas, kuna suwel peale selle weel loomad luterne põllule wihata, mis seal hästi kaswab, karjamaad puuduwad täiesti. Ühistegewus karjafaswatuse alal on hästi arenenud. Grilise tähelepanuwäärilised on sealsed suguloomade näitused ja olsonid.

Daanis on ka seapidamine laialt arenenud. Nende kaswatamine ja sõbtmine on samuti terweni meeste töö. Nende sõbtmine on tehniliselt hästi korraldatud, nii et see sugugi halb ja must töö pole. Kaswatatakse ja sõbetakse siin mitte liig nuumates, sest Ingliise turul on lahja liha nduetaw. Seapidamine on hästi tajum, mis oleneb suurelt ekspord tapamajadest, mis ühistondlikul alusel asutatud.

Gobused on raskemat töugu ja tarwitatakse peaaesjalikult kobufels tööks, kuna pisemateks wedudeks ja sõitudeks automobiile tarwitatakse.

Ka kanakaswatus on hästi arenenud. Igas talus ja pookimaja juures on kana-

maja ja paljud pookid elufeswadki sellest.

Põlluharimine on harilik nagu meilgi. Peale samade wihade, mis meilgi — kaswatatakse Daanis luterne ja pannakse suurt rõhku juurwihade kaswatuse peale. Wilja koristamine sünnib igal pool isefidujaga — ja mõni põew wäljas tuulduda lastes weetakse wili küüni, kust teda korra-staasta läbi peksitakse. Igall talul on enamasti omal wihapeksumasin ja weelki ole-mas, mis elektri jõul töötawad. Ka tuule-jõudu kasutatakse rohkesti weepumpami-sels jne.

Daani põllupidamise hseloom on äriline. Põllumehe aastane läbitäit on suur, sest ta ostab ja müüb suurel arwul. Rohkesti ostetakse wäetisaineid ja loomadele jõutoitu, kuna ka kõik sõbtained ostetakse nagu leib, liha jne. Omad produktid lähewad suure-malt jaolt müügile. Kõik on ühistegeliselt hästi korraldatud — leiwaküpsetamine, li-hamuretsemine jne.

Kõiges, mis kõige paremini majapida-mises tajub, wastati, et see k a n a p i d a - m i n e on. Wunode müük on ühistondli-selt hästi korraldatud ja nad saadetakse Inglisturule. Suurema puhaskasu annab ka sealaswatus, kui karjapidamine. Mitmel pool on ka sõbtsemine kaswatus majapida-mise haruks, mida sellekohane ülemaaline ühifus korraldab.

Nagu juba tähendatud, on põllumehele müük ja ostmine suur ja on ilka ühistege-liselt korraldatud tarwitajate, müügi ja si-seostu ühifuste läbi, mis isegi ühifute alade järele erinewad. Leidub küll ka era-taupmeht, kuid hindade reguleerijad on ilkagi ühifused.

Daanlased on hseloomu poolest waitjed ja töökad. Wargusi ei tule peaaegu ette, sellest hoolimata, et kõik lufutamata. Kars-tus on seal laialilemalt maad wõtnud; terwel Daanis wõlbimise ajal nägin ainja joobnud isiku ja üldiselt tarwitatakse alko-holi wähe.

Haridus on hästi edenenud — peaaesja-ridus. Peale kuue-aastase alg-poolt ja rahwamattoon kirjaste lõpetamise lähewad põllumeeste pojad põllutöökooli-beisse ja tütreid majapidamise koolidesse,

kuna põllumeestel tung, omaft pojast wõit-tütreft „kafja“ walmistada, puudub.

Peremehe wastu on töölised õige au-pallitud ja teda kuulatakse talis, kus kas-tusid wälja jagatakse tööalgusel, tähelepa-nelikult ja asutakse waitfelt määratud tööle. Tööpäew on 11 tundi ja taju töö eest kaunis hea.

Sõpnis, Daani, kui praktika koht meie põllumajanduse üliõpilastele on soowitam, sest ka Gesti on waitepõllumeeste maa, kus nüüd mõtsad ära on jaotatud, nagu Daa-nigi, kus kõik majanduslik elu wälisurust oleneb, nagu meilgi. Daani sõites peab igaüks sellega rehtendama, et seal tublisti tööd tuleb teha ja Daani keel ära õppida; ka majanduslikult läheb see kulufaks, sest töö eest taju praktikantidele on wõrdlemisi wäike. —ste.

Koosoleku juhataja tänab kõnelijad huvitava kõne
est ja avab läbiräärmised. Sõna võtab

üliõp. Martinson: Mis põhjustel on naised kõrvaldatud
põllutööst ja karjakasvatusest?

üliõp. Oja: Polegi nii kahetsemisväärne seisukoht. Naised
on Daanis väga hästi poli ja temal on tugevad
küllalt majas, aias, köögis ja kanamajas.

üliõp. Martinson: Kuidas on popsi perekondade seisu-
koht - kas ka popside naised ja tütreid ei käi
põllutöös?

üliõp. Säga: Põllutöö ei võta üldse naised osa, sest
masinatega töötatakse

dot. Köpp: Mõningune teadusliku pool on enam voolu, kas
ilmselt, või mitte ilmselt, nagu filosoofia j.n.e.

üliõp. Oja: Rohkem on märgata teadusliku voolu rohkem prakti-
kaste alase pool.

dot. Köpp: Kuivas on motoristide seadonõude tarmi-
tamine - ma olen kuulnud, et see nüüd peale sõda
laialt tarvitusele võetud.

üliõp. Oja: vastab, et suurel arvel on autotid küll sõi-

dukud ja seadonõudeks tarvitusel.

üliõp. Säga: Hobused on enam rasemat tõugu ja tarvi-
tatakse peaaegu kullt koostes töödeajavõllul.

üliõp. Kesküla: Kõnis on vaheli jäänud teates maapõu-
na aluse kohta, mis aga tavaline teada.

üliõp. Oja: Maapõud vastab umbes Tartu ja Viljandi-
maa maapõuolule. veel parem on meil.

üliõp. Rossa: 1. Kas on Daanis vaba või kindel küli-
koht. 2. Teatavasti on Daanis Stinnesi kottides vee-
kuivatuse süsteem - kas ei ole ta tarvitusel.

üliõp. Oja: - 1. Sääb kus mina olin, oli vaba külvikoht ja
olime sellest kurbas maad jõuti harida. 2. Taludes
vee-kuivatust kasutati ei näinud.

üliõp. Bachmann: - nimetab omalt poolt kõne tähelepaneks.
et 1. Daanis kõige vanem suu põllumajandusliku
muuseum on ja 2. Statistiliste andmete põhjal on
Daanimaal enesetappjate arv kõrge suuruse Euroopas.

üliõp. Eslas: - kõnelija soovitas prantsuse keele
valda Daanmaa, kus mees mitte Saksamaal, kus
meie soovime tingimised.

ül. Käsebir: Esimese järjekorras peaks kodumaal ehk
Soomes praktsurma, kuid mitte maal, kus kliima-
lised tingimised mere omadest paremad.

ül. Oja. Daanis on larepoolelt põllukultuur ja
põllumajandus. Ühistegemine arenenud ja sääal on ka
tõuselt mõnagi ühiskondlik näha.

dot. Köpp arvates peaks praktsurma kall kuskil Otk.
Euroopas, kõrge põllukultuuriga maal ja selline
oleks tema arvates kõige kohasim Daanias.

Selliga lõpetatakse läbiääramised.

ül. Käsebir võttis arvesse talitamate asjad päevakorra
seisu ja hõlva aega, teeb ettepaneku ulmase koos-
oleku protokolli järgmisel koosolekul kinnitada, millega
ka koosolek lõpeb.

Juhatus teadaannete all teatab esimes dot. Köpp.

1. Talival kolmapäeval 15. nov. k. 8 öht. kõneleb Seltsis
agr. Umarik - „Põllumajandusliku hariduse seadus
Eestis ja taluõnne kavatsused, ja järgmisel korral

75
hrab Kompus ja Murnberg - „Linnaja sordiparanduse
katkijama tugevusist.

2. Asumisel on fotograferimise tõrnuks, mille
tekkimise põhjused hrab Luusepp ligimalk selgitab.
Kokku on astunud rühm põllumajandusliku teaduse
külliga varsi sellenolane kursus algab. Tihaksi ette-
panek tarvilist materjali väljamõetamiseks 3 poolt 50000
paha määrata, mis koosoleku käes küsib.

3. Juhatus on tarvilikuks tunnustanud, et juha
käesoleval jõulurahajal saaks rida koosolekuid korral-
datud maal põllumajanduse seltside. Kõnelejais palutakse
3 juhatusel teatada. Kõnelees poliitika käsi-
tamine pole sugugi soovitatav, sest nps. on teaduslik
selts.

4. Loterii korraldus edeneb jõudsasti. Selle
korraldajaks asjaajajaks on valitud pr. Martinson,
kes isiklikult loe järle Tallinna teit.

5. Koosoleku juhataja teatab, et 3. lüügetas
on juhatus poolt vastu võetud: prof. B. Schnerber ja
ühtlasi - J. Kase, Marie Palkai, Anna Pannu ja Joh. Elken.

76
Eel. Riit. tule ettepaneku 5/10 nõugeti ajama
osta - kütame et see rahapühadused praegust
võmata.

Eel. Roosa. - soovitat. tuuhtu maksu ära orendada
ku seda veel täiesti pole teinud, et aruannet kon-
nu saada.

ül. Eelao. - räägit. kavatsustest Seltsile umbrohtu
Jätkumise kohta, milles ka väikesed sum-
mad taotleksid.

ül. Käsebiir. - tule ettepaneku selle konaldajaks valda
ül. Roosa ja aluse jpt. L. Junt. küteti määrab Juka-
tus kütamaa põllumajanduse murimise kapitalist.
Koosolek lõpetas ettepanekuga.

Koosolek lõpetas k. 11.35 min.

Koosoleku juhataja N. Roosa

Lõpetas: H. Sild

Salvestas: H. Sild
Sekretär A. Kälson

Protokoll #9

A.P.S. üldkoosolek 15. nov. kell 8 õht. Omis ruu-
mus, Suurturg #8.

Koos 45 liiget ja 19 võinast. - juhatab
alresimus Roosa, protokollurid Sekretär Magist.
Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. Agr. J. Mmariku kõne: „Põllumajanduslo-
haigus eestis ja tuleviku kavatsused.”
2. Lähinägemised
3. Eelmise koosoleku protokoll kinnitamine
4. jooksvad asjad.

1. Agr. J. Mmariku kõne: „Põllumajandus-
lohaigus eestis ja tuleviku kavatsused.”

Põllumajanduslik haridus Cestis ja tulewiku ta- watsused. (Postimehes - 17. nov. 1922.)

(Agr. J. Amariku kõne Akadeemilises põllumajanduslikus seltsis 15. nov. s. a.)

Selge on, et põllumajandus ei edene ilma sellekohase kutsehariduseta. Teisest põllumajanduslikust riigist — nagu Daanis, Soomes — on majanduslikult heas seisus korras, sest et seal, võrreldes Cestiga, laiast põllumajanduslik kutseharidus on arenenud.

Juba umbes 40—50 aastat tagasi hakati ka eestlaste keskel ärkamate meeste poolt õhutama põllumajandusliku hariduse edendamist; tabeti asutada Cestis põllutöökool. Tõtted aga wenelaste ja sakslaste poolt ei lastnud ideid teostada. Alles 1907. a. ilmus Cestisse esimene põllutöökool Wene-õppekool. 1910. a. asutati ka sakslased Tallinna põllutöökooli, kus õppekoolis Saksa keel ja kuni meie mõistatud lootsid omale kohajaid mõisaametnikke saada.

Esimene eestikeelne põllumajanduslik kurgus oli 1912. a. Tartus, millele terve rida teisi järgnes. Nõuolusiooni ajal, kui poliitilised olud muutusid, awati 1917. a. ka emakeelne põllutöökool Rõo mõisas.

Et enne seda, nagu näha, põllumajanduslikud kutsekoolid Cestis puudusid, pidiwad eestlased oma sellekohase hariduse omandama Wenemaal, Soomes ja mujal. Tung põllumajandusliku erihariduse järele oli itka nendes maakondades suurem, kus põllumeesed majanduslikult kindlalt asusel.

Et iseloomustada Cestis põllumehe eriharidust, korraldati 1921. a. esimesel poolel ankeet, millega teateid koguti nende põllumajanduses tegutsevate isikute kohta, kes vähemalt 6 kuud on põllumajandust õppinud. Wastused saadi 600 isikult, mis umbes 0,05 prots. kõigest Cestis põllumajanduses tegutsevatest isikutest.

Nimetatud 600 isikut on kõrgema põllumajandusliku hariduse omandanud 5,7 prots.; kõrgemas õppeasutuses õppinud, kuid mitte lõpetanud 8 prots., põllutöökooli haridusega 6,6 prots., 6 kuulise kurgus lõpetanud 23 prots., alamipõllutöökooli haridusega 11 prots., tütarlaste majapidamise kooli 4 prots. Kõigest nimetatud isikutest on õppinud Soomes 10 prots. ja Wenemaal 16 prots.

Nimetatud põllumajandusliku haridusega 600 isikut on kõige rohkem Wiljandi ja Pärnumaal — kummagi umbes 20 prots., siis Tartu 16½, Wiku, Harju j. n. e. Albiest on märgata, et põllumajandusliku hariduse said isikud rohkem neist maakondadest, kus majanduslik jõutus suurem. Võib oletada et kõige rohkem läksid põllumajandusliku haridust neid omandama, kelle wanamatel ehk omal maal; kuid ka alati ei olnud asi nii, sest kõrgema põllumajandusliku haridusega isikutest oli kõigest 24 prots. maaga seotud, kuna 76 prots. maata olid; nendest, kes kõrgemates õppeasutustes põllumajandust õppisid, kuid mitte ei lõpetanud oli maaga 70 prots. ja maata 30 pr., alamipõllutöökoolide lõpetajaid oli maaga 79 pr. ja maata 21 pr. ja majapidamise koolide lõpetajaid oli maaga 91 pr. ja maata 9 pr.

Nimetatud ankeedist on ka näha, kuhu need 600 isikut on tegutsenud laianud ja kus nad praegust teenivad.

Kõrgema põllumajandusliku haridusega isikutest on ankeedi põhjal:

ise põllupidajad . . .	16 pr.
isatalus . . .	3 "
põllutööministeeriumis . . .	32 "
omavalitsusasutustes . . .	12 "
põllutöökoolide õpetajaid . . .	20 "
ühiskondlikes asutustes . . .	6 pr. ja
mitte omal erialal . . .	12 "

Põllutöökoolide lõpetajatest on mitte omal erialadel 40 pr., mis näitab, et see koolitüüp Cestis ei ole annud soovittawaid tagajärgi.

Alamipõllutöökooli haridusega isikutest on — ise põllupidajaid — 18 pr., isatalus 41 pr., mitte-erialal 3 pr.

Tütarlaste majapidamise koolide lõpetajatest on oma majapidamine — 26 pr., isatalus töötawad 69 pr. ja mitte-erialal 4 pr.

Kokkuvõttes on nendest 600 isikut:

oma põllu- või majapidamine 26 pr. isikul	
isatalus töötawad . . .	17 "
põllutööministeeriumis . . .	19 "
omavalitsusasutustes . . .	16 "
ja mitte-erialal . . .	11 "

Meil on olemas kolme tüüpi põllutöökooli nimelt — ühe, kahe ja kolmeaastased ja ka ülikooli juures põllumajandusteaduskond.

Üheaastaste põllutöökoolide ülesanne on tegelike põllumeeste ettevalmistada; neid on Cestis kolm. Nad ei ole meil läbi lõnnud ja kiratsewad õpilaste puudusel. Põllumeesed ei pane omi poegi sinna õppima, sest et siin kurgus liig lühike. Wäljamaal — nagu Daanis, Soomes, Saksamaal — on see koolitüüp läbi lõnnud, sellepeale waatamata, et siin kurgus teoreetiline.

Kaheaastased on samuti määratud tegelike põllumeeste arendamiseks. Nendes käsitatakse aineid enam praktiliselt kui üheaastastes, nad on rohkem poolehoidu omandanud põllumeeste keskel ja nende järele nõudmine on suurem. Sellele wastawad tüübid mujal maades puuduwad.

Kolmeaastased põllutöökoolid on Cestis tegelikute põllumeeste, kuid ka tehnikute ja instruktorite valmistuseks, kes võtaksid töötada abijõudubena ülikooli haridusega isikutel — igasugustel põllumajanduse harudel. Programmi on nendes väga rikkalik ja paljud ained käsitatakse samuti kui ülikoolis. Wäljamaal on sellele wastawaid tüüpe ka olemas, kuid aeg on nendes lühem — nimelt 2 aastat. Tung nendes on suurem kui eelmistes.

Õpetajate poolest on põllutöökoolid häas seisukorras; 46 prots. on nendes kõrgema haridusega õppejõud, kuna muudes koolides neid kõigest umbes 30 prots. on. Ka on näha, et agronoomid, kes küll õpetaja kutseharidust pole omandanud — wastawad täieliselt nõuetele, nii et eriti põllumajandusliku pädagoolise hariduse edendamise peale tarwis rõhku pole panna.

Õpilased on oma teadusliku tasapinna poolest väga mitmesugused, mis töö juures taktistaw. Vigemas tulewikus peaks siin küll ühtlus läbi wiidama. Õpilaste arm võrreldes teiste maadega, on Cestis järgmine:

	Kooli.	õpilast
Cestis	390	
Soomes	5.400	
Daanis	8.600	
Esheho-Slowakkias	9.100	

1 õpilase kohta.

Daanis	216 põllum. tegew. inimest
Esheho-Slow.	560 " " "
Soomes	426 " " "
Cestis	1.995

Nagu viimastest arvudest näha, oleme võrreldes teiste riikidega põllumajandusliku hariduse poolest nendest palju taga.

Tulewiku wäljawaated. — Kõige tähtsam on akadeemiline haridus, sest meil puuduwad veel teerajajad. Soengute kawa, mis miinimum nõudmisi agronoomi etiami kohta esitab, Cestis agronoomide ringkonnas läbi harutades, tuldi otsusele, et ta sugugi oma nõuetele ei wasta ja liig puudulik on. Selleks, et tema järele akadeemilise haridusega agronoomi wälja lasta. Üldhariduslike aineid, põhitehnikat ja praktilist peab märkja suurendama ja kolm aastat ettenähtud aeg on selle kõige omandamiseks liig väike. Programmi suurendamine ja õppeaja pikendamine mõjuts küll wähenemalt üliõpilaste arvu peale, kuid siis wõime julged olla, et meil agronoomid saawad, kes terwet põllumajandust hästi teawad ja keda ka wanam agronoomid punastamata oma ringkonda wastu wõiwad wõtta.

Kolmeaastased põllutöökoolid saawad tulewikus reformeeritud nende kurgust wähe lähendades ja kaheaastasteks muutes.

Kahe ja üheaastased aga jääwad sarnastena püsima. Põllumajandusliku kurgusi peab rohkem hõltsama korraldama ja näitusi toime panema. Vigemal ajal peab ka põllumajanduslik muuseum ellu kutsumata, mis põhjaks terwet tulewast töö.

Säbiträktimise kõne kohta kutsusid äärmiselt elawalt. Pea sõelumis-aineks sai ülikooli põllumajandusteaduskonna õppekawa küsimus, mis üliõpilast kõige rohkem huvitas ja kes kõnes toodud mõtetega sugugi nõus ei olnud. Meil on Cestis tulewikus just eriteadlaste tarwis, mitte aga sarnaseid Wene-agronoome, kes kõik teaks, nagu käesolewa pärandatud õppekawa järele meil valmistada tahetakse, kes põllumeestele agronoomiast ainult "filosofeerida" võtaksid. Meil on tarwis sarnaseid agronoomi — kes põllumeeste ees ei punastaks. —ste.

Koolide juhataja täna kõneles ja aras
lähisääkimist; sõna võtab

ülöp. Martin. - Tema arvates ei ole ideaalstas talve-
koolid lähilöömus, sest pühendab õpetajad, kes olid
autoriteedi põllumuste kooli võitlus.

hl. Kaban. arvas, et ainekud küllalt õrge taga-
järgi ei ole annud. Ainekud täiesti üksikute vala-
valituste kauba ja tema teada mitte igal pool
korraldust.

Referent vastas 1. et tema ei ole ütelnud, et an-
kud kõrge põhjalikum on, kuid teatud soht. ta
süüski näitab. 2. Õpetajad mis sündunud pedago-
gias on vähe, kuid põhjus on ikka põllumustes
mistes, et laast. koolis kiratenu.

~~Kaban. laast. põllumustes on õrge teoreetiline
ja praktilist ala käsitletama vähe, ka kontroll-
asutuste kaudu on liig teoreetiline.~~

Bachmann küsis - misugune vahekorras on tehni-
lises ja teoreetilises alal nende kirjeldatud
koolides.

78
Referent: 1. laast. põllumustes kiratenuise
peapõhjus on põllumustes tendents oma paraga
prokemaajalise põllumustes janna. Peavõit
olema ikkagi teoreetiline ja praktiline koolis
2. Käsitlemata on jäetud kõne õpetajad,
sest see oleks aja liig prok. venitamus.

Oja. Väljamaal on ideaalstas põllumustes
rohkesti prok. lõõmus, sest saäl on töd-
haridus hästi arenenud ja päämus sinna
isikus kellel põllumustes meastane praktiline
selja taga.

Miljan. Peaks rohkem praktilise haridusega
agronoomide hankama valmistama ja eritead-
laste arvu suurendama, mitte äga
vana-Vene eskujuul kõrgetasemelise agronoomide,
kes põllumustes agronoomiast aruult filosoofa-
rõõm võiks. (jälgade hõõrumine).

Õilas. küsis - kui vanalt võetakse põllumustes
koolidesse.

Referent: 1. Võetakse 16. vanadusest alates.

2. Eriaineid peab enne ei saa enne omandada kui üldharidust ei ole.

Kitzberg küsib - keda on kõnelija mõelnud arendamise haridusega isikute all, ja arwab et kõnelijal see küsimus segane on.

Referent jääb inka seotumale - et üldkooliõpikava pühenduse on rea teaduslike distipliinne pühendumisel ja praktilise vähenemisel.

Erimine algajad, osnult jääb üldkooli kursuse lõpetamist. Üldkooli poolt peab olema kindel põhi antud, mille järel erimeine kindlustub.

Kõik aja tõttu ja et referent ära peab võtma, lõpetatakse läbiväärtus, et ka kelle mõttes küsimused lahendamatus jäävad.

3) Sekretär loeb et kahe uelise koosoleku protokoll, mis koosoleku poolt läänküsitakse ja millesa allakirjastajateks nimetatakse Roger, Trubor ja Söld.

79
4. Teatab koosoleku juhataja, et juhatus poolt on sflügeteks vastu võetud: Martin Jann, Hinnoo Väner, Käbi Lõna, Keskula Christof, Einer Hans ja Votka Gustav.

5. Esimene kõpp rõhutab kõneprõnase tähtsust maal ja soovib seltsi liikmeks mis seltsist osa võtma saavad kuni 20. eksp. ühes anda sflühatuseli.

Koosolek lõppes kell 11.20 min. öösel.

Koosoleku juhataja

Lümmes: Anymjnn A. B. A.

Minim.

Sekretär
Mägiste.

Mõistus parandus Rätone võime juures

10 Protokoll #11.

A. P. S.-i üldkoosolek 29. novembril 1932 a.

k. 8. õht., omis ruumis.

Kokku oli tulnud 47 liiget, 6. võõrast.
Koosolekut juhatab üliõp. Käsevier, protokolleerib
alguses üliõp. Mägiste, pärast Kikkamus-Velita.

Võetakse vastu järgmine päevakord:

1. Herra Kompuse kõne „Luuja katsejaama tegevusest.“
2. Lähirääkimised
3. Õelmise koosoleku protokoll kiitmine.
4. Jooksvad asjad.

1. Herra Kompuse kõne „Luuja katsejaama tegevusest.“

Ilmasõja hävitar mõju majanduselu arendamisel on juba vähenenud ja elu hakkab harikku roopa minema. Sõja lõpul tuli ilmsiks, et oli hävitat kõrk kultuur, mis enne sõda arendamisel oli - peamiselt põllumajanduse alal.

80
Mere riigi tulevik seisab mullapõnes, sest puuduvad suured loostusharud. Põllumehed peavad inimeste põllumajandusharude arendamisel asuma, et oma majanduselu parandada. Merd alasiid oleks palju - tänase (tee) aine aga käsitleb ühte neid, nimelt - seemneriigi kasvatust.

Mere geograafiline seisukoht selle ala jaoks on küllalt hea. Riigi inimeste sumete valmimine merel küsitavaks jääb, võib - ehk küll lähikese praktika põhjal-töendada, et siin suurem osa seemned hästi võib kasvatada, mis merel tarvita tase. - Merel on juba enne sõda katset tehtud seemnekasvatuse alal inimeste isikute ja Tartu Põllumehete Seltsi seemneriigi toomkonna poolt, mis sõja algusega seisma jäi tööjon puudusel. Nüüd aga peab sõda koondusid asjast huvitatud, asutades E. Seemneriigi Ühionu.

Seemnekasvatuseks on tarvilikud järgmised eeltingimised:

1. heas kultuuris, tuultest varjatud, rannus maa.

2/ tarvilise huri ja haridusega isik

3. mere maale kohased viljasordid.

Linnaja katijaamas on olnud tegemist kolme-
suguste viljade seemnekasvatusega - nimelt: juur-
viljade, hernte ja teravilja.

1. juurvilja seemnekasvatus.

Mere Eesti Sõnnitab raskusi juurvilja seemne-
kasvatuse istikute kasvatamisel ja nende ületaloe
hoidmisel. Mere kliimas kulub juurvilja seemne-
kasvatamiseks ja küpsemiseks 150-155 päeva. Linn-
ja katijaama kaheaastase tegevuse kestus ei ole
sügisel varajast külma olnud, ja ka varase isti-
kute istutamise tagajärjel - on seeme ikka
hästi küpsenud.

Juurvilja seemned kasvatatakse kolmeks ot-
tarbeks - 1/ eliide 2/ sordiseme 3/ pruuk ehk
müügiseeme.

Seemned pead juurviljakasvatamisel on:

1/ Maa lastakse liig kuivada.

2/ Seeme külvatakse liig sügavale

3/ väetisained ei külvata õigel ajal

4/ ei harvendada parajal ajal.

Enne külvil peab maa hästi kinni rullitud olema.
Juurvilja seemned ei tohi sügavamale külvata kui 10 cm.
Mm brohm hävitamine eest peab hästi hoolt kandma.

Kui taimeread on nähtavale tulnud, hävitatakse umb-
rohi sellekohase masina või köpladega, samuti ka
arvendamist. Seemnekasvatus pole tähtis suur
koosusega, vaid üksikud häd istikud, sellip. olid
Linnaja tarvitusel: ridade vahe 20 cm. ja taimede
vahe 6 cm. Sügisel koristamisel tehakse valik
tüüb järel - pannakse rõngu ja kaetakse hästi
kinni - 8 tolli õlgi ja sama palju mulda. Rõngused
ei tohi puududa hüljutamistoru. Porgandid
ei seisa merel murdu rõngus alls, kui kuiva
mullaga segatult.

Istikute maale külvatakse kevadel vara väe-
lisained maha. Istutamine toimetatakse läbi-
daga. Esialgu olgu nad õõkülmade kaitses
õhukesel mullakorruga kaetud, mis aga pärast

Säält kõrvaldada tuleb. Sures on istandus
vähe tööd. Tuleb peaaegu kullt võidelda putukate ja
suhelaiguste vastu, mis lihtsai summekasvatusele suurt
kahju sünnitavad.

Sügisel, kui seemned küpsed - s.o. kui seemne juures
asuv rohelne lehekene kõduneb, tuleb anda lõka-
misele. Luunjas on sirbiga lõigatud ja jäetud
lahtiselt samade kontide alla kuivama, mis ike-
tasas ilusa värvi ja seemned võimaldab saada.
On seemned ähes vartiga lahtiselt põllul kuivama
panna ning järelvalvema, et tõsta idanemisprokenti.
Sellise lastakse need orgareidistel umbes 2 nädalat
seista. Pärastakse massaga, kuivatatakse ja
puhastatakse sorteerimismasinate abil. Porgandi-
seemne puhastamine on tulukas ja sellise tarvitati
Luunjas elektrijõul töölatat masinat, mis seem-
tel karvakesid maha hõõrub.

Helmes on kasvatatud pardi seemned kurgis
Hansen ja on saanud vakamaalt 16,5 puuda, kuna
Luunjas pool rohkem saadi. Naeri seemned on

82
ta saanud vakamaalt 16,5 pu. - Luunjas saadi
lainud surel 21 puuda.

2. Kõrshente seemnekasvatus.

Praktisuritaku järgmisi kõrshente seemnekasvat.
rüse

1.) Kisaal.	2. Survija all
3. Tälivija all.	4. Kül surel juurija roode
vabele.

Käesoleval aastal on Luunjas külvatud ligi 60 vana
mitme suguse kõrshente seemned.

Survija alla ei ole kohane mel kõrshenu külvata,
nagu senne praktika näitab. Kisa on küll
kulukas pida, kuid on kõrge kohasem kõrshen-
te seemnekasvatuseks, sest siin vähe umbrohtu
sünnib, ja tasub ennast rikkalikult. Maa
homasemne kasvatuseks peab olma häas kultuuris.
Pääl laudasõnniku tuleb anda maale veel Naeri
salpetrit. Sügisel tuleb väetada fosfori happe ja
kaliiga. Luunjas on kunstväetisi tarvitatus seemne-
kasvatuseks suurel arvul ja vähem laudasõnnikut,

83
süst viimane pöörandal taimede kasviperioodi.

Kõrskente kasvuaja pöörand on 110-115 päeva; nii
siis on nende seemnekasvatuse mel täiesti võimalik.

Koristatakse kas sirbi ehk rikatiga - kommoval
kastega, et seeme maha ei variseks. Puhastada
tuleb teda naga võlgasummedki sorteerimise masina
ehk triööri abil. - Heinasumme kasvatuse on
mel võrdlemisi uus, kuid teda on praktiseerinud,
tõendavad, et ta hästi tänuv on. Seemned on
kallid ja maksavad 2000-3000 mk. puud. Pakamaalt
võib saada kunni 30 puuda.

3. Teravilja Seemnekasvatus.

Seemnetega viisus võttis ülesandeks muendada
endiseid siin kasvatatavaid sorte ja tellis paljun-
duseks uusi Svalöf'ist.

Puhata teravilja sordi seemnekasvatuse on tähtis,
et (ma)ta tervet sortidega segatus ei saaks. Sellep.

1. tuleb nad külvata ristihena ~~on~~ ^{ehk} kartal maal.

2. Peksude juures peab seemnete seganemise ust
hoidma.

Lainud kevadel andis E.S.U. teatud lepingu põhjal
seemned tuntuks parematele põllumustele paljundu-
seks, sest Venemaa suurel arvul seemet nõndis ja
sellega püüdis viisus seemnekasvatust laialisele
alale rajada.

Pääl Venemaa oleks mere seemneorgale, eriti
kaunorgale - välisturaks Soomemaa.

Luunja korraldati sortide võrdluskatsed,
mis tõendasid, et Svalöfi ja Weibulli sordid palgi
halvemad on, kui Daanimaa sordid.

Nagu näha on seemnekasvatuse mel võimalik
ja tänuv, kuid suur tähtsus on seelab selles, et
kohapeal arendades mere oma kliimakohtasid
sordid saame, mis mel elujõulised. Sel alal
võime kindlalt edasi sammuda.

2. Läbirääkimised. Koosoleku juhataja täna-
des kõnelejad huvitava ettekande ust - arab
läbirääkimised tema kohta. Eõna võtab
üliõp. Miljan - kes ettepaneku tule läbirääkimiste

korda kindlaks määrata. Ettepanek lükatakse tagasi.

Üliõp. Oja: kas kasvatatakse hennasemmes mitte reas?

Referent: Daanlased on mitte ridade kasvatamist suuri-
selt ja all, kuid viimasel ajal on ilmunud reaskä-
si peale, sest viimase meetodi juures on kõlpsam
umbrohtu hävitada, harida ja otstarbekohasem
võtta.

Miljan: pole väitega nõus, et seemnekasvatust peaks
olema kerge liivakas maa. Peet ja kaalukas
nõuavad niisket savi (Fruhwirth ja teised). Pole
suur viga, et maa kuivab, viga on see, et ei
mõisteta maad ettevalmistada, ei hävitata umbroh-
tu ega harvendada. - Seemete kuivatamisel
võis lahtiselt põllul pole otstarbekohane - pudeneb
kuni 10%. - otstarbekohasem on kuivatada lahtises
kuuris.

84
Referent: nimetatud tarvitusele olev meetod on suurema
hulga kohta, kus on võimata paremate meetodi-
de puudumisel hääd- ilusad seemet saada
ilma et ei pudeneks.

Käbin: Missuguses abinõus olid taimhaiguste kont-
rolli ja võitlemise vastu.

Referent: Tõravitajate külviseeme pestakse. Söödi-
kute vastu tarvitatakse protomist. Naeris
kirpude hävitamisel mõjus turba tuhk posi-
tiivselt.

Roosa: kas pole otstarbekohane istikute mahapaneku-
viis vaksu istutamisel.

Referent: On proovitud istutada adra järel, maa jääb
aga panka, nii et istutada halb on ja suvel
ridade harimisel kukuvad istikud välja. Seda
meetodi praktiseeritakse Daanis, seal kus käsiti

istutamise kalliks läheb - kuid sealsed olud
tered - maa kuorem j.n.e.

Söödikeste hankimises on ainult tubaka
ekstrakti ja turbatuhka hääde tagajärjega
tarvitet.

Migan: Kuniides kuivatati ka seal, kus oli 3 ha
naeri sumneta (külvatus) istikuid. Kuidas
hoitakse istikuid ületalve - kas keldris või
rõngus.

Referent: Ajata vaelelda kuivatamisviiside üle. Linnjas on
leitud kõige õhtarbekohasem kõrreotkas kuivatada.

Juurvilja hoitakse järgmiselt: lastakse juur-kas
maha ja pannakse mulda vaheli. Rõngus ei või sum-
red olla. Istikuid peal ettevaatlikult rõngust välja-
võtma, et põia vigastat ei saaks - juur pole
nii nõrk.

Kabin: Kas on kindlaid andmeid selle kohta, kui tasuv
hena seemne kasvatus juure pealiskorral. Kas on

85
selleks tehtud kindlaid katseid.

Referent: Katseid on tehtud. Andmed on esitatud seemne-
vilja näitusel. Meil on võrdlemisi vähe pärsust,
misparast hea nõrgaks jääb.

Bolas - küsib, kas E.S. Ühisus on rahuldatud seemnepal-
judatist põllumuutust, kes lepingu põljal seem-
ned paljundada võtsid ja missugune on see leping.

Referent: Tartumaal ok 43 paljundajat, kellel 535.
Päia vakamaad ristkheena, juurvilja ja kaunvilja
seemnekasvatuse all oli. Leping on suuremalt
osalt tõlge Daani Seemnevilja ühuse omast. Suu-
rem osa põllumehi on suutnud lepingu täita.
Üldine mulje ^{väike} - põllumes võib puhtad sorte kas-
vatada.

hrra Lirk: Tagajärjed seemne hulga kohta pole veel analüse-
rit. Ligemal ajal tulevad sellised määrad.

I. Kind: Missugusord tagajärgi andis heinaseemne kasvatuse juurvilja riidade vahel. Kuvord taur heinaseemne kasvatuse 4 ja 5 aastal.

Referent: 4 ja 5 aastal on heinaseemne kasvatuse veel taur ja riipud juremehi vaatest, kas meendada külvitõi ei.

Ira Toik: Arukena ja kerakeha külvikatsid emustale kesale toindavad, et I ja II aastal on saak laä, III - vähem ja IV. vähe. Seia tuleb kanstõnniku punduse arvoki kirjutada.

3.) Kinnitatakse eelmise koosoleku protokoll parandusega Kätvi kõnis ja allakirjutajaks määrati Kätvi, Miljan ja Eslas.

4.) Joonstrate asiade all - otustatakse raamatukogu kaudu üldpölasteh Saksamaalt raamatuid tellida.

üliop. pr. Martinson - palub võtta loteri tähti müüa.

Bahman - kutsub liikmeid ajaloo toimkonna koosolekule.

Koosolek lõppes kell 10.30.

Koosoleku juhataja:

Secretär Allagiste.

Liikmed:

Mäsim

Huber

Protokoll #12.

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi üld-koosolek 31. jaan. k. 8 õhtul, omis ruumes - Koosolekut juhatab J. Kerkamäe, protokol- luro sekretär Haigiste.

Kokku on tulnud 53 liiget ja 5 võõrast.

Koosoleku päevakord võetakse järgmisena vastu:

1. Eelmise koosoleku protokoll kiitama- miks.

2. Üliõp. Roosa ettekanne: „Muld Soome- maaalt“.

3. Lähirääkimised.

4. Fotograferimise kursuse küsimus.

5. Jooksvad asjad.

i. Otsustatakse teha koosolek ^{protokoll} mitte ette- kanda, vaid otsustid, mille järel sekretär arutab protokoll viimase osa ette loeb,

mis koosoleku poolt kinnitatakse. Protokoll allakirjutajateks nimetatakse järgmised liikmed: Bachman, Käbin, Trubon.

2. Üliõp. Roosa saab ettekandeks „Muld Soome maaalt“ sõna.

Tema arvamise järel on senistes Soome kirjel- dustes eksistatsi tehtud, teda liig ülistatud.

Kui Daani on väjakristalliseerunud põllutööstu- se riik, mis uskus jaks peaaegu terve ilma võt- olla, ei ole Soome seda veel mitte. Kuid halve- mate looduslike tingimuste juures elab soomlane paremini, kui mere ja selleparast on mer mõndagi nendelt äppida.

Helsingi jões paistab suurim kord ja puhtus silma. Isikarais terav on vahe, kui võrdleme see suhtes Helsingi ja Tallinna sada- mard. Referent sai aga rahulduse, kui meile tulistas kiire töö ja arelduse Tallinna

Sadamad - kuna siin täieline rahvus
Helsingist ära sõites, paistis varsi suured
kalja müüjad, millele üle kaasreisijad soom-
lased süngi ei rõõmustanud.

Kümnesik osa üldisest Soome pinnast
on vesi. Kui Eestit Soomega võrrelda, siis
on Soomes protsentuaalselt rohkem metsa ja
kolbmata maad, kui meil, nimelt

	Pold	Mit ja karjam.	Mets.	Kolbmata m.
Soome	2%	5%	57,1%	35,6%
Eesti	22,9%	42%	20,1%	15%.

Maapinnast on savimaal suurim tähtsus, mis
väljendama osa - Lõuna-lääne Soome - moodustab.
Kesksoomes on marmorikihid, rannikutele aga
liiv ja kalju. Mõnes maakonnas on 14,6% pin-
nast kalju.

Rahva tihedus 1920a. stat. andmete järgi on 10,1
inimest 1 km² kohta. - Soomlane on iseloomu-
poolset rahulone ja aeglane. Soomlased on
suured patrioodid. Tähtsaks on rootslased ja

venelased nende vastastikkor teinud. Kui suur nende
võrdsen venelaste vastu on, näitab asjaolu,
et Soomlased hapu kapsad ja hapu kurke ei
söö, sest need, ryssain ruoka! - Selle vastu
on aga sakslane ja saksa keel Soomes lugus-
damises.

Eesti ja eestlaste tundmist peaks Soomes küll
rohkem austama. Ei saa inimestaustat jätta,
kui Soome üliõpilane küsib: kas Eesti laulu-
raamat juba oma keeles on ilmunud?! -

- Mõnest talutüüpi elust ja suuruse
poolt Soomes kujunenud ei ole. Üldiselt on
väikepõlvkondajate käes - nimelt 56% - kullidel
jõudu 3-25 ha. Küla jätab suvel, kes mõn-
meksisid loodust oma punaste ja valgete majade
seirtega, musta ehk punaste katustega ja valge-
te aknaraamidega - kena mulje.

Korralikult majapidamises on majad maitse-
kalt ja hästi ehitatud. Elumajades on puhtus üle
tavalise Soome eeskujul - isegi tööstis majakeses.

Laudad on suuremjaolt puhtad ja nende korras-
hooldmine pole igal pool ühesugune. Pihki on lauta-
des reevärk ja valgustuseks elektrit. Tallos ja
sigade laudad on enamasti otstarbekohased.

Soomlase pea sissetulekukallikas on karjapi-
damine. Soomes on praegu neli karjatõugu-
ayshire'i, Lääne-Soome, Ida-Soome ja Põhja-Soome.
Pääl nende loomad veel vähesemal arvul angle-
reid ja ida-früise.

Meierid on hästi sissesäetud ja valmistavad
export võrd, mis Rootsi ja Inglismaale lähel,
kuna soomlane ise mangarüüga lepeb.
Hääd sissetulekut saadakse ka suguloomade
kasvatusest. Paremad loomad on kõrg tõrka-
matus. Kontrollrahidused ja pullijaamad on
hästi korraldatud.

Pääl võrdlemisi arenenud karjatõugude on
soomlase nikuks veel kohalome hobuse, kes
oma vilimuse kui ka tegude poolist nõitele
vastab.

89
Üheks majapidamise haruks, mis Soomes arenema
hakkab, on seakasvatus ja omia korralduste
tapamajade kaudu on ta Inglismaale oma koha
võtnud. Siin ei muumata liig raskemaks ja
kasvatatakse 6-7 kuu vanusteks. Tõugudest on
yorkshire'i ja maatõug.

Lambakasvatus on Soomes juba vanast
ajast kannis tähta majapidamise haruna olnud,
eriti Kesk-Soomes. Kasvatatakse hõlviruma ma-
atõugu.

Põhja-Soomes ja lapimaal kasvatatakse
põhja-jõtnu. Meis on Soomes staat andmete
järel 158.623. ja nende liha reitakse kesk-
miselt aasta Saksamaale 600.000. Soome mar-
ga väärtuses.

Ka põllupidamine on Soomes arenenud, ega
anna igal pool karjale esimest kohta. Põl-
lus on kraantet - korutamise allis mudis.

Kõrge rohkem kasvatatakse kaura, millele järg-
nevad - nisu, rukis, oder, lina ja kartul.

Põljasaan on hea, räljaasvatuse talinijad, mis
tõlti külma all kannatavad ja kaera saadaku
ha 3000 - 3500 kg. Põljuse hää saagiannile on
rolle lauda ja kunstiräetiste tarvitamine ja
õhtarhekohtane maaharimine.

Põllupidamises tarvitatakse rohkesti elektri, tuu-
le ja vee jõudu.

Põllumajanduslike kutseharidus on soomes järg-
miselt korraldelt: Helsingi lühikool annab kuu-
miselt aastast 18 agronoomi. Enne tulid Soome
agronoomid Mustjala kõrgemast põllutöökoolist.
nüüd aga on seal 2 aastast kursusega kool,
kus õpilased kooli talus mõtles töötajana on.
1. aastast põllutöökooli on Soomes 25. Väikepil-
lupõlajate kooli tüüp on Soomes uus. Seal antakse
õpetust suve ja sügiskursustel; esimene kestab
2-3 kuud, teine 4 kuud. Peale nende peetakse
põllumehetel 7-10 päevalist kursusi. Tegutses
terve rida eri-kutsekooli, nagu - karjakasvatuse,
aianduse, majapidamise j. n. e.

90
Lõpuks peal nimetama, et mere omavalituse
korralduse poolt Soomest uus olene. Samuti anna-
vad meri loodusloksud tingimused aianduses, juurika-
te, lina j. n. e. kasvatatuse rohkem võimalusi are-
neda, nii et mõne aasta pärast on alased,
milles soomlased meelt õppida võivad.

Koosoleku juhataja tänab kõnelijaid ja avab
lähirääkimised. Eõna saal. ~~At~~
Mõgan. kui odrale anta väetist - missugused olid
tagajärjed?

Referent. Tagajärjed olid häid.

Kross: Ekskursioonil käes Soomes, näidati
Sigade lant, mis sugugi eeskujuloks ei olnud.
Sõimiku eest hoolitsemine paistis väga halb.

Referendi poolt etteotsitud arvude põhjal on rää-
tamine väike.

Mõks tarvitavad soomlased kaardkuid?

Referent: Sigade lant on Soomes eeskujulokke
küll olemas, nagu ta on tähelepannud.

Päetus - võrreldes mere ohidiga pole saäl sugagi väike, sest antakse külvikorraas väetust kolm korda, kuna merl üks kord.

Soome tüd on mägisel, misparast saäl kaariku, kui kerge veo ja sõturüstale leotamise annab.

üliop. Martinson tõendab, et on näinud Soomes arnult ühes väikeses talus korraldada sõnniku hõru ruumi, kuna muud need ebakorraldused.

Käbon. Soomlased teavad referendi ütluse järel hooliga tööd; kuidas on saäl töötajaks võrreldes Eestiga, esialgu oli äldus et soomlased prakilis on.

Miss teavad Soome perenaised? Kas on ka põllutöös?

Eslas. Kuidas on külvikorraas kesa ja kui palju teda peetakse.

Roosa. Külvikorraas on lõvaja. Peetakse enamasti musta kesa ja osalt poolmustakesa.

Soome perenaiste töö on rohkem kodu ümber,

ja nad on töökas.

Referendile näib, et olguigi merl prxim tööaig kui Soomes, tehti tööd rohkem kui merl.

Miljan. Kuidas töötavad soome adrad? Enne olid nad vabamad. - Soome perenaised ei tee tegelikku tööd vaid on järelvaatajad - ja seda tööd ta kunagi ei tee, mis Eesti perenaine.

Soome töömeeste töötajaks on taludis vähesem kui merl, kuid mõrsates vasturaks.

Martinson. Soomes aitab puhtust läbi viia musti puhtus, kuna Eesti mehed ^{rahem} puhtust ei pea.

Käbon mõtleb: (Paljud Eesti peremehed ei suuda naist vatta, sest see majas talles korra ja puhtuse rikkal.).

Dot. Köpp. Torparid on ^{väikesed} renditalud suuremate talude juures mis juriidiline mõiste.

Kui Soome kirjandust lugeda, siis võib saada mulje, et saäl passitamise moodis.

Kuidas on saäl niid lugu?

Käbon. Kas elektri jõudu ka künni juures kasutatakse? Missugused on Soome tööliste palga olud?

Simson. Kas ei mõni loomade kinnine pidamine nende terrori peale halvavalt?

Roosa. Fiskari vahel lasub omad aasad teatud numbrite all välja ja nad töötavad hästi. - Referent jääb oma arvamusse juure, et Soome töölistes usinamad.

Elektri jõul veel kütust ei ole, kuid kasutatakse. - Lehmad ei olnud mitte täiesti kinniraid sairas jalutada lantade juures asuvate koplites. - Töölistel oli võrreldes eesti töölistega parem korter, kuid palk mitte suurem.

Miljan. - kuidas on tööandja ja tööliste vaheroid?

Roosa. - teravalt kui merl.

Martinson. Soomes makssti mehele 140-240 mk. päevas ja naisele 12 mk - mis küll suur summa, aga tördumised on väga kallid.

Kükameus. Kuidas on põllupidajate keskel inhistigevus arenenud ja kuidas on majapidamiste tasuvus.

Roosa. Masinatarvitajate ühisus, nagu seda meil tubb vähe ette. Majapidamiste tasuvus iseäranis saäl hää, kus arenenud seakasvatust.

Simson. Kuidas on tööjõu saamine?

Roosa. Tööjõu puudust märgata ei olnud; rõhkust oli näha muustöölistes, kes põllutööd olid, kuna põllul nahi vähem vöö näha.

3. Põllumehe käsiraamatu küsimus.

Dot. Köpp. - Selgitab põllumehe käsiraamatu kokkasaadmise kurba ajahiga ja teatab, et Seltsi juhatus on ka omanord selle küsimuse päevakorda võtnud ja selgitab juhatusel karatuse ja tegevust des suhtes.

Üliõp Reim. Kas on trükkulud esitelt kirjastajatega läbirääkimiste põhjal? Arvab et see 400.000 - 500.000 mk. maksta ei lähe.

Selts otsustab käsiraamatu välja anda.

Roosa - tule ettepaneku otsustada pärastpool, kui käsikirja valmis, kas Selts ise kirjastab või selle kirjastada annab.

Oja: Soovib käsiraamatu Seltsile endal kirjastada, mis vihel kääl kääl küidetakse.

4. Fotograferimise kursuse küsimus.

Dok Köpp. Juhatus on välja töötanud fotograferimise kursuse kava. Liigetel on kursus hinnata, kuna mõttehüvime 250 mk. kursusest ast. tasm peavad maksma.

23
Arjan arvab et 250 mk. sellis. väikse summa.

Otsustatakse siiski 250 mk. alamääraks. kursustest jätta.

Peide - Mõllal hakkavad kursused? Luksepp. Üks kursus - esakõrvaldutele on juba alanud, teine algajatele algab värsi. Igal kursusel on väikesed väljaminekud - ei tea kas selts võtab need oma kanda.

Maagste. Väljaminekud olenevad kursustest osavõtjate tarvisest, tule ettepaneku su üksiku kursuse sidemeks omaks asjaks jätta, mõllega ka koosolek ühineb.

Koosolek kinnitas juhatusel poolt vastu - väetud liigeteks - üliõp. Pütu Kõhberg, Karl Oskar Hennrich Andveri, Eduard Andveri, Viktor Rixes.

Koosolek lõppes kell 11.20.

Koosoleku juhataja:

Liikmed: Roosa. Abel. Aupmieg

Secretär Maagste

Eesti põllumajanduslik statistika.

Mabeemilise põllumajanduse jeltst loozole-
kul, 14. ltp. kones selle aine üle riigi statis-
ti a teftbiuroo juhataja hr. Rurkus.

Põllumajandusliku statistika alufels

peab meil olema ühtfu majapidamise statis-
tika. Nende alufel faamutataffe ülevaade riik-
liku põllumajandusliku feifukorra kohta. Tuleks
felgufele jõuda, kui palju on meil ühtfuid ma-
japidamifi, kuidas nad jagunewad liikide järe-
le, palju meil maid, palju põllu-, heina- ja
muud maid; kui suur on kapitaal, mis majapi-
damistesse mahutatud loomade, riistade ja
muu näol, kui suur on tööjõu kulu. Kõigi nen-
de küsimuste kohta puuduwad meil praegu tea-
ted peaaegu täielikult.

Lääne-Euroopa eestfujul tuleks ka meil kor-
raldada jellepärast

ülbifeid põllumajanduslikka üleskirjutusi.

Sarnast üleskirjutust on kawatfeinud kor-
raldada 1925 a. Praegu on käimas mõned eel-
tööd. Neid üleskirjutusi tuleks korraldada wä-
hemalt üks kord 10 aasta jooksul.

Ülbiste üleskirjutuste teel felguffid kõige
pealt kulu. Tulude felgitamifeks tuleks aga
korraldada bñdñhetilifi uurimusi. Üleskirjutufe
andmete põhjal tuleb jels riit jagada põlluma-
janduslistesse ringkondadesse ja igas ringkon-
nas tüübilisole talude pidajatele anda jelleko-
hased bñdñheti raamatud, kuhu üles märgitaks
talu tulud. Laiendades tüübiliste talude and-
meid teiste talude peale, on mõimalif saada
põliti talude tulutoorufest ringkonnas ja ka riik-
gis. Ülbine tüübiliste talude arv, kuhu tuleks
bñdñheti raamatufesed anda, oleks 250—300.
Neeb lats moodust peafid olema meie riigi
põllumajandusliku statistika alufeks.

Peale selle tuleks korraldada eriline, jookfem
igaaastane statistika

kõige pealt küllwipinna kohta, et juba kawadel
ette näha wilja kaati fñgifel. Seni on meil alu-

jels olnud küllwipinna wäljaarwamifel end.
kadastri andmed, mis aga nii puudulikud pra-
gu, et mitmete waldade kohta puuduwad ülbje
teated. Paaril eelolewal aastal tuleb nende
teadete kogumine jätta nähtawasti wallama-
litfuste hoolde, kuigi jel moodufel oleks mitmed
olulifed puudufed.

Saagi wäljaarwamifeks

oli läinud aastal alufeks mõetud hindamise
füsteem, kus faat arwataffe protfentuaalfelt
wilmife 10 a. keskmitfest faagift, mis 100-ga tä-
hendataffe. Ülestähendufes on ülbifelt rahulda-
walt fündinud, nähtawasti ei fñnnita fee füs-
teem rafufi. Väinud aastal oli oraste feifu-
kord lume alt wälja tulles kõigest 64 protj., ku-
na järgnenud mihmade tõttu fñiski ruffi faat
84 protj. tõufis. 1921 a. oli faat jelle wäsur
110 protj. Keskmine talurukki faat on meil
10.000.000 puuda.

Tuleks korraldada ka wäetufe statistikat,
mis humitawaid andmeid annab. Endiste and-
mete alufel, mis kohati kaunis puudulikud, on
paari läinud aasta jooksul teateid kogutud
1048 tüübilisema talu kohta. Selgus, et wõda
laugemale lääne poole, jeda wähemaks muu-
tub

põllupinna jaotus.

Wirumaal oli 5-wäljalifti kohti 27 protj.,
6-wäljalifti — 27 protj., Järwamaal, mis põl-
lufarimife wiifti järele Võma-Eestisfe kuulub
70-ft järele uuriud taluft 61 protj. 6-wäljalifti,
Harjumaal 98-ft taluft 5-wäljalifti — 30 protj.,
6-wäljalifti — 30 protj., Läänemaal — 4-wälj.
41 protj., Saaremaal aga 3-wäljalifti 65 protj.,
4-wäljalifti — 29 protj. Pärnumaal 7-wäljalifti
30 protj., 6-wäljalifti 20 protj., Wiifjandi-
maal 6-wäljalifti 59 protj., Tartumaal 6-wälj.
55 protj., 5-wäljal. 27 protj., Walga maak. 6-
wäljalifti 47 protj., 7-wäljalifti 29 protj., Wõru-
maal 7-wäljalifti 46 protj., 6-wäljalifti 18 protj.

1. Hra Kurkus'i kone -

Talude müügi- ja ostu- statistika kohta käivad andmed saadakse treposti jaostondadest. Ostu summa suurusel andmed aga on kahtlased, sest et need trepostis alati palju väiksemad üles antakse, kartes suurt tembelmakstu. — etc

Koosoleku juhataja tänab osalejaid ning
lääbäärimeist kiine kohtu. Sõna saab

Ahel: Tehulone külg on statist. Keskbuuro
Põllumaj. osakonna andmetel ja tabelitel
hää, kuid sisulone on nõrk, sest pole
võimalik õiged andmed saada. Soosi-
tal esimese³ tehulone külje peale mitte
liig rohku panna, karte suuri välja-
mõrku. Korrespondentide talud on paremad.

Referent.

Korrespondentide talud on toepoolset
paremad, kuid nad saavad andmed
ka oma ümbruskonna teistest taludest.

Kähoon imestab Aheli esinemise sisulose
kui ka väljenduvõisi üle. Ahel ei
põhjenda oma mõtust, et tehulone
külg andmetel hää, kuid sisulone
nõrk. Selle juures ei tohiks kuluda mitte

25
karta ~~see statistika on terve~~
~~põllumajanduse põhi.~~ ^{Parandus} ^{andmed}
^{riigis} ^{statistika} ^{14/10/23}
^{2 kogu.}

Referent - Kuni 1926 a. tuleb tarvitsa sta-
tistikas häda meetode, kuni üldine
üks kirjutus läbi läheb. Käesoleval aas-
tal ilmub Eesti Põllumajanduse Statis-
tika aastaraamat

Esilas. Põllutöömürstus on omalt
poolt põllumustel arveraamatud täht-
suseks väga saanud. Kas on Statisti-
ka büroo põllumaj. osakond sellist tead-
kust.

Referent. vastab et seda budjeti ei saa
tema väikese arvu pärast üksikloos
lugeda. Statistika büroo ei võtagi budjeti
mürmide ette, sest see on enam eritead-
laste ala.

Kälvi arvab, et ministeriumi budjet statistika jaoks liig suur on. Küsi: kas on asunduste uurimiseks eristat statistikat olemas.

Referent - vastab - et asunduste küsimus põllutööstuse ministeriumi alla kuulub.

Abel. - selitab, et ku. Kälvi küllalt hästi arv ei saanud tema selmisest tähendusest. - J. arvab ta, et andmed loomade saagiani kohta töölisele ei vastamis kontrollühisustelt saadakse, sest organisatsioonid annavad rohkem prima kui metrikus.

Referent. - arvab et seda süüsi terel tule paremini korraldada ei saa, sest üldiselt prima produktiooni andmed raskesti koguda.

96
Kälvi - Piimasaagi andmed võiks esaldada, sest kontroll ühikuse on juba suur hulk ja need tuleb iga päev juure, ka niisugustesse kohtadesse, kus karjapõlvamine madalal.

dot Köpp: Kerge on näht ette test puudust leida, kuid peame vaatama, kuidas need viga parandada. Tõlgimus statistika alal on tähtis põllumajandusteaduse seisukohalt. Puuduvad andmed oma maa kohta, mida loengute võiks kasutada. - Ka tehnikone külg peab olema ja siit on küll miteliigne viga otsida. - Statistika büroo tehakse usnasti töös ja mõtte liig targalt, vaid on ootatud teid väljamaalt ühes kui teine asjas eskuju võttes. Täna veel kord ma kurkus't kõne eest.

3. Võetakse vastu eelmise koosoleku protokoll, parandusega Abel Kõrvi üteluses. Allakirjutajateks nimetatakse ksu. Abel, Kolja ja Roosa.

4. Jooksvad asjad:

Kõrvi: Kurb, et raamatukogu kodukorda pole. Kas see varsti valmis saab?

Brachmann: ei näe sellisestki halba et kodukorda pole; Tänni on see ajapuhusel viibimise. Sellisekohasid määrused tulevad välja töötada.

Koosoleku juhataja teatab: 1. et aasta koosolek 28 veebruaril s.a. ära peetakse.

2. Juhatare pooll on vastu võetud järgmised uued liikmed: Johannes Oelein ja Karl Timpmann.
Koosolek

loppes kell 12³⁰ min.

Koosoleku juhataja P. Kõrs

Liikmed

Anger

Stabin
Sekretär Mägi

Mägi

P. Kõrs

Protokoll N

A. P. J. aastakokkolek 28. märtsil 1900.
kell 8 õhtul, ruumimüüdis.

Kuusi 42 liiget, 1 võõras #.

Kokkolekku avas seltsi esimees hra
J. K. K. ja panis ette koogolennu
juhataja ja kirjatöötaja valida.
Kokkolekku juhatajaks valitakse
õhtul hääle hääle K. K. ja kirja-
töötajaks ühtä. K. K.

Päevakord võetakse muutumatult vastu

1) Kokkolekku juhataja ja kirjatöötaja
valimine

2) Seltsi tegevuse, nassa tein-
kondade j. n. e. aruanded. u. l. a. r. a. m. f. a. m.

3) Valimised

4) Lätirääkimised; jooksvad asjad.

Secretär K. K. kandis ette seltsi
aasta tegevuse aruande. Selts on
pajinud muutnud ära teha suu

liikide tegemise aja peale vaata-
mata. Kokkolekku on peetud
12, mist 6 siigis ja 6 kuud semestri.
Kokkolekku on ilmutatud 62 küpi-
mest. On märgata kokkolekku
saretjate arvu suurus, nii näit-
siks et laenu aastal (1901) kokkolekku
saretjate arv kokkolekku 40, kura
praeguse aruande aasta kokkolekku
saretjate arv 457 str.

Kokkolekku on ilmutanud
kõikidele väga mitmesuguseid eri-
kõikide, on püüdnud tutvustada
seltsi liikidele mitu põllumajandus-
liku aruandega ja selts on
võimalus seadistada paljude rätaspaal
tekkide tegevust siinsele erileadele
kõikidele kurele. Kõik on rõhutatud
ajakirjades. - Tegevuse arv on
sellest kasvunud, nimelt 117 peale (enne 93)

Alade emilie põllumajanduse sel. si aasta 1910. e.

Aladeemiline põllumajanduslik selts pi-
das kolmapäeval 28. slp. oma aastakoos-
olekut.

Juhataz dott. Rõpp. Protokolleeris
üliõp. E. Roger.

Secretäär Mägiste kandis ette seltsi
minema aasta tegewuse aruande. Oma lü-
hikese tegewuse aja peale vaatamata on
selts mõrblemisi palju ära suutnud teha,
niihästi sisemise teaduslike, kui ka välispi-
dise töö suhtes.

Seltsis on peetud terve rida kõnekoos-
olekuid, kus kõnelemas olnud peale üliõpi-
laste eriteadlased mitmesugustelt erialadelt
ja asutustelt. Nende ettefannete tõttu on
seltsi liikmed jõudnud olla ühenduses kõigi
nende asjaoludega, mis meie põllutöö eden-
damise alal tehakse väljaspool ülikooli ja
põllutöömunisteeriumis.

Peale selle on selts korraldanud terve
rea kõnekoosolekuid tegelikkudele põllumees-
tele maal üle kodumaa.

99
Mimetatud loengute korraldamist kawat-
setakse tulevikus suurendada ja selleks on
eelarwesse sõidukulude tasumiseks wastaw
summa üles wõetud.

Seltsi juures töötawad mitmesugused
toimkonnad, kes oma ülesandeks on wõtnud
ilksilute põllumajapidamise harude uurimise
ja selgitustöö.

Peale selle on selts asunud „Põllumehe
käsiraamatu“ väljaandmisele, mis õieti
suur töö eriti sellepoolest, et seltsil wasta-
wad summad puuduvad.

Möödaläinud aasta kasja aruanne on
260.835 marga 80 penniga tasakaalus. Sel-
lest on launis suur osa läinud korteri ja
raamatukogu muretssemise peale.

Seltselawa aasta eelarwe on 900.000
marga peale tasakaalu wiidud.

1923. a. waliti juhatusesse: esimees dott.
P. Rõpp, abi M. Roos, sekretäär E. Roger
ja laekahoidja dott. Rootsi. Rewisjoni ko-
missjoni waliti A. Oja, M. Roos. — ar.

„Kaja“

Krosside juhataja ettepanemise
alustatakse aruanded kõik ära
kinnitada ja siis läbi rääkimisele
asuda.

Järgmisena saab süna seltsi
laekohsiidja Hukamus-Relitar.

Juurumad seltsi sissetulekud on olnud
loetussummad amaraalibus ja ühis-
sigeistest asutustest, siis liikme-
maksud ja muud sissetulekud.

See seltsi rääkimine on esinevad
muutuste nür küte ja valgustus, seltsi
raamatukogu täiendamine ja muud
kulusid. Raamatukogu 1923 sti
kassas 467. 628. 80

Järgmisel oskussõnade toimikuna
juhataja üles. Oja armamine

Oskussõnade toimikond on tähtsaimad
hoida tagajärgedega. On peetud
sewe rida lõõrussõnu, millest

190
osavõtnud iga ühe oskussõnade üügi
juures sellele vastava aiine üpitaaja,
kuna hra lektor Vesi käigist süo
krosside tust osa on võtnud.

Ajaloos toimikuna ja raamatukogu
esitaja üles. Rahmann räägib
esiti raamatukogu.

Raamatukogu on jäänud väga
mitmekesiseks ja mitme ajale. Täi-
likku armamine ei ole praegu
rõõmsa esitada, sest Mlikuasi
raamatukogu kaudu sellides on
sellel praegu segadust arreteis, jamm-
si ka isiklikud arved on selle tõttu
segitamata.

Ajaloos toimikond on asutatud
läinud sigrile, kus ka selleks
kirjandust hooliti kogumise. Kõr-
valdati kaadele kogumise vanade
nimistelt kellel ka praegu

huvitavad materjaleid saadi
mida praegu umbes 100 lühe-
külgel on. Järgnest tööd ei
ole kuigi varuvalt tehtud
ja seepärast näuab see ka
peagi otsimist ja kaotamist.
Järgmist ka kogutud lehti on
väga julustunud.

Fotograferimise loimekonda viitab
üldiselt. Kõige

Loe. loime. algas oma tööd tegeli-
kult käesoleva semestri algul.
Töötatakse kahes grupis - ühes
kes varuvalt juba varemud lehti
võrre fotograferimise alal, nende
saga ka mõned üldiselt õppejõude-
dest. Teine grupp on algajatele,
kes oma tööd käesoleval nädalal
algas. Teisel pool on ka prakti-
list õpetust on hra Lutsuppi annud.

101
Järgmine ja loime kogude korralda-
jana väagib üldiselt. Kõige
Järgmist on alus ühe näite jaoks,
toonud on nimelt hra Lutsuppi
150 lügist ja üldiselt. Bohman 80t
Täime ei ole veel otsustanud, selleks aga
sõnustar, et need noored üldiselt-
lastid, kes ^{täime} oma lühikarimise
järgs koguvad seal järgmis ka
sellest silmas peetakse ja nii väik-
sime pra ühe täieliku kogu
müü kodumaa loimudest jaoks.
Lugemiselana korraldaja üldiselt
püüdnud.

Täieliku käsiraamatu loime to-
misest väagib hra dots. Lutsuppi, tähe-
tades, et üksikud osad on ristadest
vahel ara jagatud kes valmis löö
aprillikeskel peavad viitama. Triik-
kimise üldiselt peetakse loime to-
misest.

Olla aruandis äraumeand
palus kaasoleku ja la laja unde
kõhta sõna võtta, mid vastu
võtta ei saa, sest see kōm. ei ole
suntuid mid läbi vaadata.

Arumate kõhta sõnarõljad ei
ole niimakee see uelave
ja legeruskava harutamisele.
Sikunalt väigib hra dots käpp,
lähendades selle pääle kui võid
võtta see muutunud mitte selle
käigi mitte põllumajanduse
duskanna ^{ühtpõlase} ~~vaimeliseks~~ kiskokohas,
üks sellega võida saanud nii
mõndagi mitte kodumaa põllu-
majanduse uurimise alal, paunti
püüdes laenuates rahvahelkades
lõsta põllumajandusele har-
tu lasapinda, selleks korraede.
dus käusid ja kurnusid

102
Kra ei ole mitte muutunud enne
sienturismisvõimalused mitte
üldise põllumajanduse juhtes,
selleks on mitte kōmleend eri-
teadlased mitmed alalt, väga-
pöet ülikooli legeruspiirkonda.
Rõneldes mitte sellel sarnaslega
vägamaal peame hirmistama,
et ta viimastest suurust-
lõhku läheb. Pääle püüdes sarn-
su aktiivse legerus, püüdes
lõhesti loimkonnad; peotakse
aimeid käusid ja kaasolekuid.
Mudisena on niid mitte pöet
põllumehi käsiraamatu
kirjastamine.

Sõrgasi vaadates niid viimase
ja uelviimase aastate peale
peame lähendama, et mid oleid
vaskunud ajad mitte sellel

suur rühma uusi teiseid ja sibile
suli koguda majanduslikult jõudu.
Nii pea kui eline väimade-
tud majanduslikult algas esi-
mised aastal kogutud ideid e-
eluvõimuse. Etteval korraldada
tegevusaastal on müe juba
kergetes kus müe olemas väike
töötajad silit, kassis asuda ainet
nende ^{järgimiseks} loomadele, täidesaatmisele.
Sõltamatust korraldustest el-
surval tegevusaastal oleks:

- 1) Korraldada kõude pidamist
tegelikkude põlvkondadele
- 2) Raamatukogu täiendada; müe
seis raamatukogu peaks olema
tähtsate teaduste tööst müe
alal tingimata kõik parimad
- 3) Seada loomikuna selle ust,
et tutvustada seise liikmeid tegeliku

103
elu võimega. Jäin seisab seise
suur ülesanne us; ülikool kus
ametlik asutus si anna side
kõike mis nõuab tegelikku, järe-
on võimeus ainet seise elis-
sulla.

4) Peaks muuta seise põhikirja, õiget
täiendada selle sihis, et oleks väime-
tus registreerida Rahukogu juures
gaaridseega juriidilises isikuna,
mis väimeidaks müe seise
tingitakse olla ka väimepõue üli-
koost tegevust asurale akademi-
listel kodanikkudel; ühtlasi väi-
maldaks ju müe laimata tegevus-
vabaduse.

Etteval aasta ulatuse on tasakaalu
võrds 900.000 marga peale. Käsira-
matu arvude peale seise 400000.- mk.
kiigutama. Kus on müe valmis

põllumise käsi raamat, siis ava-
nivad ka võimalused selle

päiale laenu saada.

Järgi lõputas ma dok. Köpp ja
panus ette tegevuskava ja
uue kohta sõna võtta.

Meljan kins on tehtud seltsi an-
dus liigide parandused.

ln. Köpp: Aruanne on esitatud
varu, kui see võimalik kindlat
kokkuvõtet teha.

Meljan: Peab ettepanema fotograaf.
kursuse juhatajale tasu
määrata.

Ruusa: Arvas paraja summa see-
rat 35 tuhat, sellest jätmas
juhataja tasuks samuti ühe-
sõltu kuluks, mis tehaaks seltsi-
jaks ja diapositiivide valmistamiseks.

Esilas: Peab määrama seltsi majand.

lise seisukorraga, 25 tuhandest on
kiudast.

ln. Köpp vajaduse korral on ju
võimalus seda summat suurendada.

Tanname hääduloo kuu-
sunn hoiatle meenusega ohusta-
tarpe fotograafimisloomingu
määrata kursuse juhataja
palgaks ja muudeks kuluks -
Mk. 35.000. -

Et uues sidet nähtud is-
se tekitab küsimust missug-
ust summast seda võtta. Ajja
läbi kaaludes leitakse, et kõige
ohustatavaks on ette nähtud
kodumaa põllumajanduse ja ühis-
tegevuse uurimiseks määratud
Mk. 100.000. - võtta Mk. 25.000. - ja teadusliku
materjalide avastamiseks kuluks
määratud Mk. 75.000. - võtta Mk. 10.000. -

Wülp: lugemislaua kuuldas
elluvähtid Mk. 25.000 on pagu
Käsebiir mis lugemislauas ei
tavitaks peale põllumajanduse
ajakirjanduse midagi olla.
Mr. Köpp Räägib Käsebiirile vastu
ja näib, et see summa Mk. 25.000
sugugi lugemislaua jaoks
pagan ei ole.

Islas: Mulle ei meeldaks siiski kasu-
lada see summa mis elarves
on loenguks korvadeamiseks
ligelik. põlvn. kuskel määratud?

Migan: See summa väiks tavitada
projektiivse luteri muutkuseks.

Aug. Oja: See summa on amal kohal
leidukusid peale ka selts taguma.
juhataja paneb selle elarve vastu
võlla, mis ühel hääle jinnib
ja päevakorras idast summa.

105
B. Valimised.

Esimene valitakse ühel hääle
vra dotsent T. Köpp tagasi (endine)
Abiesimehe üürp. N. Roosa -
ühel hääle (endine)

Sekretäri üürp. E. Rogt - ühel hääle
Abisekretäri saetakse kandidaati-
vaks üürp. jaan Wülp, kes 19 hääle poolt
ja üürp. Peter Kind kelle 14 "
suga on valitud üürp. J. Wülp
Laskahoidjaks hra dok. N. Rootsi
ühel hääle.

Kandidaatideks valitakse:

- 1) Esimehele üürp. H. Käsebiir
- 2) Sekretäri - " Alice Riit
- 3) Laskahoidjale - " Delitar (kirikamees)

Revisjoni komisjoni liigeteks
saetakse kandidaadid üürp. Isas
Aug. Oja, Aug. Isas & Martin Ross
ja Toni Kind ühesse, kellest

istunud kalme liigeleks, kussia
viimane (lühia. S. kind) kandidaadiks
võetakse.

Raamatukogu komisjoni kandidaatidest järgmised häälet

n. Bruberg	25 h. poolt
Kuunik	11 - -
Bahmann	30 - -
n. Junt	12 - -
Trumbor	25 - -
Feder Kind	15 - -

Järelga seepäi sis valitud: Bahmann,
Bruberg ja Trumbor ja kandidaatidest
S. Kind, n. Junt ja Kuunik.

Majariaks valitakse A. Mitjan ühe hääle

~~Majariaks~~ n. E. Pörmann - - -

Garandus äige
koosolekul 14/10

4) juhataja teatab, et juhatusel
poolt on vastu võetud veel
järgmised need liikmed:

hrra dok. N. Rootsi ja üliõpilased:

A. Munga, Alex. Ouno, Linda Kirsvek
Marie Lepik, Teodor Martinsen,
Johannes Ounaman, Aleksander
Jümmen, Teodor Rumbel ja Jaan Päll.

Võetakse veel sama lugemislaua
kohta ja arvatakse, et on tarvis
lugemislaua kodukorra vägata
samuti asuda.

Ka otsustatakse, et raamatukogu
komisjoni hoolitseb lugemislaua
ja ajakirjade tellimistest (Mitjanile)
Järelasuvorijaid enam ei ole ja juhataja
lõpetab kell 22.40 koosoleku.

Koosoleku juhataja: P. Pörmann

Secretaar: E. Ologit

Liikmed:

(Signatures)
Pörmann, Munga, Ouno, Kirsvek, Lepik, Martinsen, Ounaman, Jümmen, Rumbel, Päll, Mitjan, Junt, Kuunik, Kind.

Atadeemilise põllumajandusliku seltsi järjekorralist loosoletut peeti 14. sept. Peale seltsi loosoletute protokollide kinnitamist esines hra dots. P. Rõpp kõnega:

„Põllumajanduslike hariduse nõrkadest külgedest.“

Kõne sisse oli lühidalt järgmine:

Põllumajanduslike hariduse õpetajalt tuleb palju enam nõuda, kui teiselt õpetajalt, nii kashvatuse kui ka pedagoogiliselt alalt.

Teiste kooliõpetajate jaoks korraldatakse jagedasti pedagoogilised kursused, kuna aga põllumajanduslike koolide arv meil väike on ja ka jamaised kursused ei korraldata. Nende koolide õpetajatele ei panda palju nõudmisi ette.

Teistes koolides ei ole õpetajal kui kashvatatajal nii suurt mõju kui põllumajand. koolides, sest siin puudub tema õpilastega rohkem kokku: koolis annab tunni ära ja see on kõik, kuna aga siin temal veel peale tundide nii laboratooriumis, katsejaamades, kui ka õpereisidel õpilastega rohkem kokkupuutumist on. Sel põhjal on põllumajanduslike kooli õpetaja mõju kashvatuse alal palju suurem kui teistes koolide õpetajal, ja seega peab temalt, kui kashvatatajalt, ka rohkem nõudma.

Praktika ja teooria vahelised põllumaj. loosoletid.

Põllum. haridust jagatakse mitmes kooli tüübis: 1) atadeemiline, 2) põllutöö keskkool ja 3) masiline põllum. hariduse laialilaotamine. Praktika ja teooria ärarippumus iga tüübi juures on iselugu.

Masiline põllum. hariduse laialilaotamise õpetama on väga laialine ja mitmesuguste teadusharudega (36—40). Masil ei ole kuigi suurt algharidust ja kui neile palju uusi ideesid kätte antakse, siis ei mõista nemad neid ära kasutada. Masiline hariduse andmise juures tuleb teistest küljest välja minna. Siin peab rehkendama masi eelteadmistega. Peab algama mõnest majapidamisest ja koha peal tutvunema lihtsate loomade, majade otstarbekohasuse üle ja ära selgitama, mis seal võimalik uuendada ja ette võtta. See on kõige parem õpetamise viis. Kui aeg lubab, siis võib igat ala laiemalt seletada. Peale selle tuleb veel õpetada põllutöö juures töötama, nii näit. ei saa õpetus kaimelashvatuse alal edeneda, kui ei ole ette näidata vilja fortit. Nii moodi on Itaalias liikumate kateedrite näol fiske seatud. See on asja pilbiluht ette toomiseks tarvilik.

Põllutöö keskkoolides jätab praktika ja teooria vahelised ka palju soomida. Meil käivad praktika ja teooria ise vada. Praktika sejab ainult selles, et peale lõunat soadetakse õpilane

paariks tunniks lauta, kas lehma sõdima ehk juurvilja vedama, temadel peale teoreetilise õpetuse lõppu jälle kushagile majapidamise tegehtule, praktika.

Kui müüb seda mõrrelba, mis andis jumi ja talu, siis näeme, et teooria ja praktika lahemad ise vada, sest leba talvel õpetati, ei näinud, kuidas see tegelikult on: ehk juhtus niisuguse kohta, kus just vastuolka tehti.

Põllumeeste nurisemine siin on tähtsa põhjendatud. Tihti tunakse ette, et põllumehed on maenulised põllutöökskooli vastu. See ei vasta aga tõele, sest maadates manu põllumeeste seltside protokollile, näeme, et põllutöö kooli küsimus on alati soojaks küsimuseks olnud.

Müüb teib küsimus, kuidas seda muuta? Siin tulevad katked ja järele proovimised teooriale kõrmale jada, peab toetama praktikalist katsete peale. Õpetaja peab selle juures praktikalt hästi wilunud olema.

Katsete tegemisel on veel see tähtsus, et õpilane õpib tähele panema. Kõik tegemus kushureks peaaesjalikult jume peale.

Paljudes koolides on juba katked selles alal, kuid neid peab täiendama ja selle peale rohkem rõhtu panema.

Selle tagajärjel areneks põllumehes instinkt. Raamatud muudavad inimese shablooniks. Inimene jääb raamatu mõju alla ja isiklik arwamine saab maha surutud.

Atadeemiline põllumehes haribus

jaguneb kahes osasse: 1) puhas teadusline ettemalmistus ja 2) ettemalmistus tegeliku elu jaoks. Ka ülikoolis ei tohi kõrmalpraktikat unustada.

Krooti, Daani, Saksa ja Schweitsi põllut. ülikoolides on õpetama hästi välja kristalliseerunud. Teooria on ainult see mõetud, mis praktikalt hästi läbiviidud on.

Meie ülikoolis on see samu juba ka astutud, kuid kumas ta läbi wiidud saab, on alles teadmata.

Agronoom, kes teooriat tõhtu kushjanud ja tegelikult põllumehes juurde läheb, mõib hädasse jääda.

Põllumajandusliku haridust tuleks järgmise kolme punkti poole juhtida: 1) põhjalik tegelik põllutöö tundmine, 2) võimalikult palju katseid ja demonstreerimisi ja 3) teooriat igal juhtumisel ainult nii palju, kui palju tegelik elu nõuab, aga mitte rohkem.

Kõnele järgnesid elawad läbirääkimised, kus veel soomitati, et põllutöö koolid peavad mitte üht õpilasi õpetama, waid ka ümbruskonna põllumehes, ja neile oma majapidamisega eeskuju andma.

Protokoll N

Kaasolek 14 märtsil 1923 a.

Kui rõhuel, lühimunnid, p.

juhatac aruandus Raaga.

Protokollurib suuredär Raagt.

Loop on 56 liiget, 8 wäärast

Fäerakord väetakse munnua-
sult vastu, lisatakse junn, umat 3.

1) belmuse kaasoleku (aasta-
kaasoleku) protokollist vastuvõtmise

2) Aot. F. köppi käne.

3) Ekskursioonid küsimus.

4) juurivad asjad.

C. D.

1) Aastakaasoleku protokollist rõh-
vaste parandusega, et majajse
abi roht munnada ukkagi
lihtsast majajsa abi, aga mille
majaäma, wagu protokollurib

2. Aot. P. köppi käne:

Meie põllumajanduslike hariduse nõrkest tuledest.

108

(Dok. P. A. P. P. A. kõne aladeemilises põllumajanduslikus seltsis.)

Praeguse põllumajanduslike hariduse
andmine Eesti ei seisja küllalt aja kõrgu-
sel. Sarnane asi on suurelt osalt seleta-
ta sellega, et põllumajanduslike teaduste
õpetajal puudub pädaoogiline haridus.
Kuid ometi on just pädaoogilisel kasu-
tusel meie põllutöökoollides isearanis suur
mõju õpilaste peale. Põllutöökoollid asu-
wad enam jagu maal, kus õpilased kogu
puutuvad õpetajatega. Samuti kõiksugused
praktilised tööd, harjutused sees ja väljal
sünnivad õpetajate juhatusel.

Põllumajanduslike haridust võidakse
omandada praegu peaaegu alikult kolmel teel.

1) kurguste, kõne ehl ilbiselt sarnase
massilise põllumajanduslike hariduse laiati-
laotamise kaudu;

2) põllutöökoollide ja

3) ilikooli kaudu.

Mis puutub massilise põllumajandus-
like hariduse laiatiilaotamisesse, siis peab
ütlema, et siin kaugeliki mitte kõik asjad
korras ei ole. Kui vaatame meie lühiteje-
ajaliste kurguste õpetamisi, mis sisaldavad
waga palju kõiksuguseid teaduslike ainete
kõsitamisi, siis peab kahtlema, kas kuulaja,
kel puudub eelharidus, tõesti jõuab aru
saada sarnasest teoreetilisest kõsitamisviisist.
Ometi korraldatakse ju samased kurgused
laematele hulkadele, mitte selleks, et neile
anda teatud hulk teoreetilisi teadmisi, waid
iffagi selleks, et neid otse tegeliku elu
nõuete kohaselt arendada. Siin tuleks
välja minna tegeliku majapidamise kõsita-
misest.

Viibides sarnaste kurguste aegu maja-
pidamises, võime kurgustaste tähelepanu
juhtida seal esinevate puuduste peale, ehl
jälleki otse koha peal anda tihed kui teised
praktilised näpunäited, seal juures võib
aga vastawat ainet suuresti laiendada.
Peaasi on, et peame iffagi välja minema
sellest, mis õpilane enne teadis. Näituseks
viljasortide kõsitamise juures peame esitama
fordid ja neid mõrbluseks seadma juba
kohapeal etteülewate sortidega. Samasu-
gune lugu on ka põllumajanduslike riis-
tade ja masinate tundmaõppimisega ja
nende tööd proovimisega.

Kõikwõttes võime öelda: tuleb
välja minna tegeliku põl-
lumehe seisukohalt ja anda

seletust näitlikult ja piltli-
kult.

Ka põllutöökoollide juures jätab praktika
ja teooria wahelord paljugi soowida. An-
tatsi üldiselt teoreetilist õpetust palju, kuid
enam kaheilmu wahel jääwad seletused
tööde juures, mis aga arenemale õpilasele
tingimata tähtis on. Õpilane ei peaks
mitte ainult kui kooli hädatarwiliste tööde
ükskõikne korrasajaja olema waid töid peaks
siin ära kasutatama kui õppeabindusid.
Seks on harilikult määratud praktika jaoks
kufagil harjutuskohad, ehl kooli talud,
kuid jagedasti peab seal unustama kõik
tarnwilised teoreetilised õpetused ja toime-
tama nii, kuidas nõuab seda igapäewane
tegew elu.

Sellega on siis osalt seletatav, et meie
põllumees on ükskõikseks jäänud põllutöö-
koollide juures ja jagedasti ifegi kuuleme
rahulolematuid otusi nende kohta.

Kuidas tuleks siis õpetus koollides läbi
wiia. Ka siin jääks majapidamine tähtsa-
maks teguriks, kuid selle juure tuleks veel
wõtta katselised harjutused. Sarnaste kat-
seliste harjutuste juures õpib õpilane tä-
hele panema ja oma teoreetilisi teadmisi
hindama, saab enam tseleiswamaiks ja otab
ka tulewikus oma teadmisi kasutada.

Aladeemilist põllumajanduslike
haridust võime waadata kahelt seisukohalt:
esiteks — kui puhtteadusliku tegewust ja
teiseks kui agronoomi ettevalmistamist te-
geliku elu jaoks. Ka siin, kui tahetakse
anda tegeliku elu kogemusi, peame seadma
praktilise õstuse omandamine esimehele
kohale.

Peame vaatama, et wõtame seda, mis
meile tõesti tarwik on ja kõige ülealuslega
meie oma energiat ei hakka raiskama.

Kõike kogu wõttes peafime siis nõudma
esiteks põhjalikku tegeliku põllutöö tun-
dumist, teiseks enam katselikkust ja kolman-
daks, et teooriat olgu üldiselt nii palju, kui
seda tegelik elu nõuab. Sarnase põlluma-
janduslike hariduse kõsituse juures loome
enam siset meie tegelikkude põllumeeste ja
agronoomilise haridusega isikute wahel, mis
siis ehl kindlasti ei jäta oma suurt mõju
üldise põllumajanduse arenemise peale aval-
damata.

—er.

Postimüü N 74
18 W 23.

juhataja, tänuades kännuget,
avab läbi rõõnumisid

A. Oja: jõuab peale selle, kui elu-
daal korranud hra köppi-
mõtliid otsusele, et meie põllu-
majanduslised haridused on
praegu ikkagi väga palju
puudusi.

Viide - näib, et rahvapäras ei ole
põllumajanduslike hariduse ja
selle tähtsuse mitte niivõrd
läbi mõinud, kui on näituseas
üldharidus. Seiad, et praegune
eustavina sise küsimust ja
koosandama sellele uskujä-
liste laude sisse seadmisega, väga
sõltavalt rahva huvi põllu-
majanduslike hariduse vastu.

Foto. Köpp. See on sama mõju, et
meil leidub põlgus põllumaj.

109
hariduse vastu on. Vanasti oli
võimamus väikese haridusega
teenida, kuid selles asjas muu-
sub asi suureks kindlasti,
ikka enam ja enam tähtsust
antakse kuhu haridusele.
Kis puutub kätte laadusse, siis
on seda ka väljamaal varem
proovitud, kuid ei ole häid taga-
järgi annud. On ikkagi
parim, kui põllumehed ise us-
kujutaksid laud sisse saavad.
Eplap: Seda küsimust on väga
pagan käsitletud, kuid uskujä-
like laude laude uskujä-
likele seadmisega põllumest
poelt vastukõla, sest seal on
juba kapitalaal väljastpoelt
majapidamist tegutsemas.
Kahesilma rahul on jätud meil

kaalus vahkora ehk kooku-
kõla loomise tegelikkude põllu-
muste ja õpilaste vahel. Niimoodi
suurad nii pagur mit kaasa,
mis vanadele sagidasti vastu-
võtmatus jääb.

Reibel ^{arvab et} - peame ise talu pidama
hakkama ja seal uskujat mõi-
tama. Siis liial, et on äärmis-
tult need vanused, kes suured
lapsed gümnaasiumist saada-
vad, seega rõimadavad mille
lühikesel ise vaba elukutselise
valida.

Muide Peaks ikkagi kuidagi
kaasaviitamata uskujate liitude
laude asutamise. Siis inimeste
vul, et mis isegi ülikooli
ringkonnas nii madalalt
vaadatakse mille teadusk. peale.

Meljan Kõige tähtsam teg. põllu-
miste sünni kohta vaadates on
ikkagi majapidamiste kui ka
tegelikkude tööd teinud
Sünni ka põllutöökoost asu-
jatelt näha suure majo pidam-
mise praktikast.

Kõige biir. Muid teinudavad akade-
mikut kui suurt praktilist
teadmisega, kuid tegelikult
põllumistud vaadatakse mille
peale, kui teadmisute peale.
Kunst ise mitte korras majo-
pidamist juhtida, vaid enam
tegemist on ühe lagunemise
majapidamise korra seadmine.
Muid teadusega põllumistul peale
just lagunemise majapidamise
korradada antama, kus ta
võiks näidata oma oskusi.

Hut rannarid maal oma
pragadele annavad klassilist
haridust, seega ääti kumavad
oma maad. Tavis selgitada
põlumusele elukutse tähtsust.
Rob. Köpp. Parimalt jäid maja-
pidamistesse ikka need, kellele
see vähem haridust, seda en-
lasti halvemaks. Mee ja
pajudega liiste teadustamist
võib vabalt vaistatikuine
arusaamatus, igasugusest
liiste poolt ei või inka-
jõllu alla. Oma teaduskonna
on väime tähta, kui me prakti-
kalt näilame, mis meie
väime.

Armed Põludöö reserrol võidab siis
lugupidamist, kui tähta oma
hariduslist tähtsust.

111
Rob. Köpp. Hut tahame võita
poolikoidu meie tegelikust elust,
süs peam kile meie parimad
stima meie maad algkvalid.
Ei lohiks seal püüdnud näi-
suseks aiatöö ähvi õppimada-
tega. Kui tähta aruandes kasvaks
ühis õpilasele huri põlumaja-
pidamise vastu. Tähtsust oleks
tõlgimata tähtsust, et kasu-
majapidamised tähti tähta
kavvas oleks. Mee tähti püüdnud
rad intensiivsed majapidamised,
seega on suur raskus tähti
tähti harjutuskohiti saada. Juri
tähtsust on varim omamata tud
majapidamist praktikal. Kase-
samuti ka harjutuskoha maja-
pidamised ei anna tähti
tähta seda õpilasele, mis tähta

hinnalt suuriks kodumajapidamine. Peaksime õpilast tegelise majapidamise jaoks nii ettevalmistama, et tema igapäevselt teadlik oleks oma koduse majapidamise korraldamisest.

Lõpuks võtab sõna hra dots kõrgkooliõpetaja mr. paar sõna seltsi poolt korraldusele olevast fraktsiooni kursusest.

Siis, et on korraldus annuati korraldada instruktorile kaudu, kes saadaksid siis lühikesed kokkuvõtted juhtide kodule ja kooli kohta. Saadud materjalist kasutatakse selles, et otsusele jõuda missugused küsimused põlvnimeste poolt käige võlguviseks võetakse.

112
3. Ekskursiooni korraldamine küsimus. Roger esitab, et mõte on tekkimiseks hra dots Nõmmiku poolt ^{3te} korraldada ekskursiooni searõjake kooli. Hra Nõmmik soovitas seda küsimust seltsis üheskoos võtta. Siis, kui korraldus oleks kas juhtide nädala juures ehk juba juhtide sõltuvalt Tallinna Narva j. t. linnadesse tutvumise ühe lühikesest teatega. Vahel läbivõetavate juhtide Raasa ettepaneku, anda me küsimus juhtidele lühikeseks, mis vastus vastaks.

4. juhtide asjad.

H. Martinson küsib, kuidas me lood teha juhtide lühikeseks kaarti-dega. Paari tundi juhtide jaoks saaks kätte toimetatud.

Ans Läsebär saoritas pühade
ajal sunnisti kämusid pidada
dob. küpp Riigikogu valimiste
ul ei väi mitte saoritanan,
pidada muu seltsi nimel
kõnelda.

Ed. Martinson See kõigile liige-
 see (^{soovisarak} kohustaks) loterii piletite
 müümisel juhtade ajal.

Seelmise kaks protokolli kinnitatakse, valitakse üliõpilane
Miljon, Gross, Kabin ja Jakobson.
Kõik need juha laja lõpetas
kõrvaldada, see 10 55.

Kuvasolenn jultalaji N. Room

Lückend:

*Sekretär Bloch,
J. Roscher
J. Veide.*

Протокол №

Udkaasene, 21 märke och 8 ölske
fjelt rummides.

Aras ja juhataja abisimeis Koopa
Protokollis sekretäar Kugli

Kuop on 24 lügel, 4 wöörast.

Färvanord värförge mnestma luet
vaste, mäs järgmine on:

1) Есменіе координати проєкцїи
континентіи

2). Kira Nurnbergi kōne: Siavõya
summe kasvatuse nõuade läinud
aastal

3. Kassa anasim

4). Jooksvad usjad.

1). Wie krumm es sei könne:

juhataja tänaades kämbljat, avas
läbivõetavuseid kõne kollekti.

Miljan: Oleg, ikka tahaks ka
kurgi sumit siin kasvatada,
sa on parem kui osaleid.

Referent: Kõige parem kurgi
sume tuleb Venemaaalt kuid
praegu on see lühike müüki kinni.
Mõni siinsest isegi ikkagi
sarnasid etvõetavate kurgi
sumit kasvatada.

Miljan: Kõik need on üldiselt
hoidmise viisid pargandi juures

Referent: On mitmeid viisi
kõik need pargandid alal hoida
kui keldris või ka rannas-
des, kuid nad hõlmavad sorge-
vast ikkagi mõndamuna mine-
ma. Siinsele saavad pargandid
ära sorteeritud loidur ja summas

115
juurikate, üldiselt hoidmiseks
parrake korid juurikaid korid
munda ja seltsuse sarnasid
mitte just kõrged hoidurid.

Miljan: Kas hoidake ka ilma
liivata juurikaid põllul alal

Referent: Loomatoiduriks määrata
süd juurikaid hoidake kõik
ilma mulla vahetu parrake
alal

Roosa: Soomes hoideti juurikad
hoidurisse kõik segamini, kaste-
pealt kuni okslega ja mullaga
sarnasid viisil või väga liht-
alal hoidurid

Referent: Istikute alal hoidmise
sulg või tahkis et nad siigise
sunn põhisele käes ara kivist
surga hoidurid mid summas
mõndaminiest ust.

Dok. Laubi. Muutav on läinud
aasta suur porgandi lõikus.
Oleks väga huvitav, kui saaks
selgiks kha kui-võrd tähtsat
osa mängisid siin inker-
loogilised nähtused. Muutav
oleks siis veel saada lõikuse
kohala paranduselt sademete
ja soojuse käikumised, siis
jõuaks selgusele, mis väikse
põlijuseks olla, et saada opti-
maalselt saaki.

Juuga liipposid läbi väärkimised
kõne kohala.

3. Kassa aruanne jääb revis-
joni komisjoni puudusele vastu
võtmata.

4) Selmise koosoleku protokoll
võetakse vastu ja kinnitatakse
valitakse üliõp. Peide, Ojula ja Rumber.

4. Jooksraja asjad

Kerra dok. Küpp teatab, et reedel
23 märtil on kino „Apollo“ kell
3 p.e., Fordson' traktoril filmi
demonstratsioon, kuhu käigil
üliõpilastele sisseminem maks-
ta on. Traktori kursusega
on asi nii, et rummide üle ei
ole veel selgusele jõutud. „Fordson“
traktori esitaja ole näinud, et
üliõpilastele eri kursus saaks
korraldatud ja mille eest maks
lkk. 500.-aastas, kuna väärasel
lkk 2000-3000. see määra oleks.

Kursus algaks peale pühki. Im-
pes oleks 12-15 inimest. Kursusest
osavõtta soovijad, peale selle
selleks määratud lühel seltsi
müstal talviti endid ühes
kirjutada.

koosolek uides rue suorita-
vaks, kahida korraldada ka
traktor, 'International'
kursust, et võimalikult
mitmeid tingimisi lühendada
saada.

Seega lõpetas koosolek.

Koosoleku juhataja:
N. Rook

Ellogr.
Sekretär

Likmed: A. Oja.
J. Melstar Rün ames.

Protokoll N

Üldkoosolek 11 aprillil, kell 8 ö.

Jätku minimeis.

Arat ja juhataja aruann. Koosolek

Protokollid Rook

Koosolek 25 liiget, 4 võrvalt

järgmine päevakorrad võetakse
määratud vastu

1) Selguse koosoleku protokoll
kinnitamine

2) Üliõp. A. Kabinat kõne: Kulgid
Tartumaa

3) Lassa aruanne

4) Jätkuvad asjad.

1. Sekretär Rook loeb selguse
koosoleku protokollid, mis
ühel häälel vastu võetakse. Kinni-
tajaks võetakse üliõp. Oja.
Kinnamus, Oja.

Kõne su ilmusid
ajakirjanduses.

juhataja täna eelkandest
ja aras läbi rääkimised.

Oja: Käbin on armas eelkand-
pundutamise objekt, millega
mille kõigile tuleb kokku puu-
tuda. Samuti on tarvitatud
misi oskussõnu.

Dok. Köpp. Arusid on tulend saade
et põllumajanduse peab
lähemima ligikaudselt kirjast
aga mitte minema suure kon-
sumisega. Peab nii kogu-
ma, et põllumus saaks an-
nustust ja konstruktor
põllumajanduse, lahendada mis
põllumajandusse püstitatud küsi-
misi.

Oja: Väitustel mis koha peal
põu suurimat tähtsust. Peaks
süst metoodi tarvitama, mi-

119
nult saajate ja lausude ehitam-
mist. Nii on see mõistlikus
daanis. Sellega saaksime kontse-
lirida tasuvust

Käbin: Raske on hindamisi lei-
muda kui palju saadaksid
laulu.

Dok. Köpp. Tundub nagu oleks
Vijandimaale talupidajate
organisatsioonide suurus,
sellel (oleks) siis ka selge laul,
et palju talusid Tartumaale
Vijandimaale kätte läinud.

Käbin: Tundub Vijandimaale
võlu kuid viimase ajal on
laulu raskus ja poole lü-
pale andmine suuresti mäs.

Kaare: Vaevas on asi siiski pea
nii, et püües tööd siia.

Roosa: Oleks huvitav kuulda, kas

on isäraamusi pöletäös
ja ^{uus} laskuamus Pöly- ja liuna-
Tasumaa ^{päev} miki vahel

Läbin: Jelepääne missugused
isäraamused on pöletäös, on
raske vastata, mis printsi
aga passiivuse tundemärgiks
siis on siin mäduandvad
majanduslikud tingimused.
Eslas kurtar, et laviatoli ^{kõnes} ~~mis~~
uskumme, alguses rohkem, lõpus
vähem. Peaksime pöörduma
laidalikaanda mid sisse. Ka
seminid annavad parema mugi.
Käbin kute sõnade laviitamise
annab väimamuse mõttid lü-
hemalt välja ühesda

III Lappa aruanne.

Küüp. Vilitar karmat ette
kassa aruande mis revisjant.

120
komisjonist pealt läbi vaadataid
ja kassaraamatuga liitid karku-
kõlas seurat. Aruanne on rev. komis-
jonile Aug. Islast Aug. Oja ja
M. Grossi poolt alla kirjutatud.
Kassa aruanne võetakse ühel
häälel vastu

IV Jooksvad asjad.

Mujan: Kas on otsustatud aruan-
duse ja meesinduse kirsust kor-
rigeerida

Looga: Pole veel kohta rucsi-
kohta võetud

Tob. Küpp. Traktori kursus peaks
üliõpilastele eraldi gruppe; ta-
les marõtta 15-20 laengust.
Kursuse eest üliõp. ^{meie} seltsi lugele
maksu ei ole. Aruand on üli-
koos valituse poolt lubatud.
Algust väib teha kuituavad soojendatavad.

Jamuti on ka traktor
, International³ esitus näin
sukut avaidamist mille kumust
korradada

Kuosaen liiald ka selle soovitava
muat ja arvat et oavõlajaid
on rohkem.

Sahmann võtab ühesi küsimuse
raamatukogu koduleord vastu
võtta.

Müüja loeb raamatukogu toim-
konna poolt juhatusele esi-
tatud koduleorda ette.

Kõikide esitatud mu punkt, mille
järele raamatukogu pean
rohkemal ajal ka vabalt harri-
tamiseks ^{loeti} koma. Sellele raatlid
aga vastu ja hääletamisel kumust
Kõikide ettepanek läbi
Oja. See ettepanek seltsi kodule-

121
korast lisada raamatukogu
koduleorda juure toimkonna
koosseis.

Õlas loeb ette koduleorda § 98

millese parandusega ka raa-
matukogu koduleord vastu võe-
lause.

Juü avaidatuse reu saori, et seltsi
sisemine elu maan liigetele
kõrda peanp ooma, selleks sss-
suumid kirjad ette loetaks, ehk
noid mõneks päevaks muutau
salvetele väija paridau.

Dob. Kõpp kaalab, et seltsi juha-
tus on karakumid koguda aga-
ramate põllumuste adusse üe
maa. Selleks küsida iga inka-
ku jõeile tema adress elumise,
missugustes ühist. muavastuse
jme asutustes ta teger ja loetab

Niid tuleks 3-4 tuhat koguda
ja nii, et nad maitvähem
ühitasaselt üle maa pind-
ala järele ära oleks jaotat-
ud. Nud põllumehed väikse-
süs lüürikus seltsile pagu
kaasa aidata, oma sihtide
läbi viimises. Adresside
kogumise võetakse vahel selts-
liikmed enesle peale igaüks
kirjutaks oma kodukihelkonnas
ehk lajutuskoha ümbruskonnas
edukamate põllumehete aadressid.
Kas tunnistab koostööle selle
tariitumise.
Koostööle liiab selle väga tarvi-
liku seurat ja paneb kiige-
le südame peale mustale
tahvlele välja pandud
raidade nimetajad ja lühidelt

omad nimed lühikesele valdade
järel kirjutada.
Rob. Käpp. Iga 20-ko taan peale
tuleks lühidelt igaüks
põllumes; muidugi nende arv
võib ära maaduna järjekor-
stahmann soovib, et seltsi liik-
mede tarvitel vägas oleks.
Rob. Käpp paneb ette koostööle
lektor Meskilu, kes oskussõnade
sõnaraama 31 kassalikuks oga-
rõhitud Mk. 7500.4 tasu määrata
mõnugune summa ühe
lühikese skustatuse lühikese.
Koostööle lõppes veel 1040.

Koostööle juhataja:

Lühikese

A. Kõhla

Protokollis
A. Kõhla

A. Kõhla
A. Kõhla
A. Kõhla

Protokoll N
Ühtkoosolek 18 aprillil 1923 a. k. 86

A.P.P. minnes.

Arat ja juhataja dots. Lootsi

Protokollide loogit

Koos on 31 liiget ja 6 määrast.

juhataja katab et ettepanemate
põhjused jääb hra Annisepa
kõne ära, muide rääkuse
aga järgmine päevaksid ühes
häälel vastu

1) belmise koosoleku protokollide
kinnitamine

2) Loterii seaduse läbi viimise
korraldamine kinnitus

3) jooksvad asjad.

1

Arat ja juhataja katab ettepanemate
põhjused. Arat ja juhataja katab ettepanemate

kinnitajateks määratakse üliõpi-
lased H. Käbin, Kohlap, Bahmann

2

Loterii seaduse korraldamine
räägib pr. Martinson katab ette
et vägaspuud Tartus on veel
ühe loosi piletit saada. Müüdis
on ligi 10 tuhat piletit.

Prae rahule läbi viimise
stuslasti kinnitust juhataja
ettepaneku juure jääda ja
kassamine määratud ajal
ära pildada

Pr. Martinson katab ette
15163 loositükki kokku kinnituse
ja katab määratud kinnituse
külgile seltsi logole selles
loosil koos aida. Täo
algus määrati 21 aprilliks k. 9
hommikul. seltsi minnes.

Bahmann teatab et kõik
 kes praktilisele suhtumisele
 peavad kogust väetust roo-
 matult enne ära looma. Täies
 aga hiljemaks - 15 maili.

Ellepanu palgata raamatu-
 koguse ümber palgata ametnik
 rütmide vastu.

Juho teatab et Bahmann et
 kõigil ne raamatukogudega
 mungisõprustid arvut on et
 mid tulevad vämmakust pea
 ära ähvardada.

Miljon võtab ülesse küsimuse
 et kas on tuleks seltsile muuta
 seda nime ^{majas} kolat kuhu väike
 uskuvate majapidamine
 siia sõnata.

Kuusaeme praet loomade juha-

suure ülesandeks on küsimus
 läbi kaasa.

Kaasa juhib kuusaemele tähe-
 panna val selle pääl, et ^{see} väim-
 un arstaks kaasa seltsile
 sumide ja loomakogude mu-
 reksimise.

Luuga lõpetab kuusaeme juhataja.

Kuusaeme juhataja J. P. Pata.

Protokollis loog.

Kinnitab

Lõpetab: J. Jakobson

mgw

A. Oja.

A. P. Si koostes

kuulajatele 10 okt. kell 8⁰.

Aras esimene dots. P. Köpp teavitades
koostajaid meie sümboolse alguse
ja annab väikese ülevaate
meie seltsi praeguse tegevuse
kohal.

Seltsis on hästi kasvav loomus
sümboolse raamatukogu, st
teatavate väikeste kirjade kaudu.
Põlvkondade käsiraamatute seas
on suuremalt jaolt juba valmis
kirjutatud on loomis valmis
võttes tähtsava ja kiire.
valmis seeria. Luuletused Saksa-
maal trükkiva laste au-
nurga loomis ja peale meid
kõikidele sellele saadavale
sümboolsele loomis.
Kõik on praegu tegevuse

põlvkondade kasvavate kogumise
Põlvkondade kasvavate tegevuse
kogumise on rahuldavalt
võttes, täiendatud seltsi on
praguse üldpõlvkondade poole
tagasi loomis ja hästi mater-
jale tekitab meie praegu.

On kujundatud vahendid üli-
kõrgemate laste ja praeguse
liigete vahel - see arvamus on
kõikidele selle põlvkondade
mõistmise.

Tähtsavad on arustanud
tähts - käigus selleks üldse
sümboolse jõud.

Esimese arustamise väike küsim-
arustusega vastus.

Lõuna sai lühikest. H. Loek
kõikide:

Atadeemilise põllumajandusliku seltsi esimene üldkoosolek käesoleval poolaastal peeti 10. oktoobril kell 8 õht. Koosoleku avas esimees dokt. P. Köpp, tervitades kohtunud wanu ja uusi liikmeid, andes ühtlasi lühikese ülevaate juurtest seltsi tegevusest. Seltsi juurine töö on seisnud rohkem passiivses töös, kui otsekohe eeseeatvõttes. On teostatud seltsi tarvilist luma ülemaa list võrtu tegelikkudest põllumeestest, kes oleks seltsi kaastöötajad ja kirjandajad, kui jels tarvidust. On teostatud põllumehe kirjutamist, mis aga jüsti wähe hiljaks on jäänud, nimelt muutunud olude tõttu: lootused Saksamaal trükkimise peale on viimasel ajal petnud. Käsitajad on aga pea kõik valmis, waja ainult redigeerimisele ja nende ühtlustusele abuda.

On toimetatud põllumajapidamise majandusliku seisutorra uurimist, milleks wäljasaadetud mitmed sajad küsimislehti; oia neist on juba tagasi tulnud ja sisaldavad wäärtsust materjali.

Järgnes asjast. A. Zolt'i kõne „Roostimaa katseajanduse üle“. A. Zolt oli juurw Roostis wiibides teinud rea waatlusi sealsetes põllumajanduslikes katseajamades, mille kohta lühikese ülevaade.

Põllumajanduslikud katseajamad, mis teaduslikult otstarvet täidavad, on loonduud põllumajanduse atadeemia juure kohtu, mis pole riigipuu ühegi teise asutusest. Sarnane korraldus on maffew 1901. aastast. Enne jeda oia ta seal otimise ajajart. Keftkatsejaam asub Stokholmi läheduses, kus temal kõik oiafonna, mis põllumajanduslikel katseajamadel olemas, loonduud on. Seal on: põllutöö, agrikultuurteemia, loomakaswatuje, meierei, põllumajanduslike botanika, meteoroloogia, bakterioloogia ja entomoloogia katseajamad.

Keftafutis annab wälja kirjandust, mis sisaldab katseajama uurimise saawutusi. Kui mõrrela Roosti keftkatseajama meie omaga Raadi mõisas, siis wõib ütelda, et see ainult wälse koopia on Roosti omast. Meil on olemas kõik oiafonna, mis sealgi, peale meierei oiafonna, kuid ulatuse poolest on ta palju wäiksem.

Suur wähe on katseajama töödandudes: meil on juhataja assistent ja teenija (sisemiselt koristuseks). Seal on kuni 3 assistenti, kirjatoimetaja ja õppinud töödand. Katseajamas on läbituud töödandus, nii et iga assistent ije katset teeb. Gestiujuts meile on katseajamade hooned, mis igal katseajamal eraldi — wälsefed, kuid otstarbekohased: samuti ka loid ja puhitus teedel on hästi hoitud.

Keftkatsejaam on ainulene puhi-teadusline katsejaam, mis riiklist toetust saab. Teised katseajamad, nagu Siwalöf, mis praktilisi otstarbeid täidavad, ei saa riiklist toetust mitte.

Läbirääkimistel arutati seltsi jooswaid asju. Tunnistati tarwilist seltsi põhikirja minna selles sühis, et ka ülikooli lõpetanud istud wõiksid seltsi liikmeks edasi jääda, mis tarwilist oleks agronoomilise pere kohtuhoidmise mõttes. Oijustati kaasa mõjuda, et ka esimehe turuse üliõpilased peatsest seltsi liikmeks astuks.

Läbirääkimised kõne uu
arab Ruusa tänaades uferenti
hurrstawa sllikaride ust
Dok. Köpp. Kust saarad ka hjaamad
tööjõudu ja kuidas on teritori-
orauet ka hjaamad instuise
rahel.

Referent: Ka hjaamad on omu
aaline töö persoonale saarfa-
saxe ka ajulist töödand. Ka-
jorauad on päetude proelst
pagan wakkumad kui miil.

Ruusa: Iwalöfis saarwad pu pro-
fessorid ja doktorid iis sa haks
siis kuidagi wsta, et seal
hoitud ike täiesti puudus.

Referent: Siis iis pagan, kui
sida saaride karkalus uduab.

Käsiur Miil wud iis luba kõne
Ruuskst karkurid a, seal on luid alud.

Referent Kirgismisid on väga
sarnased luubi suaden ka muu.
Väga tähtsad on kollektiiv kated,
mis loobis hasti karraedatus ja
läbi viidud.

Dob. Luubi kollektiiv kated on
tähtsad ja loodefarassil lähivad
nad ka muu pälustöökoalide jume.
Telliga lõpetad läbivõimistid
kom üle.

2. Kirjatavimistaja last uemine kass-
suku protokollid ette mis vastu
võetakse; kinnustajaleks määrat-
takse üriapulast Dross, Jakobson,
Oja.

3. Sekretäri last ette toetui au-
ande, mis ilma vaieldusteta vastu
võetakse.

4. Jooksivad aegad.

Käsitur, Päännu kätiracimatu

asjus on kumeda, et üks kst. on
oma osa idasi annud kumigile
võõrale kinnitada. Looviksin teada
saada, kes see on ja kuidas aegagi
sisti lugur on.

Nelitar - teatab, et tema on
päärannu agr. Tamsoni juure,
kes ka näus osund kinnitama
tema määratud osa, seda on
te aaga teinud labirväänides
varemalt Kassaga.

Käsitur kuitas suks lugur lõbu-
sama kassriikimisega plus obtu-
sõigiga j.n.e.

Luitakse, et see saavitav oleks.

Oja kuitas on lugur põlvikija
mumtuniga

Dob. Käpp. Isa must põlvikija
projektest on juhatas labiracado-
mud, lõhmul ajal võtab juba

see lõpuliku läbiräägimise-
ku.

Käskur Lida peame tingimata
lõhumal ajal tegema ust
agronoomid peavad jääma ühise
firma ka suverius Akade-
miline Seltsi juures.

Koosoleku läbis meeleolu.

Gja. Agronoomidel peab suures
kerkima ülesse oma maja,
seda mõtet peab õhutama
hõnastama.

Lõpuks läheb õhulasside elita-
mine, algatajaks Gja, lõputajaks
Käskur.

Koosolek lõppis k 3/411.

Koosoleku juhataja

Siinistajad:

A. J. J. J. J.

Protokollide koostajaks

Protokoll A

A. P. S. üldkoosolek 7. novembril 1923 a. kell 8.00.

Seltsi ruumides.

Juhatab esimeses osas P. Köpp.

Koos on 36 liiget ja 7 võrast.

Juhataja teatab et hra agr. firmade'il
pole võimalik elunda elund, mille tõttu
ka kõne ära jääb, muidu võetakse aga
järgmine päevakord ühel häälel vastu:

1) Aramine

2) Seemne koosoleku proto-
kollide kiiristamine

3. Koosoleku ülesse võetud kiiri-
mused.

4) Järgmised asjad.

Juhataja teatab et ühesantud on
käsitlevaks seimevaks järgmised kõned:
„Sooparandus“ hra Rinne; „Agronoomid.“

abiandmone "Eestis", - hra Hünerson;
Jõgeva ja Raadi katsejaama tööst;
peale selle on veel kõnelyks ennast üle armud
hra Eslas. -

Et meil kõnesid kaunis rohkesti on -
kas ei soovita kõneõhtuid sagedamini korraldada.
Käsebier - arwab lügi sagedasti ei või neid hakata
pidama, - mitte rohkem kui üle nädala kord.
Tamm - soovitas iga nädal kord kõneõhtut korraldada.
Käsebier - ennem võiks üle õhtu peale rohkem
kui üks kõne võtta, mitte aga iga nädal
koosolekut pidada.

Dot. Köpp - üle õhtu peale palju ettekanded kuuljate
jääks aeg lügi küres. Paari hääletusel.
Vastuvõtakse - ühel koosolekul pidada üks
kõne ja igal nädalal korraldada kõne-õhtu.

Oja - soovitas et ka oma lükked kõnesid peaksid
ning iga nädal kõne õhtuid saaks korraldada.

Dot. Köpp : Minuval aastal sai A. P. S. lükkete
poolt korraldud põllumajanduse maal
kõnesid; et vastuvõtmine olav oli - soovitas
et ka tänase saaks korraldada. Teemad
peaksid olema ajakohased ning kõige
põlvamaid päevaküsimusi käsitleda.

Referaadid saaksid ennem läbi töötada
ja A. P. S. ettekantud.

Tuleks pöörata maakoondavalitsuste
poole tuletusnunnade ning koha määramiseks.
Soodsam aeg sellisele oleks uue aasta ja jõulu
vahel.

Käsebier leiab et tuleks vabaväljavalik kohasem
oleks.

Vuole - soovitas jätta tulevikus üle valik
aeg jõulu ja uue aasta vahel pole hea -
parem peale uut aastat kui pühad möödama.

Dot. Köpp - Et teemas ülesseat said - mitte selleks et
referenti pöörata, vaid et ennem läbi töötada.
Võivad ka vabad teemad olla.

Roger - Parim kui ajakorjanduses saaks sellest varem
teatatud. Peaks olema kindlaks määratud
päevad. Soovitatud selliselt 29 XII ja 30 XII.

Dots Köpp - On soovitud vabat ja kindlaks määratud
aega. Vastuvõetaks hääletusel - kindlaks määrat aeg.

Käsebär - arwab et ülemaalt korraldada selliselt ei
liidu küpälju kõnelijaid.

Kind - arwab kolasama.

Roger - Et A. P. S. 100 lüiget rojavaks võtaks teema
ja nende kahe päeva sees kõnelias. Peab olema
fixeerit päevad ja teemad.

Kind - Teemad peaks olema kindlaks määrat
100 inimest ei jõua rojavaks oma teemaga minna.
Seda ei jõua meil ka sünn läbiarutada.

Käsebär - Harjumata kõnelijat ei või mitte A. P. S. nimel
välja saata kõnelema. Soovib et juhatus
informeeriks lähemalt selle korraldus kavatsustega.

Dots Köpp - Juhatuses oli harutused viis teemat:

- 1) Mis kasu on põllumehel uhisusest?
- 2) Kuidas karjapidamine eumart praegu

tasub ja mis ettevõtte et paremini tasu eumart.

3) Küpälju massab põllumehel 1 p. teranlj?

4) Juunivijja karvatus ja selle tarurus

5) Haljas kesa tähtsus põllupidamises
kõneid korraldada kahe päeva jooksul, enim
neli päeva ettekuulutades.

Käsebär arwab ühe päevaga ei suuda üks kõnelija
kaks (teemat) ära pidada.

Dots Rooti - Määratud teemadest kannab referent eska
teal ette ühe teema.

Mägiste kahtleb et enim jõuleid neid teemasid
läbiarutada jõutakse ning et üks neid ette-
kanda jõuaks - sest teemad ^{on} ikkagi kaunis
rasked.

Dots Köpp kas soovitakse ülesseada 4 teemat või 5?

Käsebär soovitatud loaks veel kaks teemat:

1. Agronoomilise adiaudmiste kummuus ja
2. Põllumajandusline haridus.

Dots Köpp - Need teemad on lühid üldsed. Mitte sõnu teha
ja rääkida ülekoht, - tähtis on selgitada

konkreetsed asju.

Dok Rosti arvas et võimased ülessead teinud küllalt
hunnitavad on kuid sedavõrt vähesed et vaevast
ükski A. P. S. liigetest seda lähtütada saaks
sõnitas ulpreltähenet võimased teinud välja jätta.

Dok Köpp - sõnitas veel juurde võtta, tule väljaarvamise
ja tulemaksu määramise väljaarvamist. ju

Rumbel - juurde ja kasvatus ja selle tasuvus võiks
välja jätta.

Teiaar seab ühe teema: „Maaparandus ja tasuvus“.

Räseber - palub arvesse võtta teinud poelt ülessead
kahte teemat - et näha saada kas maha hääletas
või mitte.

Dok Köpp sõnitas kokkuseada neli valvur ja ning
(või) teinud küsides määrata et lähtütamisel
asuda.

Teinud saavad vastusid järgmises järjekorras:

1. Ülestigevus
2. Maaparandus ja tasuvus
3. Karjandus ja ta tasuvus

4. juurde ja kasvatus ja selle tasuvus

Kõnused etustakse korraldada agronoomilise
abitaandmise päeva nime all.

II Juhataja loob ette võetud korjad milles
teatakse et järgmised arutused on lubatud A. P. S.
taetus summasid:

1. Tarvitajate ühisus 5.000 mk.
2. Viljandi maakonna valitus 25.000 mk.
3. Lääne - " - " - 10.000 --
4. Estonia . . . 25.000 --

Akad. Metsa Selt on annetanud „Metsamehe
abitaandmist“. Dr. O Kallas saanud raamatuid.
Kiri Kaarusele lüüsi poelt.

Vastuvõetud uued liikmed: Viktor Veske,
Hendrik Piiimann, Henri Masing,
Johanna Siimo-Grünberg ja Alma Blumfeld.

Akad. Pillun. Lelbi

Üldkoosoleku protokoll

21. nov. kell 8 õhtul. Lelbi ruumides.

Kaas ei liiget; võõraid...

Arad ja juhatas abiregimeer klassa
Väljamine vastu järgmise kuuva-
kord muutmatult, mis juhatuse
poolt ülesse seatud.

1) Aramine

2) Õpet. agr. L. Rinnu käne; klassis
sõnakultuuri korraldamiseks bestis.

3) Lelbi üldkoosoleku protokoll
kinnitamine.

4) Raamatukogule lisa-krediidi
määramine

5) juurvald asjad:

I
Lõuna saab hra agr. Rinnu
käneks.

Läsi väärakimised kõne üle
hra Martini vihkama kui murema-
mora et see käia ära harvitatud
et see sordet järele harvidust.
Loodes kartograafia on muie
olukas ja küllalt punktipeadme.
Tehnilisest järele on muie suur
pundus, süüsi peako seda järele
andma Tallinna tehnikumit,
kus ka kultuuritehnikat osa-
kond on.

Maaparanduse riskantismisjoni
peab muie ka funktsioneerima,
ka asutab loomade aaslae.
Kolonisatsioonise küsimus on
kange kuuriku küsimus, selle
on suuri järgijadusi harvi.
hra Linne. Tegelik on nõudis
ne sammud, seda ei juba
varisid mägata. Kunstisõnni-

134
rude tasuvus on sarnaselt
paga summas. Kartograafilist
ülevõtmist muie ei ole olukas,
se mis on, on segane, samuti
sõjal et see rahit tehtud suude
siirpide kohta.

Käsi kir Vaidleb hra Martini
vastu, tähtsustades, et sarnas-
dest rale rakkuse kulluga seada
paruma funktsionaal maaala,
kui seda on murema.

Ka sarnaselt harimine tasu-
musest paremini ära
hra Martini. Narmadit sevas
plaanid on väga häid siluabi-
sõnni plaanid.

Muide Prantsuseid olukas sevas
sord harvitarad oma kultuuris
pagan füüsilist süvündu. Üht-
kudis järele on vähe võlku

hro Martin Niikaeli jures on
Põlvtsõimimisteciumi poalt
ette nähtu hinnakasvatus
spetsial, ka see uuesõim sõas
suskultuuri proov sõlupõim jättes

III Sekretäris Roger esee ette
ulmuse kaasaleku protokolli
mis vastar väetame, kinnit-
tajateme määratamuse kor! kor!
hiljam, paratam ja Mägistel,
vastatamuse mid ka ^{uuest} almmine
protokoll kinnitada, mis
kine vaimuallt etteolatu kuni
alla kirjutamata.

IV. Kaanatukselle lisa krediiti
määramine. - Otsustatakse ühe
hääle peale nõustar
summa mk. 50.000. - summas.

V. Juhataja saab ette aadressi
kõide teinud, mis juhatus teadus-
kannale ülevaate edastamiseks
selle annud.

Koosolek soovib, et kinnaks oleks
väimalekult piiratus, kitsast
asja kästlavad ja arvas tervi-
luse mis väimale kanna
võrreidurida.

Juhataja teatab koosoleku
muid liikmeid, mis juhatus peale
rasku raskud.

Gja - soovib, et saaks kuuigi
prakt arvutuse raskud mis
ülevaate kanna ja mis tehis
ettekanud.

hrad. Ruotsi - teatab, et tähtsast
suuiski kinnud mis tehis liigete
peale maale; selgitab nende
tähtsust ja soovib, et mis liigi-
mata pidada

Meide kõnede maale teadus-
otsestest ühendust mis ja
rasku kinnud.

Gja. Soovib anda kinnud kinnud
mis maale-üle isik kinnud.

Koosolek kiidab selle hääle ja
soovib parim kinnud, raskuse
ühel hääle kor. Gja ja Ruud.

Koosolek lõpetas 3/11.
Akabin. Juhataja
H. Esles. Protokolli koostaja
L. Veidl.

Akad. Nõukogu. Seltsi

üldkoosoleku protokoll 28 nov.

1. 8 öhtul Seltsi ruumides.

Koos oli 35 liiget; vääraid

Koosoleku arat ja juhatab abiesimees

Rosa. Protokolli J. Millip

juhatare poolt ülesse seatud
päevakord võetakse muutmata
järgmisena vastu:

1. Aramine
2. Aug. Esler'i kõne: Maatulum-
duse rentabiliseerimise
korraldamine raamatupidamises
alusel Eestis.
3. Eelmise koosoleku protokoll
kinnitamine.
4. Läbirääkimised.

I.
Sõna saab hra. Esler:

juhataja tänes kõnelejat selle
huvitava referaadi eest ja aras
lähirääkimised.

Et sõna ^{val} soovijad ei ole, siis
minnase järgmise päevanorra
punktis juurde ille.

III. Kirjastametoja kannab elumise
koosoleku protokollid ette, mis
vasta võetakse, kinnitatakse mää-
ratuseks Veide, Esles ja Kädiin.

IV. dots. Köpp tutvustab koos-
olejaid Miksoli põhikirjaga
Ruubel: Kas õuekava kuulub
põhikirja?

dots. Köpp: ei kuulu.

Martin: Kutsuksame ei ole.

dots. Köpp: On küll, näit. mat. lood. tead.

Ruubel: Olen huvitatud kuulda
õuekava tutvustust.

Esles: Mina arvan, et see soov

oli minnase koosolekul.

Mis oli lugemise laua korraldus
teinuti mõeldud, kas ei saa asja
mii korraldada, et võiks lugemise
trass rakulisealt teatavalt teha?

Roosa: Nää asi - katsume silmas pi-
data.

Esles: Kuudas an seltsi poolt üles-
antud auhinna teemiga.

dots. Köpp: Linnaarevatuks tehnikline
ja majandusline külg Eestis.

Teades teemid parandati. ka ühisteg.

Seltsi teem on vastu võetud. Kas
soovitakse veel agronoomi õpetamise
tutvustada?

Esles: Kui seal midagi uut ei ole,
siis ei ole tähtis.

dots. Köpp: On uudei muudetud.

Martin: Arneid lisatakse juurde.

Dot. Kõyp: on ka maha väetud,
sest esmine kava oli
süürem. Õjekava on küll
süür, kuid ta on Põllutöömehist.
kavast 2 korda väiksem. Väieldi
palju, kuid raske on neidega
vaielda. Kokkuvõttes ei võimalda
õjekava eronemist.

Ruubel: kui palju aega võtab
lõpetamine

Dot. Kõyp: 3½ aastat

Kälin: Kas on veel enne pühi
kassalekuid.

Rossa 5xII oleks veel võimalik.

Dot. Kõyp: hra Hünersson on tea-
tanud, et tuleb kõnelema

otsustatakse kassalekut enne
pühi mitte enam pidada.

Liikmed J. Toomka kassaleku juhataja

B. Saeg

A. Oja

Protokollimäe Püli

Protokoll

Akademiilise Põllumajandusliku

Seltsi üldkoosolek

kolmapäeval, 30 jaanuaril 1924 a. k. 86.

Seltsi ruumides.

Krati ja juhataja abiesimus Rooga
juhatusi puult esitatud pära-
kuid väetage vastu järgmine

1. Eelmine koosoleku protokoll
kinnitamine

2. Hra dot. P. Kõppi kõne: Tõrke
ühtkuale põllumajandusliku
kassa kassalekku õppekava, vär-
vetsis samasugusega teistes maa-
des.

3. Seltsi uue põhikirja esitamine
juhatusi puult

4. Jätkuvad asjad.

Juhataja teatab et uemise koos-
oleku protokollis asukirja lome-
taja, kes puudub, mille tähta ei ole
võimalik protokollile lugeda.

~~poolt 22. jaanuaril~~ Tähtsamaks pöewakorra punktiks oli dok. B. Köppi kõne Lartu ülikooli põllumajandusteaduskonna õpetavast, võrreldes seda samajuguste õpetajute katvadega teistes maades.

Põllumajandusteaduskonna õpetava on suure tähtsusega küsimus, mille otstarbekohast lahendamist ootavad suure huviga niikasti üliõpilaskond, kui ka agronoomiline personaal väljaspool ülikooli ning ka tegelikud põllumehed. Põllumajandusteaduse kõrgemate õpetajute katva asjus on kirjanduses mitmel pool palju mõtteid vahetatud. Kuid arvamised sellel alal on siiski väga mitmesugused ja tihti palju lahku minevad. Küsimust ei saa siin ära otustada mõne lihtsa isiku arvamise järele, olgu see ka kui tahes hea. Et õiget vastust saada, misjulgeme peab kõrgema põllumajandusteaduse õpetava olema, peab tutkama olema katvadega ja õpetuse korraldusega teistes maades, kui ka tundma hästi kohalikke olusid ja tingimisi.

Teistes maades on põllumajandusteaduse kõrgemate õpetajute suhtes välja kujunenud mitmed tüübid, nagu Skandinaavia, Prantsuse, Saksa-Helweetsia, Ameerika, Wene jne. tüüp. Meie ülikooli uus õpetava on üldiselt Saksa- ja Helweetsia tüüpi wahapeal. Selle järele oleks üldaineid kokku 22 nädalatundi loenguid ja 28 nädalatundi praktilisi töid.

Põllutööstusteeringumi poolt esitatud katva järele oleks tulnud loenguid 47 tundi ja praktilisi töid 57. Prantsuse katva järele 40 tundi loenguid ja 12 t. praktikat ja Saksa katva järele 26 tundi loenguid ja 18 tundi praktikat.

Teisi wahapealseid aineid tuleks kokku uue katva järele 61 nädalatundi loenguid. Wastawad arwud põllutööstusteeringumi katva järele on 78, Prantsuse katva järele 34 ja Saksa — 30.

Selle järele oleks see osa meie teaduskonnas 2 korda nii palju esitatud kui Saksa ja Prantsuse katvades, kuna ta põllutööstusteeringumi katva järele aga veel palju juurem oleks tulnud. Suure tuleks jelles rühmas põllumajandusline geograafia ja kaubateadus, mis senties katvas puudus.

Eriaineid tuleks uue katva järele kokku 41 nädalatundi, põllutööstusteeringumi poolt esitatud katva järele aga 51, Prantsuse katva järele 36 ja Saksa — 35.

Kõiki aineid kokkuvõttes tuleks uue katva järele loenguid 130 nädalatundi, praktikat 91 t., põllutööstusteeringumi katva järele loenguid 176 n.t., praktikat 127 t., Prantsuse katva järele loenguid 110 n.t., praktikat 34 tundi, Saksa katva järele loenguid 883 n.t., praktikat 30 tundi.

Wõrreldes teiste katvadega teeksid Saksa

katvad oma ulatuse poolest ainult 65 % meie katvast välja, Prantsuse katva 80 %, kuna aga põllutööstusteeringumi poolt esitatud katva praegu esit katvast veel 40 % juurem oleks. Eriainete ja loodusteadusainete wahetord meie katva juures oleks nagu 1:0,7, põllutööstusteeringumi katva juures 1:1, Prantsuse katva juures 1:1,1 ja Saksa katva juures 1:0,7.

Suur ainete hulk ei ole kunagi hea, sest kõige põhjalikult ära õppida on wõimata ja see kutsub esile nähtuse, et hakatakse aineid pealiskaudselt õppima. Ka puhtpedagoogilisest küljest waadates on see täiesti lubamata ja ei wõi hästi edaspidise elu peale mõjuda.

Saksa katva oleks jellepoolest parem, et siin on wõimalus pärastpoole erineda. Ka Soomes on erinemine ette nähtud. Meie katva on selles mõttes tagasihoidlikum. Ka meil oleks wõinud wast veelgi lihtsam olla, kui ta käesolewal juhtumisel on.

Kaja #31. 1924a.

Mis puitub teaduskonna lõpetamisesse, siis on selleks tarwis ära teha kõik katvas nõuetawad eksamid ja praktilised tööd ja komisjoni ees kaitsta peale jeda diplomitööd. Diplomitööks on organiseerimise katva valmistamine ühe põllumajapidamise ühikuse kohta, mis teaduslikult ja tehniliselt õige oleks.

Kes eksamid kolmes eriaines vähemalt 2 väga hästi ja 1 hästi ja peale selle teiste ainete eest keskm. 4 on, ja selle diplomitöö hea, lõpetab teaduskonna cum laude.

Mis puitub tegeliku majapidamise praktikasse, siis on katvas ette nähtud 1-aastane praktika enne ülikooli kursuse algust. Esialgu on wõimalus jäetud ka teisel juurel praktikumi ära teha, mis kehtaks 15. apr. — 15. oktoobrini.

Magistri aufradi jaamises on nõuetaw eri magistri eksam. Selle kohta peab tähendama, et siin puudub ülikoolis ühtlane siil ja ühtlane moodupuu mitmesuguste teaduskondade wahel. Ühel teaduskonnal on see nii, teisel teisiti. Ka see ei ole hea, sest sellejärele omandawad teaduslikud aufradid mitmesugustes teaduskondades mitmesuguse wäärtuse, kuna ta aga enam-wähem ilka ühtlane peaks olema.

Räbirääkimistel, mis kõnele järgnesid, puudutati muu seas jeda, et oleks tarwis ühikute teadusharude kohta kindlad ühik- asjalised katvad ja ulatuspiirid kindlaks määrata, sest et selle puudusel jeda ühikud õpetajad ise kindlaks määravad, mis aga pahaks on, sest et hulk õpetajate teistest teaduskondadest õpetust annawad, kes ilma ühik- asjalise katvata oma nõudmisi eneste poolt kättatud aine suhtes mitte igakord teaduskonna huwidega kokkufõlas ära ei piira.

— a.

Ettekanne kestis 1 tund 10 min
koosoleku juhataja arat läbi-
rääkimist.

Läga: Kas jume pandud õppe-
ainet on vanimalele ülevõti-
lastele ka suudatav.

Dot. Köpp: Loomulik oleks, et see
vanimalele ülevõitlastele tavalis-
lik materjal oleks.

Kind: Kas on nii, et kes enne
kui ajal meenab lõpetanud
nii mõnigi kord teinud
sõltumist.

Oja: Kui ettepaneku, et peavad-
me omaid suutavaksid teadus-
konda me õppikava arjast.

Ettepaneku puult see koosolek;
ja rääkime ülevõitlastele Oja, ja
Aukel ja Kind kumugi kes
üksikud küsimused läbi kaaluvad

141
ja järgmisel koosolekul
esitaksid.

II

hva dots. Köpp seatab meid põhjuse-
sid, mis esile kutsid me põhjuse-
rija kokkusaamise. Juhataja
puult vastuvõetud põhjuse-
järglase kõigile liigile
kaalumisest, et järgmisel koos-
olekul iga ühe oma sisukohaga
rääks arutada.

III

Läbiviimised

Keskide küsib küivas on lugu
fotograafismise toimikonnaga.
Saadetakse nimetatud toimikonna
kavavajal musta tahvli
leht väga panna, mille
osavõtta suutsid võiks endis
ilusse tähele panna.

Oja teatab, et oskussõnade
toimikond on alustanud oma
tööd ja saavutab viimistatud
koosolekust asjast luvutatuid
osa välja.

Meie liikmed võtaks prof. Thomson
saguisop. Sernuon.
Talliga lõpet koosolek.

koosoleku juhataja.

Protokollis
B. Säre

Likmid
A. Tõnnu
A. Oja.

142
Protokoll

H. P. J. Kaurik Brubruni 1924a.

me 8 öhtu, Lühikene
Kuu, liikmeid 50, näärat 10.

Aras ja juhatab asissimislaaga
juhatusi paet illepandud peiva-
kord:

1) Kalle uunne kassaleku prota-
kall kinnitamine

2) Hra Hamuipp'a küse: "Lõu-
kuisimur kontuiskorraldus"

3) Meie põhikirjs kinnitamine ja

4) juurvat asjast
võetakse vastu muudatusteks
punktis 1 ja 2.

Lõuna saab kinniks hra Hamuipp:

Meie kartulijortidest.

Alad. põllumajanduse jelti koosolek.

13. ksp. ära peetud Tartu akadeem. põllumajandusjelti üldkoosolekul esines huvitava referaadiga Jõgeva joridiparanduse asunduse agronoom hr. Jul. Namisepp aine üle: "Sordi küsimus kartulikasvatuses." Referent pööras erilist tähelepanu kodumaa kartulijortide paranduse peale ja näitas neid nõudeid, mis on üles seatud ekspordeerimiseks väljamaale. Näituseks Inglismaal tarvitatakse põõmises walgaid kartulid; Prantsusmaal ja Belgias on nõudmine kollaste ja mitte jahuste järele kõige suurem; sakslased ei ole walfiku juures nii nõudlikud ja waatawad rohkem hinna peale.

Kartuli forte on väga palju, kaugele üle tuhanda. Nja joofkul on suur hulk neist kaduma läinud, kuid on ka palju juure tulnud. On teada, et kartuli paljunemine sünnib wogatatiivsel teel ning juurem oja taimi, mis paljunevad sel teel, kalduvad degenererimisele (väljajuremisele). Taimed (näit. rukis, nisu) selle me all nii ei kannata, sest nende paljunemine sünnib sugulisel teel. Kartuli jordi walfiku juures tuleb tähele panna seda otstarbet, milleks kartul määratud. Eõõgi-kartuli ja tööstuse otstarbeks minewa kartuli wahel on wähe suur. Eõõgikartul peab olema kõige pealt maitsew ja sileda koorega, ei ole nii tähtis tärlise hulk, kui ta teised omadused.

Wiinawabrikud nõuawad niisuguseid sorte, mille tärlise sisaldus oleks suur ja käärimine mitte wahune. Tärlise wabrikud nõuawad ka suurt tärlise hulka ja seal juures weel, et tärlise terad oleksid suured. Loomakaswatajad tahawad, et kartul sisaldaks tärlise kõrwal ka munatwalget, kuid see on raske tingimus. Weel ei ole niisugust sorti leitud ja kõik katsed sel alal on ebaõnnestunud. Loomakaswatajad peaks ka ainult tärlise sisaldamuse peale tähelepanu pöörama. Kartuli kaswamisel on tähtis maapõue kui ka õhu niiskus. Jõgeva asunduses on tähele pandud, et Ingliše kartulijordid kõige lopsakamalt kaswawad niisketel aastatel, j. t. nad on oma omadused kodumaalt kaasa toonud ja nõuawad samajuguseid tingimusi, mis neil olid Inglismaal.

Tähtsamaks referaadi osaks oli kartuli jordi walfik. Siinjuures tuleb tähele panna kahekümnendist, millele kartuli sort peab wastama:

- 1) Saagi kindlus — j. t. et saagi suurus ei kõiguks aastate järele.
- 2) Wastatus majanduslikkudel nõuetele.

Peab ikka silmas pidama seda otstarbet, milleks kartulid kaswataakse ja wastawad jorid nende omaduste järele selleks walima.

3) Kartuli koor peab olema sile.

4) Tärlise hulk, mis kartulis sisaldub, on isäranis tähtis ümbertöötamise juures.

5) Wastupidamus haigustele. Mitmed kartuli jorid waatamata hea maitse ja suure tärlise hulga peale jääwad kergesti haigeks. Lääne-Euroopas on kartuli haigused laialt maad wõtnud, kuna Gesti seni ei ole neid tähele pandud. Minult mõned seened teewad meie kartulite wäljanägemise inetuks ja tuleb hoiduda neid wäljamaale saatmast.

6) Mõne jordi juures on väga tähtis lehtede paksum. Katsed on näidanud, et mõned jorid annawad paremat saaki, kui kartulid on istutatud lähemale üks teisele (umbes 12 tolli). Lehed suudawad sel juhul katta maad, sellega takistades auramist.

7) Kartulite koristamisel hõlbustab tööd mugulaste suurus. Wäda suuremad mugulad, seda kiiremini läheb töö.

8) Kartul peab hästi alal hoiduma. Mõned jorid lõõwad kergesti mädanema. Isäranis warased. Seistes kuu ehk poolteist keldris, läheb kaduma mädanemise läbi 25—75 protsenti.

Lõpuks näitas hr. Namisepp mõned jorid, mis oleks kasulikud meie maa kartulikaswata-

mise juures.
1) „Royalty“ — Ingliše sort, sisaldab palju tärlist, walmib wäga; 2) „Odenwaldi sinised“ — nõudlikud maapinna suhtes, soowitawad Lõuna-Gesti põldudele. Kollane. Lõhki ei kee, 3) „Maestri“ sile koor, suur saak, wähem tärlise sisaldamus, kuid väga maitsew. Soowitaw põõmises ja ekspordiks. 4) „Deodora“ lepiß iga maa pinnaga, suur tärlise sisaldamus. Panch haigustele wastu. Kõlbulik põõmises kui ka ümbertöötamiseks. 5) „Tannenbergi“, wiimajel ajal Sakamaal esimesel kohtadel olnud. Suur tärlise sisaldamus. Warane. Wähendublik. Kõlbulik põõmises kui ka ümbertöötamiseks. Wiimast kats sort wõib nimetada kompromissi sortideks, mis jõõgi kui ka wabriku nõudmist täidawad. 6) „Parnass“ loomade ja wiinawabriku kartul. Siline, suure tärlise sisaldamusega. Kaswab hästi joristel maal. Peale seda nimetas kõneleja weel mõned jorid, mis aga wäiksema tähtsusega.

fr.

143
Kõne kestis 1 tund 15 min.
juhata aras läbi rõõkumist
Nigam - kime wul ulgitusem
kartuli haigustele kohta.
Et sõna suarijoir mout wale
mumme fawaranas das.

T
Niicip loeb mme ulmisi kausaam
prokaleis ette, sile jonne loeb
Kogt ulmisi kausaam prokaleis
kaleis ette. Mämuar prokaleis
rätseansi wastu. Kinnrtaja kung
määratasep üliw. Ja, Loiga
ja Pansan

W
mme põhiriija asi rätse laisi-
rätseamisi alla ja tehti inisikur
suariaradusit sile udgumisi
kohta. Naliti neli siiget nimelt
ml. stur agr Liis Marsmon, hrav Martin

Paanberg ja Oja, kutsudes neis-
andens kätti kaasaolekul tehes
näpunähtes arvesti valla ja siis
ilms juba teiniga põlvikuri läbi
vaadata.

IV.

Läbi väärtumist
kaasaoleku juhataja teatab, et
20 sept. kuni 6 detsembrini
j. Meis.

Teatatakse kaasaoleku mees
liikmeid, mis juhatus poolt vastu
võetud, nimelt, Fr. Winkler, Jaan
Sir, Eduard Käär, Arthur Wask, ja
Bernhard Lang.

Eduard Käär teatab kaasaoleku mees
ettepanekuid, mis se kaasaoleku-
mees komisjonis on läbi kaasu-
nud mille teaduskonna õppikavale
asjus.

144
Kaasaoleku poolt tehakse mees
komisjoni mees nimed ettepanek-
kud, mis arvesti teinud valla.

Seega lõppis kaasaoleku kuu 11¹⁵

Kaasaoleku juhataja

Rektorikomitea loog.

Liikmed.

A. Mäe

A. Oja

P. Kallaste.

Protokoll

A.P.S.^L koosolek 20 veebruaril
1924 a. kell 8 õhtul, seltsi ruumides.
Kaos 45 liiget ja 3. võrrast.
Arab ja juhatab Roger.
Juhatare poolt ette pandud päeva-
kord:

- 1) Eelmise koosoleku protokoll
kinnitamine
2. õpet. agr. J. Metsa kõne:
Liivi linaseeme Lääne-Euroopa
linaseemne aluseks.
3. looruvad asjad
võetare vastu, ümberpaigutatades
punktid 1 ja 2.

I.

Sõna saab kõneus hra J. Mets:

Riidas loomise väljavedu suurendamine

Liivi linaseeme Lääne-Euroopa linaseemne aluseks.

Ugr. J. Metsa kõne alad. põllum. jeltis.
Kõrgeemilise põllumajandusliku jelti üld-
koosolekul 20. jlp. esines agr. J. Metsa hui-
tava referaadiga Liivi linaseemne tähtsusest.
Referent juhib tähelepanu, et meie praegu ma-
janduskriisi tähe all elame ja tuleks teid leida
kauba bilansi parandamiseks. See on küsimus,
mida töiselt peab võtma. Arvud kõneleavad
süüselget keelt. Nende peale on ka R. Kõst-
ner oma töös tähelepanu juhtinud.

1922 a. väljaveo kõige suuremaks artiklits
oli mets ja metajadused, ümmarguselt 1226
milj. mk., siis lina ja selle jaadused 1.165 milj.
mk., edasi kartul ja tema jaadused 343 milj.,
loomakasvatuse jaadused samuti 343 milj. mk.
jne.

Meid arvutid võrreldes, näeme, et lina on
peaaegu sama suure väärtuse eest välja wee-
tud kui metajagi. Kartuli väljaveost on saa-
tud 3 korda vähem, kui linast. Nende kau-
pade erinevust iseloomustab veel see, kui
võrdleme produktiooni määrist. Lina
all oli 2,4 prots. kõigest külvipinnast, välja-
veost andis aga 24,2 prots.; kartuli all oli
maad kolm korda rohkem, kui lina all.

Neid arvud näitavad meile selgesti, mis
viis peame oma väliskaubandust arendama.
Lina külvipinna laiendamine 30.000 hektarilt,
nagu see oli 1922 a., 50—60.000 hektarini,
muudaks meie kaubabilansi kohe aktiivseks.

Tänamu ütleb iga linakasvataja, et lina
ennast hästi ära tajub. Võidakse ütelda, et
hakatakse rohkem rõhku loomatoidu kasvata-
mise tajumisele on mõeldamine, kuid lina peame
siiski rohkem külima, sest temast saame kõige
paremat sissetulekut.

Meie linakasvatuse tulevik peaks juba sel-
lega kindlustatud olema, et väliskaubandus
tasse meie Pärnu märgi alust lina kõige pare-
maks.

145
Gesti lina vanema ajaloo kohta on väga
raske materjali leida. 18. aastajaja teisel
poolle leiame juba märkuse, et Böhja-Euroo-
pas Soome suguharu rahvad linakasvatuse
lemitajateks olid. Gesti lina kohta on teada,
et siin kasvatati lina juba enne sakslaste maa-
letulekut. Lina on Eesti rahva vana kül-
tuurtaim. Kuni 18. aastajajani puudus tal
väliskaubandusline tähtsus. Kõige vanem
teade Liivi lina väljaveost on aastast 1686.

Vähenev nõudmine teravilja peale Lää-
nemere maades sundis muutma senist 3 välja-
jüsteemi ja enam rõhku linakasvatuse peale
panema. 1819 a. peale algab lina väljavedu
Pärnust suuremal määral. 20 aasta jooksul
tõuseb väljavedu kahelkordseks — 8.000 kaalu
pealt 20.000 peale.

1870 a. weeti juba 120.000 kaalu lina
välja. Suurem osa, 70—80 prots. sellest, läks
Inglismaale. Linaseeme omab 18. aastajaja
teisel poolle Sakamaal kuulsuse ja see on õige
nõutav kaup. Pariisi ilmanäitusel 1867 a.
on esimesel kohal Pärnu seemnest kasvatatud
lina.

Talude pärisomanduseks ostmiseega laieneb
ka linakasvatus, nii on näit. 1870 a. algul
Wiljandimaal terve kolmandik külvist lina
all.

Täiustilise külvikorrana oleks järgmine
(Põllia): 1) keja, 2) rukis, 3) oder, 4) lina,
5) kaer ja 6) lina.

1891—1910 a. näitab lina all olev pind
7 prots. kasvamisest, 1905—1909 on lina all
12,3 prots. — 48.000 hektari, mis teeb välja
4,5 prots. kogu Wene lina pinnast. Kiudu
jaadi 1.280.000 puuda, mis on 5 prots. üle-
ilmisest kiusaagist. Aastal 1905—1914, kus
miste peale panema, väheneb linakasvatus
(44.000 hekt.), 1919 a. on lina all kõigest
15.700 hekt. Järgmistel aastatel omab lina
jälle 1. järgu tähtsuse. 1922 a. on lina all
23.900 hekt. ehk 2,4 prots. terve külvipin-
nast. Linakasvatus saab meie tingimata are-
nema. 1922—1923 a. on linakasvatus 36

juhataja arvas läbirääkimised.
Rubel küsis kas 24%^{lina} välgaves
hulgas ei ole Vene lina, ust palju
linn ruti piiripunkti kaudu sel
a-gal sisse.

ag. Mets - Meie salakambaredu on
väga hästi organiseeritud. Selle vägi-
reos hulgas on ka Vene lina, kuid 1923.
välgaves on suuremalt jaolt 1921 a. lina
mil meil külvi pind vähenes oli kui 2,4%
ja selle arvel tahtsin salakambaredu
sissetõud lina ära teada.

Rubel: Kas on võrreldud keemist külvi-
pinda ja kadust tarvidust, et näha
saada, kas on võimalik nii suur vägi-
vedu. Arvan, et 1928 a. välgaves on
mitme aasta lina.

Sots. Partei - teab veel mõned
märkused vanemast kirjandusest
estli lina kohta.

146
ag. Mets - minu huvitab eriti see, et
A.P.S. on väga kuulutanud võistlus
tunni, "Linakarratas Eestis". Kas on
võimalik lähemaid tingimisi
teada saada.

Rager: See käib üldse Ülikaubi
anthonna teemate alla.

Rara: Kindlat sihti ei ole ette nähtud.

ag. Mets: Kui see töö käsitleb lina-
karratust kogu ulatuses, siis ei
tule vist ühtegi lüüdi sisse, kuid kui
on lubatud eritööd, siis tuleb ehk
väga palju, mis äge huvitavad võivad
olla. Olen soovitanud seda teemat
grivata, mis saaks täis väärtuslikum.

Rager: olen kuulnud, et mõismixid
vanasti taxistasid rendilepingutes
linakarratamist, millega seda selitada.

ag. Mets: Seda võib sellega täendada,
et kardeti, et lina maa purjab.

Kaksi aastat oot kōnulestin, et
kui katus lina alal võiks
alata, kuid pūndus sellest hūrtatun-
isik. Et ükski agronom ei ole
oma erialas lina valmud, kas tule-
seda üldse seletata, et lina pūndus
tulevik.

II.

Abisekretäär kannab ulmine
kaasoleku protokolli ette.

Kinnitatakse määratuse: Oja,
Rubel ja Ouno.

III.

Uutens liipetus võetakse vastu: E. Ant,
A. Roper, A. Poska, L. Tensing.

juhataja teatab, et tuleval kalma-
päeval, 27 rubr. on aasta kaasolek.

Kaasolek lõppis k. 10, 10 min.

Lühemid Ande Tüüp, Kaasoleku juhataja. Etüülogist.
Buur Ruumo Protokolliis spikis.
A. Kisoer

TÜHJAD LEHED

